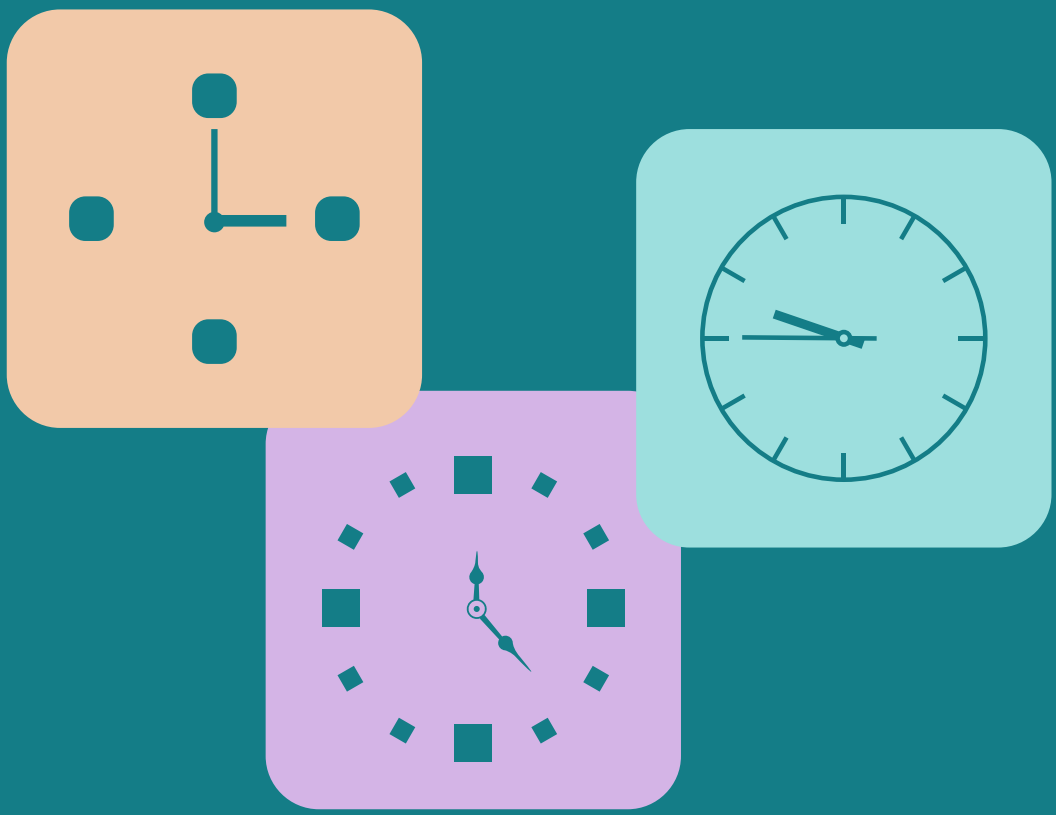
Република Србија
Републички завод за статистику

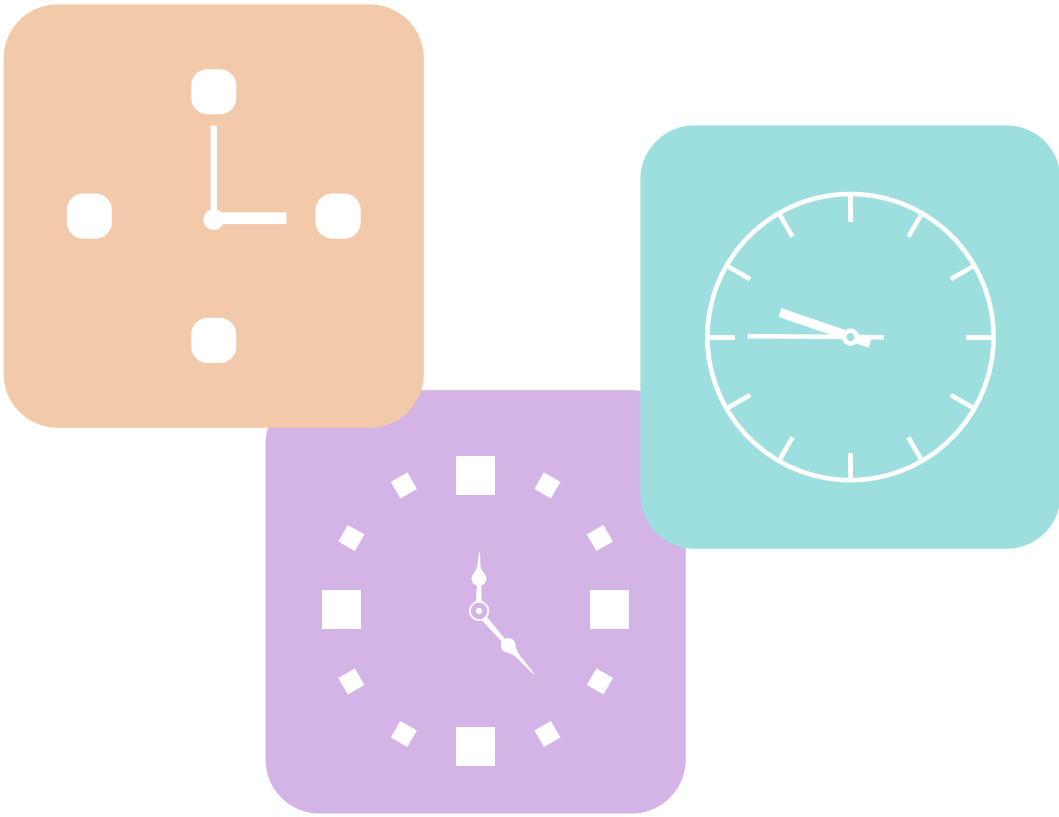
Како три генерације користе време у Републици Србији, 2021/2022.

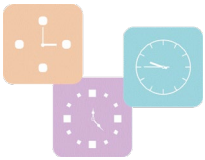
Београд, 2026.

ISBN 978-86-6161-293-0

Како три генерације користе време у Републици Србији, 2021/2022.

Београд, 2026.

КАКО ТРИ ГЕНЕРАЦИЈЕ КОРИСТЕ ВРЕМЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, 2021/2022.

Издавач
Републички завод за статистику
Милана Ракића 5, Београд
Тел.: 011 24 12 922; факс: 011 24 11 260

За издавача
В. д. директора Бранко Јосиповић

Аутори
Драгана Ђоковић Папић
Селена Марковић
Петар Ђорић
Јелена Корићанац

Обрада података и табелирање
Владица Јанковић
Јелена Корићанац
Драгана Ђоковић Папић

Лектура и коректура
Иванка Андрејевић

Енглески превод
Одељење за Циљеве одрживог развоја,
социо-економске индикаторе и правосудну статистику

Дизајн
Растко Тохољ

Техничко уређивање
Одељење за развој, припрему и визуелизацију
статистичких аутпута

Београд, 2026.

Ставови изражени у овој публикацији су ставови аутора и не представљају нужно ставове Популационог фонда Уједињених нација (UNFPA), Уједињених нација или било које од њихових придружених организација.

Приликом коришћења података из ове публикације обавезно навести извор.

Садржај

Предговор 4
Захвалност 5
Листа скраћеница 6
Речник појмова 6
Увод 9
Циљ истраживања 10

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА 11
Основне статистичке мере 13

КАКО ПРОСЕЧНИ СТАНОВНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПРОВОДИ СВОЈЕ ВРЕМЕ? 15

КАКО ТРИ ГЕНЕРАЦИЈЕ ПРОВОДЕ СВОЈЕ ВРЕМЕ? 17

МЛАДИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И КОРИШЋЕЊЕ ВРЕМЕНА 23
Како девојке и младићи користе своје време? 24

ЛИЦА СРЕДЊЕГ ДОБА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И КОРИШЋЕЊЕ ВРЕМЕНА 49
Како жене и мушкарци старости од 30 до 64 године користе своје време? 50

СТАРИЈА ЛИЦА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И КОРИШЋЕЊЕ ВРЕМЕНА 73
Како жене и мушкарци у старијем добу користе своје време? 74

Закључак 94

Како три генерације користе време у Републици Србији, 2021/2022.
Сажетак 96

ПРЕДГОВОР

Публикација *Како три генерације користе време у Републици Србији, 2021/2022.* настала је на основу података добијених из *Истраживања о коришћењу времена* (ИКВ) које је поново спроведено после 11 година. Анкетирање је обављено на територији Републике Србије и трајало је годину дана, од 5. априла 2021. до краја априла 2022. године. Републички завод за статистику (РЗС) од 1999. године не располаже појединим подацима за Аутономну покрајину Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Предмет *Истраживања о коришћењу времена* су одговори на питања како жене и мушкарци у Републици Србији проводе своје време; где су разлике највеће, а где најмање; ко ради у кући, а ко не; ко зарађује новац за живот, а ко ради у кући без плате; колико времена просечно троше жене и мушкарци на поједине активности.

Истраживање о коришћењу времена нуди обиље података за разноврсну обраду и анализу. Посебном обрадом података може се створити слика о томе како поједине групе и категорије становништва Републике Србије користе своје време. Ове и многе друге информације могуће је обезбедити из наведеног истраживања, а проучавање ових података представља изазов за аналитичаре, истраживаче, новинаре, студенте, статистичаре итд.

Прикупљени подаци могу бити од помоћи у развоју и примени релевантних социјалних политика у вези са радом и поделом посла, културом, спортом, условима живота омладине или старијих лица итд. Свест о потенцијалима ИКВ је у порасту с обзиром на то да истраживање може да буде извор података за мерење неплаћеног рада и да допуни статистику рада.

Ово истраживање је важно и из перспективе родне равноправности, јер садржи податке о учешћу жена и мушкараца у дневним активностима. У последњих неколико деценија ИКВ је постало инструмент за посматрање и оцењивање широког спектра друштвених феномена у многим земљама, а најчешће за анализу неплаћеног рада жена у домаћинству.

Циљ *Усаглашених препорука за истраживања о коришћењу времена* (*Harmonised European Time Use Surveys* – HETUS) из 2018. године био је обезбеђење јединственог приступа процесу прикупљања, обради и представљању података. Тако су и подаци ИКВ упоредиви са истраживањима европских земаља, јер је истраживање спроведено у складу са препорукама Евростата. Другим по реду истраживањем и додатном анализом Републички завод за статистику потврђује своју истрајност у раду на унапређивању националне статистике и учешћу у програмима хармонизованих европских статистика.

В. д. директора,
Бранко Јосиповић

ЗАХВАЛНОСТ

Неизмерну захвалност дугујемо консултанту Класу Риденстаму (*Klas Rydenstam*), једном од утемељивача *Усаглашених препорука за истраживања о коришћењу времена*, и Рикарду Орвалу (*Richard Öhrvall*), који су несебично поделили своје знање и вештине са запосленима у Републичком заводу за статистику током више стручних семинара посвећених методолошким припремама, обради и анализи података.

Јованка Стојановић је својим познавањем методологије истраживања, искуством са терена и бескрајном вољом несебично учествовала у припремама и теренској реализацији и другог *Истраживања о коришћењу времена*.

Захваљујемо и свим анкетарима и контролорима ИКВ, свим ангажованим шифрантима и свим запосленима у РЗС који су учествовали у реализацији истраживања, али и свим члановима домаћинстава широм Републике Србије без чијих попуњених дневника не би ни било резултата овог истраживања.

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

РЗС	Републички завод за статистику
ИКВ	*Истраживање о коришћењу времена*
HETUS	*Harmonised European Time Use Surveys* (Усаглашене препоруке за истраживања о коришћењу времена)
Евростат	*Eurostat – European statistics* (Статистичка служба Европске уније)
п.п.	Процентни поен

РЕЧНИК ПОЈМОВА

Три генерације:

Млади
Младом популацијом сматрају се лица старости између 15 и 29 година.

Лица средњег доба
Лица средње генерације односи се на лица старости између 30 и 64 година.

Старија лица
Под *старијом популацијом* сматрају се лица старости 65 година и више.

Основне активности:

Плаћени посао
Време проведено на главном и споредном послу, укључујући паузе, путовање на посао и са посла и друге активности у вези с радом за које се добија надокнада.

Неплаћени посао
Време које је проведено у обављању неплаћених активности, односно у кувању, чишћењу и спремању куће, прању и пеглању веша, поправкама у домаћинству, куповини, бризи о деци и одраслима, бризи о кућним љубимцима, путовању у вези са неплаћеним послом и другим кућним, неплаћеним пословима.

Учење
Учење укључује време проведено у настави у школи или на факултету, у изради домаћих задатака, учењу у слободно време, путовању у вези са учењем и осталим активностима у вези са учењем.

Личне потребе
Основне животне активности: спавање, исхрана, одржавање хигијене, облачење, дремање, лежање у кревету због болести и друге личне активности.

Слободно време
Време проведено у дружењу са породицом или пријатељима, у забави, култури или спорту, гледању ТВ програма, одмарању или ленчарењу, у читању књига или новина, раду или игри на компјутеру, као и време које је проведено у сличним активностима и путовању у вези са наведеним активностима.

Остале активности
Активности и путовања која се не могу сврстати у основне категорије.

Основне статистичке мере:

Просечно време
Просечно трајање активности у односу на сва анкетирана лица.

Учешће становништва у обављању активности
Проценат лица која су током дана обављала одређену активност.

Просечно време оних који су обављали активности
Просечно трајање активности само за лица која су ту активност стварно обављала.

Остали појмови:

Дневник (истраживања)
Инструмент за прикупљање података у који испитаници бележе активности у кратким временским интервалима (нпр. на 10 минута) током 24 часа.

Тип насеља
Подела на градска и остала (рурална) насеља према месту становања.

Степен образовања
Највиши завршени ниво формалног образовања (ниже, средње, више/високо).

Продуктивни рад (укупан посао)
Збир времена проведеног у плаћеном и неплаћеном раду.

Путовање
Време проведено у кретању између активности (пешачење, коришћење превоза, вожња бициклом, аутомобилом итд.).

Дневни ритам
Распоред активности током једног дана (24 часа).

Темпограм
Графички приказ расподеле активности током 24 часа који показује удео становништва у одређеној активности у датом временском интервалу.

Поређење података
Уоквирени текст садржи поређење података из два истраживања која су спроведена у Републици Србији 2010/2011. и 2021/2022. године.

УВОД

Публикација „Како три генерације користе време у Републици Србији“ настала је као резултат спровођења *Истраживања о коришћењу времена* које је у потпуности спроведено у складу са препорукама Евростата и *Усаглашених препорука за истраживања о коришћењу времена (Harmonised European Time Use Surveys* – HETUS) из 2018. године, чиме је обезбеђен јединствени приступ процесу прикупљања, обраде и представљања података.

Истраживање о коришћењу времена је 2021/2022. спроведено по други пут на територији Републике Србије и у потпуности је упоредиво са резултатима првог истраживања из 2010/2011. године.

Истраживање је по плану требало да почне у пролеће 2020. године, али је због пандемије корона вируса одложено за годину дана. Пандемија корона вируса у Републици Србији проглашена је 19. марта 2020. године, а последње мере биле су укинуте у пролеће 2023. године. Анкетари који су истраживање спроводили од пролећа 2021. до пролећа 2022. године поштовали су све законом предвиђене мере, јер је РЗС обезбедио заштитне маске за анкетаре, држана је дистанца са испитаником, одржавана је хигијена руку итд.

Циљ истраживања

Циљ *Истраживања о коришћењу времена* јесте да се утврди како људи распоређују своје време током дана или недеље, у којој мери га користе продуктивно било да је у питању плаћени или неплаћени рад, и у којој се мери баве активностима слободног времена.

Такође, циљ *Истраживања* је и приказ структуре свакодневних активности становништва, укључујући и плаћени рад, неплаћени рад, учење, личне потребе и слободно време, као и идентификација разлика према полу, старости, образовању и другим социоекономским карактеристикама. Посебан значај *Истраживања* огледа се у могућности мерења неплаћеног рада, који често остаје невидљив у традиционалним економским анализама, а посебно је важан за разумевање родне равноправности.

Подаци су основа за мерење неплаћеног рада, посебно жена, и омогућавају креирање политика у области рада, родне равноправности, образовања, културе и здравља. Пандемија COVID-19 утицала је и на структуру дана, јер је дуже време проведено у личним потребама – болест, вакцинација, посете лекару.

Коначни циљ је коришћење добијених информација за побољшање квалитета живота, повећање продуктивности и бољу равнотежу између посла и приватног живота.

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Истраживањем о коришћењу времена прикупљају се бројни подаци који могу послужити за приказ података о дужини проведеног времена у активностима према различитим социоекономским карактеристикама лица – пол, старост, ниво образовања, статус у запослености итд.

Свака особа користи време на свој начин и постоји велики број фактора који утичу на то. Дан самохране мајке потпуно је другачији него дан пензионера, баш као што је и дан незапосленог лица другачији у односу на дан запосленог, или дан младе особе у поређењу са даном старије особе.

Инструменти истраживања:

- Упитник за домаћинство,
- Упитник за лице и
- Дневник.

Узорком је било изабрано 2340 домаћинстава у Републици Србији за оба истраживања која су спроведена 2010/2011. и 2021/2022. године.

Анкетари су имали задатак да за упитник за домаћинство анкетирају члана који је најбоље информисан о стању у домаћинству, а који је старости најмање 15 година. Исти старосни услов требало је да испуне сви чланови домаћинства за попуњавање упитника за лице и за попуњавање дневника.

ДНЕВНИК КАО ОСНОВНИ ИНСТРУМЕНТ ИСТРАЖИВАЊА

Сваки испитаник стар 15 година и више требало је да попуни по два дневника за два унапред изабрана дана – за радни дан и за дан викенда.

Дневник је требало попунити за сваки десетоминутни интервал током 24 часа, и то од 4 сата ујутру. У дневницима је забележено време када је започета и завршена свака активност. Испитаници су својим речима уписивали активности које су обављали тако да је у дневницима забележено време када су започели и када су завршили своје активности. На основу ових података могуће је израчунати колико је свака од уписаних епизода трајала и ко ју је обављао.

Уз помоћ дневника, евидентирано је шест домена:

1. Време: десетоминутни интервали од 04:00 h до 03:50 h наредног дана

2. Основна (главна) активност: Шта сте радили?

3. Паралелна активност: Шта сте још радили?

4. Коришћење рачунара: Да ли сте за ову активност користили рачунар, интернет, паметни уређај или нешто слично?

5. Локација или превозно средство: Где сте били?

6. Са ким сте били: Да ли сте били сами или са неким кога познајете?

Ради лакшег представљања података, активности су груписане у шест главних активности: плаћени посао, неплаћени посао, учење, личне потребе, слободно време и остале активности које обухватају неодређена путовања и неодређене активности.

На основу ових података могуће је израчунати колико је свака од уписаних епизода трајала и ко ју је обављао.

Слика 1. Пример дневника

ДНЕВНИК ЗА ПОПУЊАВАЊЕ

1/8		Шта сте радили? Забележите главну активност за сваки 10-минутни период од 04.00 до 07.00!	Шта сте још радили? Забележите најважнију паралелну активност.	Да ли сте за ову активност користили рачунар, интернет, паметни уређај или нешто слично? Ставите x, + или ✓	Где сте били? Забележите место или превозно средство. На пример: код куће, код пријатеља, у школи, на радном месту, пешке, аутобусом, колима, бициклом, на мотору...	Да ли сте били сами или са неким кога познајете? Ставите x, + или ✓					
						сам / сама	с другим чланом домаћинства: партнер	родитељ	деца до 17 година	други члан	друга особа коју познајете
р. бр.	Време	Упишите само једну, главну активност на сваку линију! Правите разлику између путовања и активности која је разлог за то путовање									
01	**04.00** – 04.10										
02	04.10 – 04.20										
03	04.20 – 04.30										
04	04.30 – 04.40										
05	04.40 – 04.50										
06	04.50 – **05.00**										
07	**05.00** – 05.10										
08	05.10 – 05.20										
09	05.20 – 05.30										
10	05.30 – 05.40										
11	05.40 – 05.50										
12	05.50 – **06.00**										

Слика 1. представља слику празног дневника за попуњавање у времену од 4.00 h до 6.00 h. Испитаници су, на сваких десет минута, у дневник својим речима уписивали активност коју су обављали као главну и паралелну активност, да ли су користили рачунар, на ком месту су били тј. које су превозно средство користили, и са ким. Активности су потом шифриране и уношене у апликацију за унос података.

Основне статистичке мере истраживања

Три су основне статистичке мере истраживања, које је потребно пажљиво тумачити:

1. Просечно време проведено у одређеној активности односи се на сва анкетирана лица. Рачуна се тако што се укупно време проведено у одређеној активности подели бројем свих анкетираних лица;

2. Учешће становништва у обављању активности представља проценат анкетираних лица која су провела време обављајући одређену активност током дана. Рачуна се тако што се број лица која су обављала ту активност подели бројем анкетираних лица;

3. Просечно време оних који су обављали активност односи се само на оне који су обављали ту активност. Рачуна се тако што се укупно време проведено у одређеној активности подели бројем лица која су ту активност и обављала.

Све мере могу бити израчунате за велики број различитих група становништва на основу информација које су прикупљене из упитника за домаћинство и индивидуалног упитника.

На примеру активности плаћеног посла за жене показаћемо како се израчунава **просечно време**. Сабира се трајање свих епизода за плаћени посао из свих дневника које су попуниле жене. Тако ће неке жене имати више сати плаћеног рада, а жене које уопште не обављају плаћени посао – неће их ни имати.

Укупно време које су све жене провеле у плаћеном послу дели се са укупним бројем дневника жена, без обзира на то да ли су обављале активности плаћеног посла. Тако ова мера не садржи информације о расподели броја сати плаћеног посла у оквиру групе становништва. Различите расподеле активности могу довести до истих вредности. Узмимо за пример плаћени посао у трајању од четири сата дневно. Ако све жене раде по четири сата дневно, ова мера ће износити четири сата. Али резултат ће бити исти и ако половина жена ради осам сати, а друга половина уопште не ради. Ако се просечне вредности две групе становништва разликују, то значи да појединци из једне групе становништва проводе више времена у плаћеном послу од других.

Информације о расподели међу групама налазе се у **учешћу** које показује проценат лица која проводе време у некој активности. То значи да ако је учешће 100 процената, онда сви обављају неки плаћени посао, а ако је 50 процената, онда половина њих учествује у плаћеном послу. Ако две групе становништва имају једнако просечно време али се учешћа разликују, онда се може закључити да су појединци који су припадали групи са нижом стопом учешћа у просеку радили дуже.

Тако долазимо и до треће мере, тј. **просечног времена оних који су обављали активност**. То је просечно време које се односи само на оне који су активност и обављали.

На пример, као што се види у Табели А, просечно време (прва мера) и просечно време оних који су обављали активност (трећа мера) исти су за активност спавање, јер су сви уписивали ту активност. То показује друга мера, која износи 100 процената.

Табела А. Приказ података према основним мерама истраживања, становништво старости 15 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

Мера	Спавање		Плаћени посао	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Просечно време				
(Укупно време проведено у одређеним активностима / број свих анкетираних лица)	08:24	08:18	02:23	03:56
Учешће становништва у обављању активности				
(Број лица која су обављала одређене активности / број свих анкетираних лица)	100	100	33	48
Просечно време оних који су обављали активности				
(Укупно време проведено у одређеним активностима / број лица која су их обављала)	08:24	08:18	07:18	08:08

У плаћеном послу, на пример, жене су у просеку дневно проводиле два сата и 23 минута, активност плаћеног посла уписала је свака трећа жена (33 процента), а просечно време обављања активности плаћеног посла износило је седам сати и 18 минута.

Симболи:

♀ Жене

♂ Мушкарци

КАКО ПРОСЕЧНИ СТАНОВНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПРОВОДИ СВОЈЕ ВРЕМЕ?

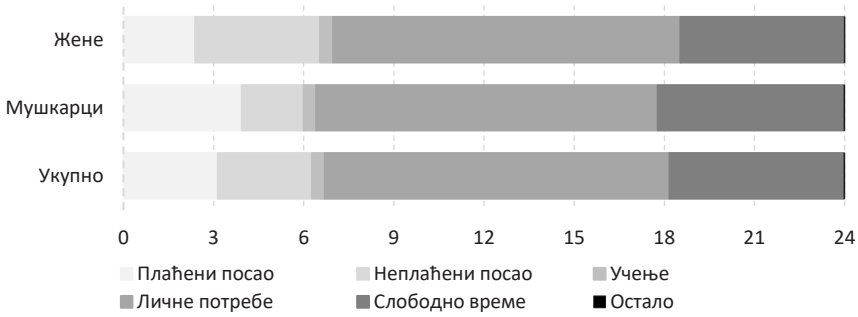
Публикација представља свеобухватну анализу начина на који становници Србије распоређују своје време током дана, са посебним фокусом на разлике између младих (15–29 година), становништва средњег доба (30–64 године) и старијих лица (65 и више година).

Када посматрамо целу популацију кроз шест основних активности (плаћени посао, неплаћени посао, учење, личне потребе, слободно време и остало), испитаници, без обзира на пол или старост, у просеку дневно на неку врсту рада потроше више од шест и по сати (6:41 h), и то мало више од три сата на плаћени посао (3:08 h), исто толико на неплаћени посао (3:08 h), и нешто мање од пола сата на учење (0:25 h).

У личним потребама дневно се проведе највише времена – скоро 11 и по сати (11:28 h).

У активностима слободног времена проводимо скоро четвртину дана, односно непуних шест сати (5:48 h), док се у осталим активностима, које се односе на неодређена путовања и неодређене активности, проводи веома мало времена (0:01 h) и оно више неће бити анализирано.

Графикон А. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када се ове активности посматрају према полу анкетираног лица, види се да у плаћеном послу, жене у просеку дневно проведу дуже од два сата (2:23 h), а мушкарци непуна четири сата (3:56 h). Али зато жене у неплаћеним активностима у просеку проведу мало дуже од четири сата (4:09 h), а мушкарци мало дуже од два сата (2:03 h).

Разлике према полу, када је у питању активност учења, веома су мале, али су и дужине трајања активности мале (жене 0:26 h, мушкарци 0:24 h).

У активностима личних потреба жене у просеку проводе 11 минута дуже од мушкараца (11:33 h жене, 11:22 h мушкарци).

Када је слободно време у питању, жене дневно овим активностима посвећују скоро пет и по сати (5:27 h), а мушкарци мало дуже од шест сати (6:11 h). Остале активности и за жене и за мушкарце трајале су око један минут.

Када се подаци из 2021. упореде са подацима претходног истраживања по највишим категоријама, види се да су сва анкетирана лица радила плаћене послове 13 минута дуже 2021. него 2010. године (2:55 h, 2010; 3:08 h, 2021). Поредећи податке за плаћени посао према полу, жене су по новом истраживању радиле 13 минута дуже него по првом истраживању (2:09 h, 2010; 2:23 h, 2021), а мушкарци 9 минута дуже (3:47 h, 2010; 3:56 h, 2021).

Што се тиче неплаћеног рада, време проведено у неплаћеним активностима код жена је скраћено за 42 минута (4:51 h, 2010; 4:09 h, 2021), а код мушкараца за 13 минута (2:16 h, 2010; 2:03 h, 2021).

Када су личне потребе у питању, у њима је 2010. у просеку проведено мало дуже од 11 сати, а 2021. године 18 минута дуже (11:10 h, 2010; 11:28 h, 2021). Жене су 2010. године тако проводиле 20 минута краће време него по новом истраживању (11:13 h, 2010; 11:33 h, 2021), а мушкарци непуних 20 (11:05 h, 2010; 11:22 h, 2021). Време теренског рада 2021/2022. године било је време пандемије корона вируса, и лежање због болести, посета лекару, вакцинација итд. били су наведени као активности личних потреба.

Учење је 2010. трајало три минута краће него 2021. године (0:22 h, 2010; 0:25 h, 2021), а разлике према полу су занемарљиво мале.

У слободном времену проведено је у просеку скоро шест сати по првом истраживању (5:52 h, 2010), а 2021. године само четири минута краће (5:48 h, 2021). Када се подаци посматрају према полу, види се да су жене проводиле девет минута краће време по првом него по другом истраживању (5:18 h, 2010; 5:27 h, 2021), а мушкарци 18 минута дуже по првом истраживању (6:29 h, 2010; 6:11 h, 2021).

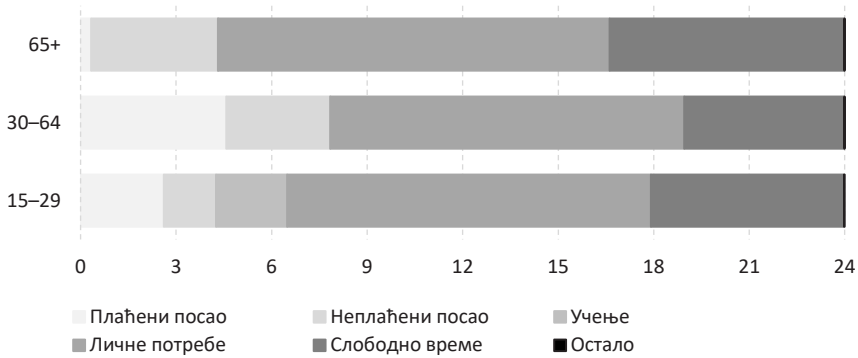
КАКО ТРИ ГЕНЕРАЦИЈЕ ПРОВОДЕ СВОЈЕ ВРЕМЕ?

У овој публикацији представићемо како три генерације, односно како млади, лица средњег доба и старија лица користе своје време током 24 часа, на основу података *Истраживања о коришћењу времена* које је 2021/2022. спроведено по други пут, уз поређење са резултатима првог истраживања 2010/2011. године.

Младом популацијом сматрају се лица стара између 15 и 29 година, популацијом средњег доба – лица између 30 и 64 године, а под старијом популацијом – лица старости 65 година и више.

Ради поређења дневних активности три наведене генерације, односно колико су просечно времена провеле у шест наведених активности (плаћени посао, неплаћени посао, учење, личне потребе, слободно време и остало), представљамо податке на графикону Б.

Графикон Б. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15 година и више, према старосним групама; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Сви млади који су анкетирани у Републици Србији, односно лица стара 15–29 година, у просеку на неку врсту плаћеног рада дневно потроше мало више од два и по сата (2:37 h), неплаћеног рада мало више од сат и по (1:38 h), а на учење више од два сата (2:13 h). Сабирањем времена проведеног у наведеним активностима добија се податак да у некој врсти рада млади у просеку проводе више од шест и по сати (6:28 h).

У активностима личних потреба, млади у просеку проведу скоро 11 и по сати (11:26 h), а у слободном времену шест сати (6:03 h). Активности које су сврстане у категорију „Остало“ неће бити предмет даље анализе у овом извештају, јер је време проведено у овим активностима веома кратко.

Средња генерација у просеку на неку врсту плаћеног рада дневно потроши мало дуже од четири и по сата (4:34 h), неплаћеног рада дуже од три сата (3:15 h), а на учење у просеку један минут. Када се саберe време проведено у набројаним активностима, добије се податак да у некој врсти рада средња генерација проводи непуних осам сати (7:50 h).

У активностима личних потреба лица стара између 30 и 64 године проведу мало дуже од 11 сати (11:06 h), а у слободном времену пуних пет сати (5:01 h).

Активности учења неће бити анализиране код припадника средње и старије популације.

Генерација старијих лица у просеку у некој врсти плаћеног рада дневно проведе мање од пола сата (0:19 h), у неплаћеном раду четири сата (3:58 h), а у учењу ниједан минут.

Када се саберe време проведено у активностима плаћеног и неплаћеног рада, добије се да у некој врсти рада старија генерација проводи непуна четири и по сата (4:19 h).

У активностима личних потреба, старија лица проведу скоро 12 и по сати (12:17 h), а у слободном времену више од седам сати (7:22 h).

Поредећи резултате из два истраживања о коришћењу времена, види се да су млади у плаћеном раду пре једне деценије проводили мало дуже од два сата, а 2021. мало дуже од два и по сата (2:14 h, 2010; 2:37 h, 2021). У неплаћеном раду млади су проводили непуна два сата 2010. године, а 16 минута краће по поновљеном истраживању (1:54 h, 2010; 1:38 h, 2021).

Поредећи активности повезане са учењем, по новом истраживању благо је продужено време проведено у активностима учења (2:01 h, 2010; 2:13 h, 2021), као и у активностима личних потреба (11:11 h, 2010; 11:26 h, 2021). У активностима слободног времена 2021. године млади су проводили краће време него по првом истраживању (6:36 h, 2010; 6:03 h, 2021).

Што се тиче средње генерације, њени припадници су у плаћеном раду пре једне деценије проводили пола сата краће него по поновљеном истраживању 2021. (3:52 h, 2010; 4:34 h, 2021). У неплаћеном раду, средња генерација је по првом истраживању проводила дуже време него по другом (4:00 h, 2010; 3:15 h, 2021).

У активностима личних потреба средња генерација је по првом истраживању проводила непуних 11 сати, а по другом 20 минута дуже (10:47 h, 2010; 11:06 h, 2021). У активностима слободног времена по првом истраживању средња генерација је проводила дуже од пет сати, а по поновљеном пет сати (5:17 h, 2010; 5:01 h, 2021).

Што се тиче старије генерације, њени припадници су у плаћеном раду 2010. године проводили у просеку школски час, а по поновљеном истраживању двоструко краће (0:46 h, 2010; 0:19 h, 2021). У неплаћеном раду, трећа генерација је и по првом, и по другом истраживању проводила око четири сата, с тим што је разлика од пет минута према подацима првог истраживања (4:03 h, 2010; 3:58 h, 2021).

У активностима личних потреба старија генерација је по подацима оба истраживања проводила мало дуже од пола дана (12:13 h, 2010; 12:17 h, 2021).

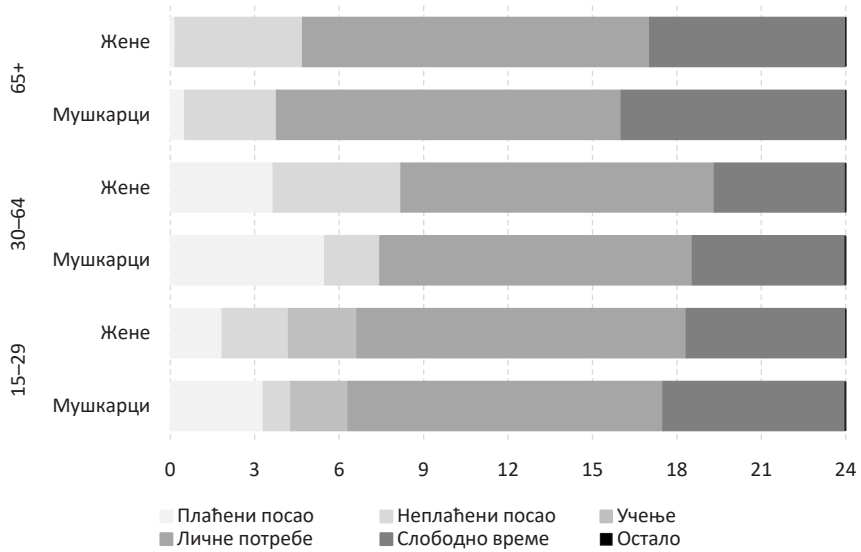
У активностима слободног времена, по првом истраживању, генерација старијих лица проводила је непуних седам сати, а по другом истраживању скоро пола сата дуже (6:54 h, 2010; 7:22 h, 2021).

Нагласак наше даље анализе биће на разликама међу половима, као и на разликама између два спроведена истраживања.

Истраживање о коришћењу времена представља неисцрпан извор података који могу да буду коришћени при доношењу одлука, прављењу планова и дефинисању смерница, као и у праћењу промена у свакодневним активностима грађана посматрано према полу, старости, активности итд., као и током времена.

На Графикону В. приказане су активности за три генерације према полу, и њихове дневне активности посматране кроз наведених шест активности.

Графикон В. Просечно време проведено у активностима, становништво према старосним групама и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Подаци новог истраживања показују да у плаћеном послу најдуже време проводи средња генерација (од 30 до 64 године), и то мушкарци пет и по сата (5:30 h), а жене мало дуже од три и по сата (3:40 h). Нешто мало дуже од три сата у плаћеном послу проводе млади мушкарци (3:18 h), а младе жене непуна два сата (1:51 h). Старији мушкарци у плаћеном послу проведу у просеку пола сата (0:31 h), а жене само десетак минута (0:11 h).

У неплаћеном послу доминирају жене, и средње и старије генерације, са четири и по сата (4:31 h обе наведене старосне категорије), док младе жене у неплаћеном послу проведу у просеку више од два сата (2:21 h).

Истраживање је потврдило стереотипе који важе на овим просторима. Без обзира на то да ли су запослене или не, и којој генерацији припадају, жене у односу на мушкарце раде двоструко дуже на неплаћеним пословима у кући, а упола краће време проводе на плаћеним пословима. Може се закључити да жене, без обзира на запослење, обављају и послове у кући, па за жене које су запослене неплаћене активности постају такозвана „друга смена".

Када се посматрају активности учења, генерација младих доминира, и то више жене са краће од два и по сата (2:25 h), него мушкарци са два сата (2:02 h). Средња генерација у учењу проводи веома кратко време (непун минут жене). Мушкарци средње и старије генерације нису пријавили активности учења.

На личне потребе, које обухватају основне и неопходне активности као што су спавање, конзумирање хране или пића и лична хигијена, најдуже време „потроше" лица старија од 65 година: дуже од 12 сати, и то чине представници оба пола (12:19 h жене, 12:14 h мушкарци). Подсећамо и да је то било време пандемије корона вируса и да су лежање због болести, посета лекару, или вакцинација, били наведени као активности личних потреба.

Потом долазе млади мушкарци који су у овим активностима проводили мало дуже од 11 сати (11:11 h), а младе жене мало дуже од 11 и по сати (11:42 h). Најкраће време у овим активностима проводила је средња генерација оба пола – мало дуже од 11 сати (11:07 h жене и 11:05 h мушкарци).

Под слободним временом подразумева се време проведено са породицом или пријатељима, бављење спортом, одлазак у биоскоп, позориште, гледање телевизијског програма, читање итд.

Као што је и очекивано, највише слободног времена имају лица стара 65 и више година, и то мушкарци непуних осам сати (7:57 h), а жене један сат краће – непуних седам сати (6:56 h). Потом следе млади, и то млади мушкарци са шест и по сати (6:26 h), а девојке са нешто дуже од пет и по сати (5:38 h). Најмање слободног времена имају анкетирана лица средње доби: мушкарци око пет и по сати (5:24 h), а жене мало дуже од четири и по сата (4:38 h). За све три генерације може се закључити да мушкарци током дана имају у просеку за непун сат дуже слободно време од жена.

У поређењу првог истраживања са другим, млада и средња генерација забележиле су продужење времена проведеног у плаћеном раду. Ово продужење било је израженије код средње генерације, јер се плаћени рад жена продужио скоро за школски час (2:57 h, 2010; 3:40 h, 2021), а мушкараца за дуже од пола сата (4:52 h, 2010; 5:30 h, 2021).

Када је неплаћени рад у питању, скраћење времена забележено је код све три генерације жена, и то највише код жена средње генерације – скоро цео сат (5:29 h, 2010; 4:31 h, 2021). Благо продужење времена проведеног у неплаћеном раду забележила су анкетирана лица мушког пола најмлађе (0:50 h, 2010; 0:59 h, 2021) и најстарије генерације (3:10 h, 2010; 3:15 h, 2021).

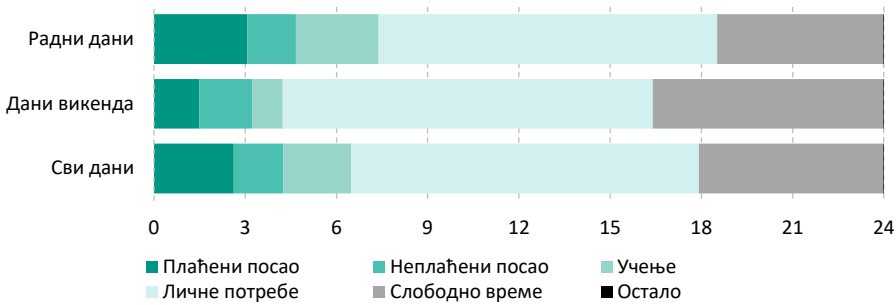
Активности личних потреба забележиле су продужење код све три генерације оба пола, и то најдуже код мушкараца средње доби – за 20 минута (10:45 h, 2010; 11:05 h, 2021), а најкраће код жена старије генерације – 3 минута (12:16 h, 2010; 12:19 h, 2021).

Када је слободно време у питању, краће слободно време су у поновљеном истраживању имали млади мушкарци – за школски час (7:16 h, 2010; 6:26 h, 2021) и представници средње генерације – пола сата (5:55 h, 2010; 5:24 h, 2021). Младе жене су забележиле двадесетак минута краће време – 24 минута (6:02 h, 2010; 5:38 h, 2021), а жене средњег доба само четири минута краће (4:42 h, 2010; 4:38 h, 2021). У односу на прво истраживање, дуже слободно време по другом истраживању имала је само старија генерација, и то жене, мало дуже од пола сата (6:23 h, 2010; 6:56 h, 2021) него мушкарци, који су имали непуних пола сата (7:29 h, 2010; 7:57 h, 2021). Оба истраживања показују да су жене свих старосних доба имале у просеку сат времена краће слободно време у односу на мушкарце.

МЛАДИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И КОРИШЋЕЊЕ ВРЕМЕНА

У овом одељку бавићемо се младима и њиховим активностима, како проводе своје време током дана, када, где и са ким.

Графикон 1.1. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15–29 година; радни дани, дани викенда и сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

У плаћеном послу, млади радним данима у просеку проведу мало дуже од три сата (3:03 h), а данима викенда скоро сат и по (1:29 h). У просеку, млади у Србији у плаћеном послу проведу мало дуже од два и по сата (2:37 h).

У неплаћеним пословима млади у просеку проведу мало дуже од сат и по (1:38 h), с тим што данима викенда (1:44 h) у тим активностима проведу нешто дуже време него радним данима (1:36 h).

Дуже време у учењу млади у Републици Србији провели су радним данима – дуже од два и по сата (2:42 h), а краће данима викенда – један сат. У просеку, млади проведу мало дуже од два сата у учењу (2:13 h).

Радним данима млади у активностима личних потреба проведу мало дуже од 11 сати (11:08 h), а данима викенда мало дуже од 12 сати (12:09 h). У просеку, када се посматрају сви дани, млади су за обављање личних потреба потрошили нешто краће од 11 и по сати (11:26 h).

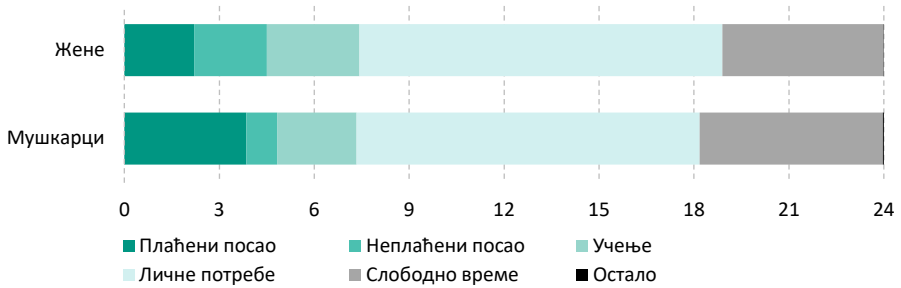
Радним данима млади су у активностима слободног времена проводили око пет и по сати (5:27 h), а данима викенда седам и по сати (7:34 h). Млади су у просеку, када се посматрају сви дани, у слободним активностима проводили мало дуже од шест сати (6:03 h).

Поредећи податке из првог и другог истраживања за све дане, уз подсећање да је друго истраживање било спроведено у време пандемије корона вируса, млади су у поновљеном истраживању проводили дуже време у плаћеном раду (2:14 h, 2010; 2:37 h, 2021), а краће у неплаћеном (1:54 h, 2010; 1:38 h, 2021). Учење (2:01 h, 2010; 2:13 h, 2021) и активности личних потреба (11:11 h, 2010; 11:26 h, 2021) забележили су продужење, док је скраћење забележено у активностима слободног времена (6:36 h, 2010; 6:03 h, 2021).

Како девојке и младићи користе своје време?

Када се забележене активности код младих посматрају према полу и само радним данима, девојке су плаћене послове обављале дуже од два сата (2:12 h), а младићи непуна четири сата (3:51 h). На другој страни, девојке су радним данима у неплаћеним пословима проводиле мало дуже од два сата (2:17 h), а младићи мало краће од једног сата (0:58 h).

Графикон 1.2. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15–29 година, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Кад се посматрају активности учења, девојке су 2021. године у учењу проводиле непуна три сата (2:55 h), а младићи два и по сата (2:30 h).

У личним потребама, девојке су проводиле пола сата дуже (11:28 h) него младићи, који су проводили скоро 11 сати (10:50 h).

Када је слободно време у питању, девојке су проводиле мало дуже од пет сат (5:05 h), а младићи непуних шест сати (5:47 h).

Поредећи податке првог са подацима из другог истраживања, у плаћеним активностима радним данима млади су проводили нешто краће време током првог истраживања него током другог истраживања (1:43 h девојке, 3:45 h младићи 2010; 2:12 h девојке, 3:51 h младићи 2021).

У неплаћеним активностима, девојке су забележиле скраћење од пола сата у 2021. у односу на 2010. годину (2:48 h, 2010; 2:17 h, 2021), а младићи продужење од десетак минута у односу на 2010. годину (0:49 h, 2010; 0:58 h, 2021).

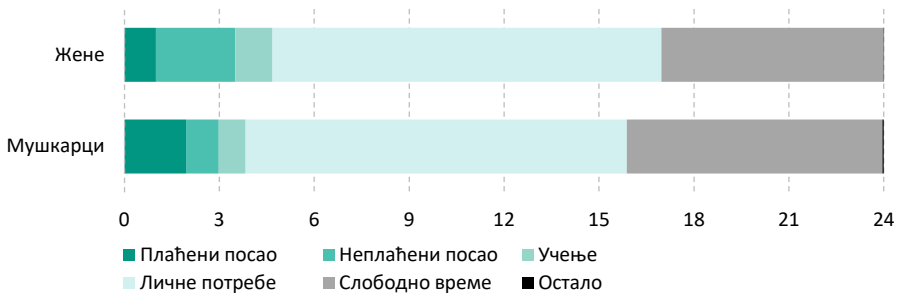
У учењу млади су забележили дуже време него по првом истраживању, и то двадесетак минута младићи (2:11 h, 2010; 2:30 h, 2021), а десет минута девојке (2:45 h, 2010; 2:55 h, 2021).

И младићи и девојке су краће време проводили у активностима личних потреба по првом истраживању него по другом истраживању, и то младићи за скоро 20 минута (10:32 h, 2010; 10:50 h, 2021), а девојке за десетак минута (11:07 h, 2010; 11:28 h, 2021).

Када је у питању слободно време, њега је у поновљеном истраживању било мање него по првом и то за скоро цео сат краће за младиће (6:40 h, 2010; 5:47 h, 2021), а пола сата мање код девојака (5:34 h, 2010; 5:05 h, 2021).

Говорећи о главним активностима младих током нерадних дана, односно данима викенда, постоје релативно значајне разлике међу младима према полу. Наиме, девојке у плаћеним пословима викендом у просеку проводе један сат (0:59 h), а младићи два сата (1:57 h), док су у неплаћеним девојке пријавиле два и по (2:30 h), а младићи један сат (1:01 h).

Графикон 1.3. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15–29 година, према полу; дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

На графикону 1.3. уочавају се значајне разлике у дужини трајања плаћених и неплаћених послова, што значи да су родне разлике при обављању плаћених и неплаћених послова уочљиве и међу млађом генерацијом.

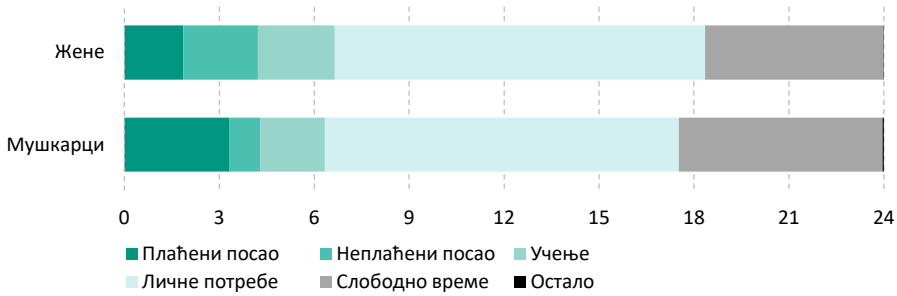
Када је реч о учењу током дана викенда, ту су девојке мало вредније (1:10 h) од младића (0:51 h). Када су у питању личне потребе, девојке проводе дуже од пола дана (12:17 h), а младићи пола дана (12:02 h).

Када се посматра слободно време, младићи викендом у њему проведу радни дан (8:04 h), а девојке сат мање (7:01 h).

Када упоредимо податке првог и другог истраживања, плаћени рад је током 2010. године имао нешто мање вредности у односу на 2021. и за девојке (0:48 h, 2010; 0:59 h, 2021), и за младиће (1:45 h, 2010; 1:57 h, 2021). Али неплаћени рад девојака је по првом истраживању трајао пола сата дуже у односу на 2021. годину (2:51 h, 2010; 2:30 h, 2021), док је код младића он продужен за десетак минута (0:50 h, 2010; 1:01 h, 2021).

Графикон 1.4. садржи податке о коришћењу времена младих за све дане у седмици, по полу. Младићи у плаћеним активностима проведу у просеку нешто мало дуже од три сата (3:18 h), а девојке непуна два сата (1:51 h). Када су неплаћени послови у питању, девојке проведу скоро два и по сата (2:21 h), а младићи непун сат (0:59 h).

Графикон 1.4. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Девојке у активностима учења у просеку проведу дуже од два и по сата (2:25 h), а младићи два сата (2:02 h). Када су у питању личне потребе, девојке су у њима провеле дуже од 11 и по сати (11:42 h), а младићи мало дуже од 11 сати (11:11 h).

Слободног времена девојке су имале мало дуже од пет и по сати (5:38 h), а младићи скоро сат дуже (6:26 h).

Када се упореде подаци првог и другог истраживања, плаћени посао је по првом истраживању обављан мало краће него по другом када су младићи у питању (3:10 h, 2010; 3:18 h, 2021), а скоро пола сата краће када су девојке у питању (1:27 h, 2010; 1:51 h, 2021). Младићи су у обављању неплаћених послова провели нешто дуже време по другом него по првом истраживању (0:50 h, 2010; 0:59 h, 2021), док је код девојака обављање неплаћених послова опало за пола сата по другом истраживању (2:49 h, 2010; 2:21 h, 2021).

Учење се анализира само код младих и подаци показују да се по првом истраживању учило мало краће него по другом код младића (1:44 h, 2010; 2:02 h, 2021), и код девојака (2:15 h, 2010; 2:25 h, 2021).

За личне потребе је по првом истраживању потрошено краће време него по другом, код младића (10:57 h, 2010; 11:11 h, 2021), и код девојака (11:24 h, 2010; 11:42 h, 2021).

Слободног времена је по првом истраживању било нешто више и код младића (7:16 h, 2010; 6:26 h, 2021) и код девојака (6:02 h, 2010; 5:38 h, 2021).

Табела 1.1. садржи податке за лица старости 15–29 година за све дане, по изабраним активностима. Подаци су приказани кроз три основне мере истраживања о коришћењу времена: просечно време, учешће становништва у обављању активности и просечно време оних који су и обављали те активности.

Већ се приликом анализе прве активности виде разлике према полу испитаника, јер девојке у плаћеним пословима проводе непуна два сата (1:51 h), а младићи дуже од три сата (3:18 h). Према подацима из табеле, у плаћеном раду учествовала је скоро свака четврта девојка (24%), и четири од десет младића (39%). У просеку оне девојке које су обављале плаћене активности, у њима су провеле мало дуже од седам и по сати (7:36 h), а младићи скоро осам и по (8:26 h).

Неплаћени посао девојке су у просеку обављале дуже од два сата (2:21 h), а младићи цео сат (0:59 h). Неплаћене активности обављало је 86% девојака и 62% младића.

Све у свему, велико учешће девојака у овим активностима утицало је на повећање просечног времена и оних које су обављале те активности на непуна три сата (2:44 h), док су младићи који су обављали неплаћене активности провели у њима мало дуже од сат и по (1:35 h).

Табела 1.1. Просечно време, учешће становништва у обављању основних активности и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Плаћени посао	1:51	3:18	24	39	7:36	8:26
Неплаћени посао	2:21	0:59	86	62	2:44	1:35
Учење	2:25	2:02	44	36	5:29	5:42
Личне потребе	11:42	11:11	100	100	11:42	11:11
Слободно време	5:38	6:26	99	100	5:40	6:28
Остало	0:00	0:02	3	7	0:18	0:31

Девојке су у просеку свим данима на учење трошиле скоро два и по сата (2:25 h), а младићи два сата (2:02 h). Учење је уписала скоро свака друга девојка (44%), и сваки трећи младић (36%). Гледајући меру која се односи на време проведено у активностима учења оних који су ту активност и бележили, девојке су у просеку у учењу проводиле пет и по сати (5:29 h), а младићи мало дуже од њих (5:42 h).

Сва анкетирана лица младе генерације обављала су активности које се односе на личне потребе и на слободно време, и нема разлике између прве и треће мере у просечном времену проведеном у овој врсти активности (просечно време проведено у активностима и просечно време оних који су и обављали те активности).

Поредећи податке првог и другог истраживања, девојке су благо продужиле и просечно време у плаћеним пословима и учешће у плаћеним пословима, и продужиле време оних које су их обављале.

Када су младићи у питању, они су забележили благо продужење просечног времена у плаћеним активностима у односу на прво истраживање, али са нижим учешћем по другом истраживању. Другим речима, мањи број младића је пријавио обављање плаћених активности у 2021. у односу на 2010. годину, али су провели дуже време у овим активностима.

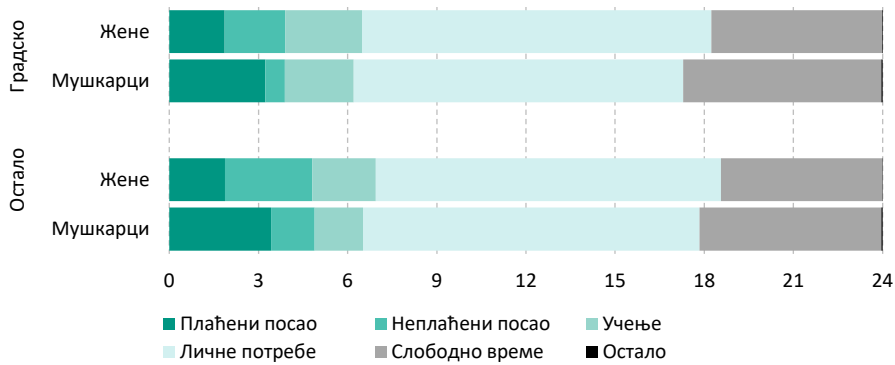
Када је неплаћени рад девојака у питању, оне су по првом истраживању имале мало ниже учешће него по другом, али се скратило просечно време у обављању неплаћених послова код девојака које су их обављале. Младићи су пак у неплаћеном послу по првом истраживању имали ниже учешће него по другом, али уз благо продужење просечног времена оних који су их обављали.

Детаљније о времену младих

Подаци Истраживања о коришћењу времена пружају и могућност анализе података према типу насеља у којем лице живи, само или са другим члановима домаћинства, као и према стеченом образовању лица.

Графикон 1.5. садржи податке о просечном времену које млади узраста од 15 до 29 година проводе у изабраним активностима, према типу насеља. Тако девојке у просеку проводе непуна два сата у плаћеним пословима, и разлика у времену између девојака из градских (1:51 h) и осталих насеља (1:52 h) веома је мала. Младићи, пак, у градским насељима, проводе мало дуже од три сата у плаћеним пословима (3:13 h), а у осталим насељима нешто дуже (3:25 h). Ова мала разлика могла би бити приписана и активностима повезаним са пољопривредним пословима, који су третирани као плаћени посао.

Графикон 1.5. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15–29 година, према типу насеља и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Што се тиче неплаћених активности, девојке из градских средина су неплаћене активности обављале мало дуже од два сата (2:02 h), а из осталих насеља непуна три сата (2:56 h). Младићи из градских насеља су неплаћене послове обављали мало дуже од пола сата (0:39 h), а из осталих насеља скоро сат и по (1:28 h).

Када су активности учења у питању, девојке из градских средина уче преко два и по сата (2:35 h), а из осталих нешто краће (2:08 h). Младићи из градских средина уче нешто дуже од два сата (2:19 h), а из осталих насеља мало дуже од сат и по (1:37 h). Из података се може закључити да су и девојке и младићи из градских средина ангажованији када је учење у питању, а млади из осталих средина када су неплаћени послови у питању.

Када се посматрају личне потребе, у њима мало дуже време проводе девојке из градских средина (11:45 h) у односу на девојке из осталих средина (11:36 h), док је код младића ситуација обрнута (градска 11:05 h, остала 11:19 h). Слободног времена више имају и девојке (5:45 h) и младићи (6:40 h) из градских насеља него млади из осталих насеља (девојке 5:26 h, младићи 6:07 h).

Када се упореде подаци из првог и другог истраживања, види се да су младе жене из градских средина по првом истраживању радиле скоро пола сата краће плаћеног посла (1:24 h) него по другом истраживању (1:51 h), а слично се може рећи и за младе жене из осталих средина (1:32 h, 2010; 1:52 h, 2021).

И младићи из градских средина су по првом истраживању радили пола сата краће на плаћеним пословима него по другом (2:40 h, 2010; 3:13 h, 2021), док су младићи из осталих насеља по првом истраживању радили на плаћеним пословима преко четири сата (4:04 h), а по другом непуна три и по сата (3:25 h).

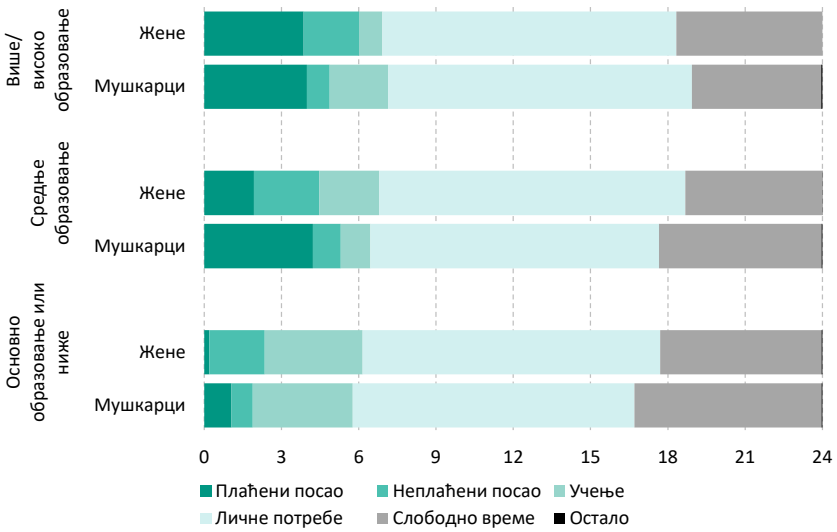
Када се погледају неплаћени послови, девојке из градских средина су по првом истраживању радиле двадесетак минута дуже него по другом (2:27 h, 2010; 2:02 h, 2021), а девојке из осталих средина пола сата дуже (3:29 h, 2010; 2:56 h, 2021).

Младићи из градских насеља су по првом истраживању радили два минута дуже неплаћени посао него по другом (0:41 h, 2010; 0:39 h, 2021), а младићи из осталих насеља двадесетак минута краће (1:04 h, 2010; 1:28 h, 2021).

Младићи са највишим образовањем у плаћеним пословима проведу скоро четири сата (3:59 h), а девојке само мало краће (3:51 h). Када је у питању средња школа младићи проводе у плаћеним пословима мало дуже од четири сата (4:13 h), а девојке двоструко краће, односно непуна два сата (1:55 h).

Најкраће време у плаћеним пословима проводила су лица са најнижим степеном образовања – један сат младићи (1:03 h) и девојке десетак минута (0:11 h).

Графикон 1.6. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15–29 година, према највишем степену образовања и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

У неплаћеним пословима највише учествују девојке са средњом школском спремом, и то два и по сата (2:31 h), а младићи мало дуже од једног сата (1:04 h). Девојке и са високим/вишим (2:09 h), и са нижим образовањем (2:08 h), проводе нешто краће време од девојака са средњим образовањем, док је код младића мања разлика – високо/више (0:52 h), основно или ниже образовање (0:49) у односу на средње образовање (1:04 h).

С обзиром на старост групе коју анализирамо, ниво образовања лица у великој је спрези са активностима учења које су забележила лица са основним и нижим образовањем, јер младићи уче непуна четири сата (3:53 h), а девојке мало краће од њих (3:47 h). На другој страни, анкетирани младићи са средњом школом уче мало дуже од једног сата (1:08 h), а девојке дуже од два сата (2:19 h). Када се подаци посматрају за лица са високим и вишим образовањем, ситуација је обрнута, јер младићи уче дуже од два сата (2:16 h), а девојке непун сат (0:54 h).

У времену проведеном у личним потребама, види се да се време проведено у личним потребама младића продужује са степеном образовања (основно/ниже 10:55 h; средње 11:12 h; више/високо 11:47 h), док код девојака од овог правила одступају девојке са највишим образовањем (основно/ниже 11:33 h; средње 11:53 h; више/високо 11:24 h).

Слободног времена највише имају младићи који су завршили најнижу школу, дуже од седам сати (7:16 h), и слободно време се скраћује што се ниво образовања повећава (средње 6:18 h, више/високо 5:01 h). Девојке пак имају сат краће слободног времена него младићи, и то оне са нижим (6:15 h) и средњим образовањем (5:19 h), док девојке са највишим образовањем слободног времена имају дуже и од девојака са средњим и од младића са највишим образовањем (5:40 h).

Ако упоредимо плаћене послове из старог и новог истраживања види се да по првом истраживању и девојке и младићи који имају више образовање, имају дуже време проведено у плаћеним пословима. По другом пак истраживању, ово правило важило је за девојке, али не и за младиће са највишим степеном образовања, који су имали нешто краће време у односу на младиће са средњим образовањем.

Ако упоредимо неплаћене послове, и по првом и по другом истраживању, и девојке и младићи имали су продужење времена од најнижег до средњег образовања, уз благо скраћење и код девојака и код младића код највишег степена образовања.

Табела 1.2. садржи податке о просечном времену проведеном у некој од активности путовања, о учешћу становништва у тим активностима и о просечном времену, према полу и коришћеном превозном средству током путовања.

Према подацима из табеле, у просеку девојке проведу један сат у ходању (0:55 h), то чини седам од десет девојака, и просечно девојке које су ходале у тој активности су 2021. године провеле нешто дуже од сата (1:18 h). Младићи су у просеку у пешачењу провели скоро двадесет минута краће (0:36 h) него девојке, пешачило је шест од десет анкетираних младића, и просечно време оних који су и пешачили готово је двоструко продужено (1:01 h).

Табела 1.2. Просечно време, учешће становништва у обављању активности путовања и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Ходање пешице	0:55	0:36	70	59	1:18	1:01
Вожња у јавном превозу	0:12	0:12	15	18	1:20	1:09
Вожња у путничком аутомобилу	0:19	0:24	25	37	1:15	1:06
Вожња бициклом	0:02	0:05	4	10	1:07	0:55
Остала превозна средства	0:01	0:03	1	6	1:38	1:00
Укупно путовање	1:31	1:23	85	87	1:47	1:35

Када се посматра коришћење јавног превоза код девојака, подаци говоре да су оне у овој активности провеле десетак минута (0:12 h), да је 15% њих користило јавни превоз и да је то утицало да просечно време оних девојака које су користиле јавни превоз буде мало дуже од једног сата (1:20 h). Младићи су једнако просечно време провели користећи јавни превоз (0:12 h), њих 18% је у просеку у вожњи јавним превозом провело нешто дуже од једног сата (1:09 h).

У вожњи путничким аутомобилом девојке у просеку проведу двадесетак минута (0:19 h), аутомобилом се превозила свака четврта девојка (25%) и оне које су обављале ову активности просечно су се путничким аутомобилом возиле дуже од сат времена (1:15 h). Младићи су просечно проводили пет минута дуже од девојака (0:24 h), то је чинило више од трећине њих (37%), и они који су се возили путничким аутомобилом то су просечно чинили мало дуже од сат времена (1:06 h).

Подаци првог истраживања показују да је укупно путовање за девојке било нешто дуже (1:44 h), да је учешће било веће (94%), а да је просечно време оних који су обављали путовање било мало дуже (1:50 h). Што се тиче младића, и они су по првом истраживању имали веће вредности за просечно време (1:47 h), учешће је било исто веће (95%), и просечно време оних који су обављали активности износило је непуна два сата (1:53 h).

Када се упореде подаци првог и другог истраживања, по првом истраживању је за десет процентних поена (п.п.) било веће учешће девојака које су ходале пешице него 2021, док су младићи дуже и у нешто већем проценту пешачили у односу на 2021. годину.

Што се тиче јавног превоза, скоро свака трећа девојка и скоро сваки четврти младић користили су јавни превоз по првом истраживању, док су по другом то скоро свака седма девојка и сваки шести младић.

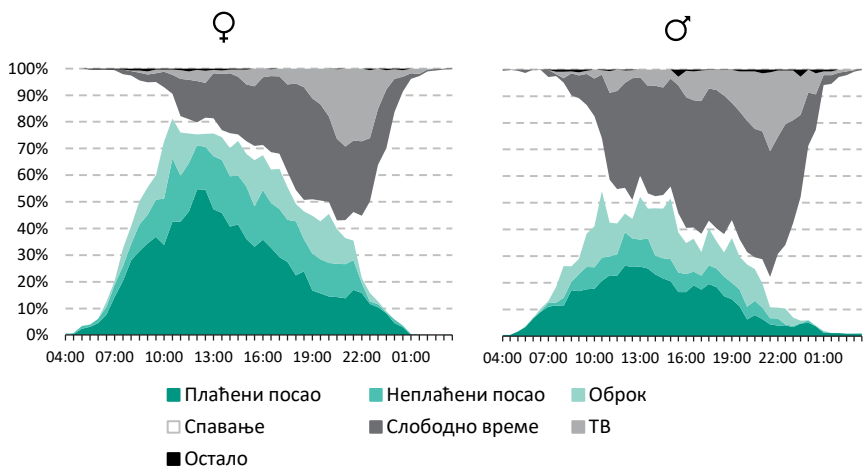
Када се упореди вожња путничким аутомобилом, није било значајнијих разлика у подацима између два истраживања.

Млади и дневни ритам

Дневни ритам представља визуелни приказ дневних активности младих у Републици Србији током 24 сата и показује како су одређене активности група становништва распоређене у различито време током дана. У дневнике су уписивани почетак и завршетак сваке активности, односно епизоде, чиме су добијане информације о томе које се активности и када одвијају током дана.

Унете информације о активностима и времену када су се одвијале приказане су у темпограмима којима се илуструје распоред активности у различито време током дана. Графички приказ започиње ујутру, у 4.00 h, када велика већина становништва спава.

Темпограм 1.1. Распоред времена проведеног у активностима током дана, становништво старости 15–29 година, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

На хоризонталној оси обележена су 24 сата у току дана, и то од четири сата ујутру. Вертикална оса је са скалом од 0 до 100 процената и показује учешће, односно проценат становништва које се бави сваком појединачном активношћу током 24 часа.

На темпограмима који приказују дневни ритам представљено је седам категорија активности: плаћени посао, неплаћени посао, оброк, спавање, слободно време, ТВ и остало. Свака обојена област у графикону представља једну категорију активности. Плаћени рад и учење су спојени у једну категорију активности – плаћени посао. Из слободног времена је посебно издвојено гледање ТВ програма.

На овим темпограмима представљено је како становништво Републике Србије женског и мушког пола, старости између 15 и 29 година, обавља дневне активности радним даном, током 24 сата. Визуелно се могу поредити и појединачне активности полова.

На овим темпограмима јасно се види подела између плаћеног и неплаћеног посла међу половима. Током дана, од 06:00 h до 18.30 h, постоји веће учешће младића на плаћеним пословима у односу на девојке, и то у распону од четири до 15 процентних поена. Али, током вечерњих часова девојке, нарочито од 20:00 h до 00:00 h, имају од четири до осам процентних поена веће учешће од младића – рад у трговини, здравству итд.

Радним данима, највише учешће младића у плаћеним пословима износи од 48% до 63% од 10:30 h до 15:00 h, док је код девојака између 47% и 55% у периоду од 12:00 h до 13:00 h.

Током целог дана, већи је проценат девојака које су ангажоване на неплаћеним пословима него младића, и то од раног јутра до касно увече, а разлика је и до 16 п.п. више за девојке. Младићи у неплаћеним активностима једино после 22:30 h имају мало веће учешће у неплаћеним пословима него девојке (за 0,2-1,2 п.п.).

Када се посматра време узимања оброка код младића и код девојака, из података се види да се наизменично смењују током дана, али уз веће учешће младића у периоду од 21:00 h до јутарњих сати радним даном доминирају мушкарци.

Када се посматра спавање младића и девојака, девојке и током ноћи и током дана имају веће учешће него младићи, који су бројнији само од 10:00 h до 11:30 h. Подсећамо и да су током истраживања девојке више радиле плаћени посао у вечерњим сатима.

Интересантно је да сваки двадесети младић и свака двадесета девојка у Републици Србији радним даном у подне спава.

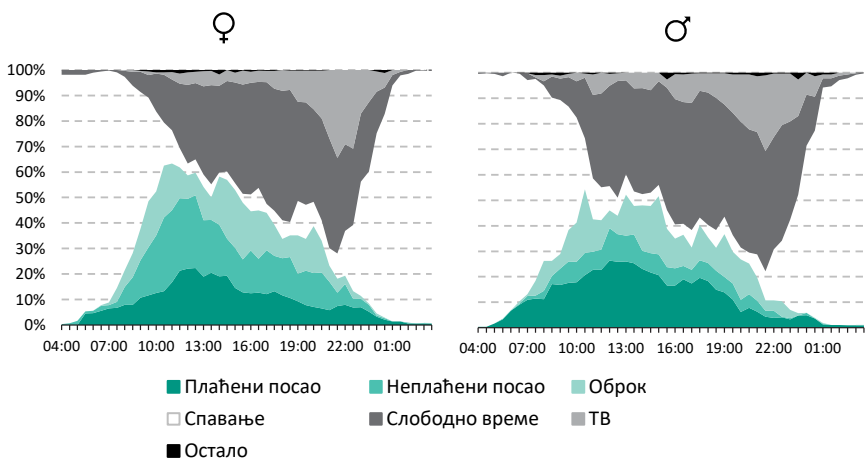
Када говоримо о слободном времену, младићи преко целог дана имају веће учешће него девојке које су само у пет десетоминутних интервала биле за један до два п.п. бројније од младића. Највеће разлике у корист младића су у вечерњим часовима, и то од 20:30 h до 22:00 h, од око 13–15 п.п.

Током целог дана девојке и младићи смењивали су се у гледању ТВ програма и то уз разлику плус/минус до пет п.п.

Када упоредимо податке из 2010. са подацима из 2021. године, видимо да је време проведено у плаћеним пословима трајало краће по првом истраживању за девојке, а и за младиће, с тим што је разлика већа за девојке. Што се тиче неплаћених послова, девојке су их дуже обављале 2010, док су младићи 2010. године на њима провели нешто краће време.

На следећим темпограмима представљени су подаци како девојке и младићи Републике Србије, односно лица између 15 и 29 година, обављају дневне активности данима викенда.

Темпограм 1.2. Распоред времена проведеног у активностима током дана, становништво старости 15–29 година, према полу; дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

Данима викенда младићи раније крећу и више раде плаћене послове него девојке и њихово највеће учешће је између 20% и 26% у интервалу од 10:30 h до 15:30 h. Највеће учешће девојака је између 20% и 23% у интервалу од 11:30 h до 14:00 h.

Када је неплаћени рад у питању, између 20% и 29% девојака у времену од 10:00 h до 14:00 h обавља неплаћени посао, док код младића, њих између 10% и 13%, обавља неплаћене послове у периоду од 12:00 h до 14:00 h.

Интересантно је да сваки десети младић, као и свака двадесета девојка у Републици Србији, данима викенда у подне спавају.

Конзумирање хране за девојке викендом почиње у 7:30 h и траје до 21:30 h са сталним учешћем од 5% и више, док код младића креће исто у 7:30 h и завршава се у 22:30 h са око 5% и више.

Када се гледа спавање, свака друга девојка је будна од 9:00 h, и увече је у кревету од 23:30 h, док је сваки други младић будан у 9:30 h и одлази на спавање у 00:00 h.

Током дана и ноћи, викендом девојке имају веће учешће у активностима слободног времена (више од 50 %) само од 18:30 h до 19:00 h, док су све остало време младићи у предности чак и до 15 п.п. Када је гледање ТВ програма у питању, девојке и младићи наизменично преузимају благо вођство у процентима.

Када се упореде подаци за младе из првог и другог истраживања, види се да су данима викенда 2010. године и девојке и младићи проводили краће време у плаћеним и неплаћеним пословима. Када су у питању активности слободног времена, девојке су по првом истраживању у тим активностима проводиле нешто краће време, док су младићи проводили дуже време него 2021. године.

Плаћени и неплаћени посао младих

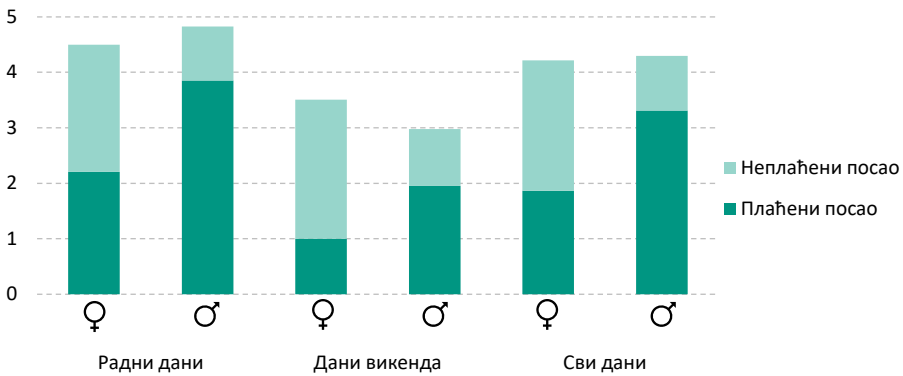
Већина становништва свакодневно обавља активности које могу бити класификоване као продуктивни рад. За потребе ове анализе спојићемо плаћени и неплаћени посао, категорисати га као продуктивни рад и назвати укупан посао.

На графикону 1.7. приказани су подаци који илуструју колико девојке и младићи проведу сати у укупном послу који је подељен на плаћени и неплаћени посао, и то према врсти дана – радни дан, нерадни дан или сви дани.

Године 2021. девојке су радним даном радиле мало дуже од два сата у плаћеном и неплаћеном послу (2:12 h, 2:17 h), а младићи скоро четири сата у плаћеном и један сат у неплаћеном (3:51 h, 0:58 h). Све у свему, девојке су радиле двадесетак минута краће од младића у укупном послу, али би требало нагласити да је однос плаћеног и неплаћеног посла код девојака 49% према 51%, а код младића 80% према 20%.

Када су у питању нерадни дани, девојке у укупном послу проведу три и по сата, и то у плаћеном послу један сат, а у неплаћеном два и по пута дуже (0:59 h, 2:30 h). Младићи у укупном послу проведу три сата, и то у плаћеном послу два сата, а у неплаћеном један сат (1:57 h, 1:01 h). Однос плаћеног и неплаћеног посла нерадним данима код девојака износи 29% према 71%, а код младића 66% према 34%.

Графикон 1.7. Просечно време проведено у укупном послу, становништво старости 15–29 година, према полу; радни дани, дани викенда и сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када се посматрају подаци за све дане, и девојке и младићи у просеку у некој врсти рада дневно проведу мало дуже од четири сата (девојке 4:12 h, младићи 4:17 h). Али, однос плаћеног и неплаћеног посла је опет мање повољан за девојке (44% према 56%), у односу на младиће (77% према 23%).

Када се упореде подаци за укупан посао радним данима из 2010. са подацима из 2021. године, види се да су по првом истраживању девојке радиле скоро једнако као и младићи, док се однос плаћеног и неплаћеног рада променио код девојака које су плаћене послове 2010. године радиле трећину времена, а 2021. скоро половину, с тим да је повећано време у обављању плаћеног посла и смањено време за неплаћени посао.

Данима викенда, у некој врсти посла девојке су и 2010. и 2021. године провеле скоро једнако – више од три и по сата. Али, младићи су 2010. у укупном послу провели пола сата краће него 2021. године.

Према подацима из првог истраживања, девојке су свим данима у укупном послу проводиле нешто дуже од четири сата, и то је било дуже него код младића, који су проводили четири сата.

Однос плаћеног и неплаћеног посла се из 2010. за девојке са једне трећине у плаћеним и две трећине у неплаћеним пословима променио на 44% у плаћеним, и 56% у неплаћеним пословима 2021. године.

Однос плаћеног и неплаћеног рада се код младића, са подацима из 2010, са четири петине у плаћеном, и једном петином у неплаћеном послу, променио на скоро три четвртине у плаћеном послу и једну четвртину у неплаћеном послу 2021. године.

Табела 1.3. садржи податке о три основне мере које се односе на активности плаћеног и неплаћеног посла према полу. Подаци су приказани за све дане, односно збирно за радне, и нерадне дане.

Када је у питању мера просечног времена, међу половима су уочљиве разлике. Девојке свим данима проводе у просеку у плаћеном послу скоро два сата (1:51 h), а младићи мало дуже од три сата (3:18 h). Када је у питању неплаћени посао, девојке проводе дуже од два сата (2:21 h), а младићи сат времена (0:59 h).

Свака четврта девојка ради плаћене послове (24%) и оне које обављају те активности, у њима проводе седам и по сати (7:36 h). Младићи имају нешто веће учешће од девојака у плаћеним пословима (39%) и они који обављају ове активности, у њима проводе осам и по сати (8:26 h).

Када је неплаћени посао у питању, девојке су у просеку нешто мање од два и по сата обављале неплаћене, кућне послове (2:21 h), а младићи непун сат (0:59 h). Више од четири петине девојака убележило је неплаћене послове (86%), док је то урадило мало мање од две трећине младића (62%). Просечно време оних који су обављали неплаћене активности за девојке је износило нешто краће од три сата (2:44 h), а за младиће сат и по (1:35 h).

Табела 1.3. Просечно време, учешће у обављању активности плаћеног и неплаћеног посла и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

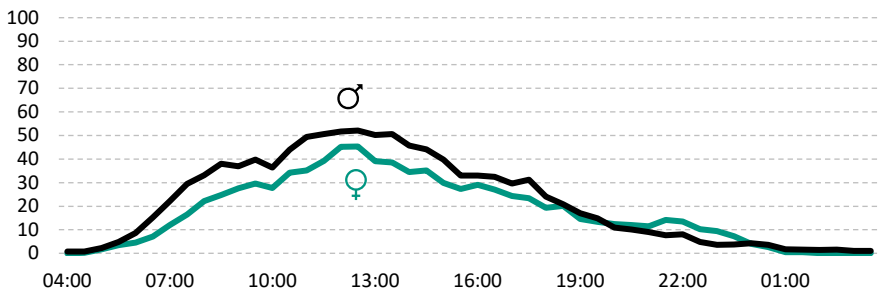
	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Плаћени посао	1:51	3:18	24	39	7:36	8:26
Неплаћени посао	2:21	0:59	86	62	2:44	1:35

Када се упореде подаци из два истраживања, из 2010. и 2021. године, девојке су 2010. године радиле пола сата краће плаћене послове, док су мушкарци радили десетак минута краће. Неплаћене послове девојке су радиле пола сата дуже по првом истраживању, а младићи десетак минута краће 2010. године.

Учешће девојака у плаћеним пословима било је мало мање 2010. године, а код младића мало више. Све у свему, у плаћеним пословима оне девојке које су радиле, радиле су скоро школски час краће 2010. године, а младићи скоро пун сат краће.

На графикону 1.8. могу се видети подаци који се односе на време када су млади током дана обављали плаћене послове и колико је износило њихово учешће у плаћеним пословима у Републици Србији 2021. године. Подаци показују да је током целог дана веће учешће младића у односу на девојке, осим у вечерњим сатима (од 20.00 h до 24.00 h) када девојке, због рада у трговини, здравству итд., имају веће учешће од младића, и то до 7 п.п.

Графикон 1.8. Плаћени посао, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

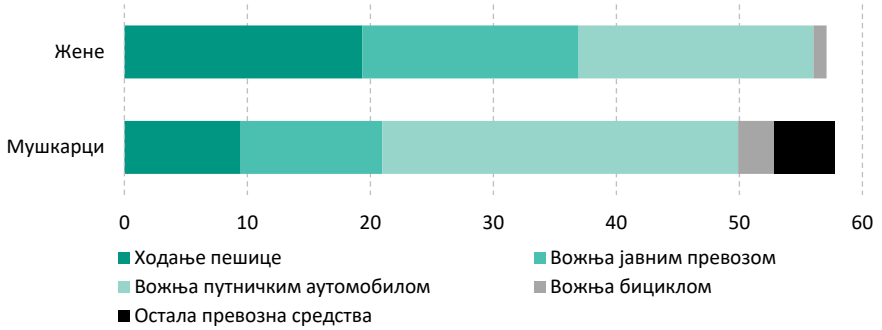

Највећа разлика у проценту бављења активностима плаћеног посла између младића и девојака је у 11.00 h, када за 14 п.п. више младића него девојака обавља плаћене послове. У периоду од 11.00 h до 14.00 h, скоро сваки други младић је забележио неки плаћени посао, као и две од пет девојака.

Када се упореде подаци првог и другог истраживања, види се да је учешће младића и девојака током свих дана било нешто ниже него по другом истраживању.

Ово истраживање пружа могућност и да се види колико времена лица проведу у путовању до и са посла радним данима, као и које је превозно средство коришћено.

Графикон 1.9. Просечно време проведено у путовању до и са посла, становништво старости 15–29 година, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (у минутима)

На графикону се види да и девојке (0:57 h), и младићи (0:58 h) који путују радним данима до и са посла, проведу непун сат у путовању у вези са плаћеним послом, али и да се разликују у коришћењу превозних средстава. Трећину времена путовања до посла девојке проведу пешачећи (34%, 0:19 h), или се вози путничким возилом (0:19 h). Њих (31%) користи јавни превоз (0:17 h), а само (2%) њих користи бицикл (0:01 h).

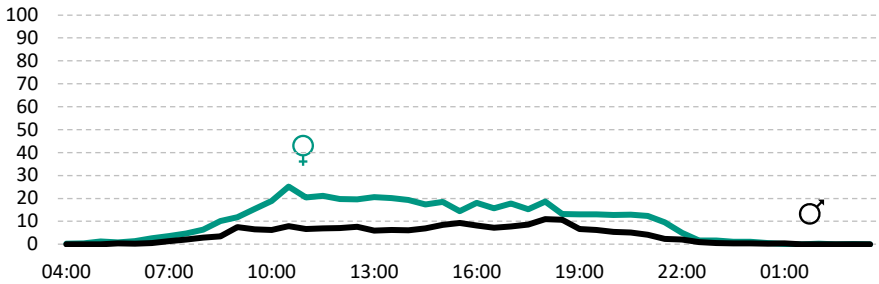
На другој страни, сваки други младић (50%) је за одлазак на плаћене послове радним даном користио путничко возило (0:28 h), док је сваки пети (20%) користио јавни превоз (0:11 h). Нешто мање њих (16%) је ходало пешице (0:09 h), користило остала превозна средства (9%, 0:04 h) или возило бицикл (5%, 0:02 h). Под осталим превозним средствима подразумевају се мотоцикл, моторни чамац или друга приватна превозна средства.

Када се упореде подаци из првог и другог истраживања, види се да су 2010. године девојке проводиле нешто дуже време у коришћењу јавног превоза, као и да је ходање пешице било на другом месту, док је врло мало био коришћен и бицикл као превозно средство.

Што се тиче младића, они су 2010. године највише користили путничко возило и јавни превоз, а ходање пешице било је на трећем месту.

Када је реч о неплаћеним пословима и учешћу младих, на графикону 1.10. види се током целог дана веће учешће девојака у односу на младиће. Интересантно је да ниједна девојка није обављала ниједну активност неплаћеног посла у три временске тачке (1:30 h, 2:30 h и 3:30 h), док их ниједан младић није обављао у периоду од 1:30 h до 5:30 h.

Графикон 1.10. Неплаћени посао, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

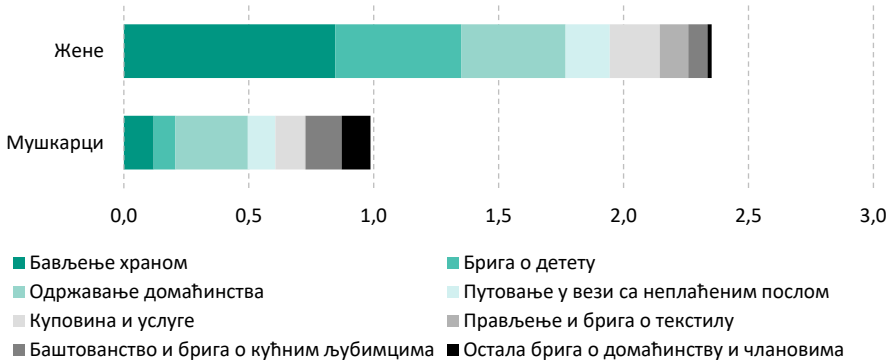
Између 20 и 25 процената девојака старости од 15 до 29 година обавља неплаћене послове у периоду од 10:30 h до 14:00 h. У периоду од 9:00 h до 19:00 h, са малим варијацијама, највеће је учешће и младића у овим пословима – између седам и 11 %.

Разлика у заступљености у неплаћеним пословима свим данима задржава се и током поподнева и вечери, с тим што неплаћени рад девојака пада испод 13 % тек у 20:00 h. Највећа разлика у учешћу у неплаћеним пословима између девојака и младића запажа се у 10:30 h и износи 17 п.п. више за девојке.

Када упоредимо податке који се односе на све дане из првог и другог истраживања, по оба истраживања било је веће учешће девојака у неплаћеним активностима. По првом истраживању било је мало веће учешће девојака у неплаћеним пословима и у дужем временском периоду, док су младићи задржали и 2021. слично учешће, али је 2010. године период када су се активности обављале био краћи него 2021. године.

Девојке се дуже време од младића баве неплаћеним пословима током дана.

Графикон 1.11. Просечно време проведено у неплаћеним активностима, ниво активности 2, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

На графикону 1.11. приказани су подаци који се односе на неплаћене послове које су свим данима обављали девојке и младићи, и колико су времена у њима проводили. Неплаћене активности приказане су на другом нивоу активности.

Говорећи о укупним неплаћеним активностима, девојке у њима свим данима у просеку проведу краће од два и по сата (2:21 h), а младићи један сат (0:59 h).

Најдуже време у неплаћеним пословима девојке проводе у бављењу храном (0:50 h), затим у активностима бриге о детету (0:30 h), и у одржавању домаћинства (0:25 h). Када су младићи у питању, они су између ових наведених активности, највише времена проводили у одржавању домаћинства (0:17 h). Младићи су у активностима бављења храном проводили у просеку седам пута краће време него девојке (0:07 h), а у бризи о детету шест пута краће (0:05 h).

Једине две активности у којима су анкетирани младићи проводили дуже време него девојке су баштованство и брига о кућним љубимцима (0:08 h), као и остала брига о домаћинству и члановима (0:06 h). Девојке су у активностима баштованства и бриге о кућним љубимцима проводиле двоструко краће време (0:04 h), а у активностима *остала брига о домаћинству и члановима* скоро да није било активности (0:01 h).

Када се упореде подаци из 2010. и 2021. године, девојке су по првом истраживању у неплаћеном послу проводиле скоро три сата дневно, односно пола сата дуже него по другом истраживању. Младићи су, према оба истраживања, у неплаћеним пословима проводили један сат.

Личне потребе девојака и младића

Под личним потребама, подразумевају се следеће активности: спавање, оброци, брига о личној хигијени, облачење, шминкање, бријање и друге личне активности. То су основне активности које сви редовно свакодневно обављамо.

Скоро половина дана проведе се у обављању личних потреба, и из података у табели 1.4. види се да је то за девојке непуних 12 сати (11:42 h), а за младиће пола сата краће (11:11 h).

Табела 1.4. Просечно време, учешће у обављању активности личних потреба, и просечно време оних који су их и обављали, ниво активности 1 и 2, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Личне потребе	11:42	11:11	100	100	11:42	11:11
Спавање	8:35	8:26	100	100	8:35	8:26
Конзумирање хране/пића	1:48	1:44	99	100	1:49	1:44
Пијење кафе	0:25	0:19	54	41	0:46	0:48
Остале личне потребе	1:18	1:00	99	99	1:19	1:01

Девојке су, у просеку (8:35 h), спавале десетак минута дуже од младића (8:26 h), односно млади проведу у спавању мало више од трећине дана. У конзумирању хране и пића, у просеку, млади проведу више од сат и по (девојке 1:48 h, младићи 1:44 h). У све три наведене активности (личне потребе, спавање и конзумирање хране/пића), учешће су пријавила сва анкетирана лица.

С обзиром на то да је током припрема истраживања постојала могућност укључења и неких специфичних националних активности, у *Истраживање о коришћењу времена* у Републици Србији укључена је активност испијања кафе.

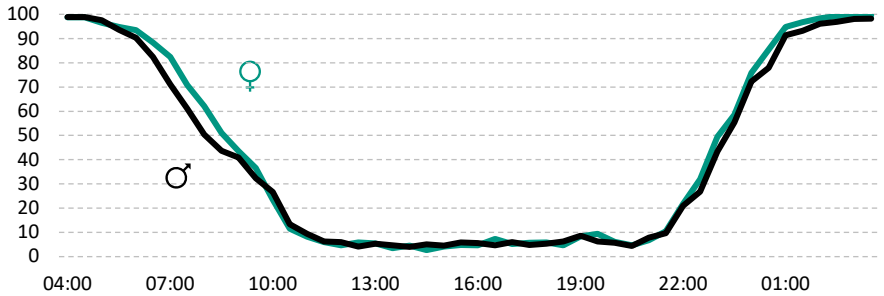
Подаци из 2021. године показују да девојке у просеку дневно у испијању кафе проведу 25 минута, а младићи мало краће – 19 минута. Интересантно је да је 13 п.п. више девојака него младића пријавило ову активност (54, тј. 41 %), и време проведено у испијању кафе међу младима се не разликује много према полу (девојке 0:46 h, младићи 0:48 h).

Поредећи резултате првог и другог истраживања о коришћењу времена, види се да су 2010. девојке у личним потребама проводиле двадесетак минута краће него 2021. године, а младићи петнаестак минута краће. Подсећамо да је време теренског рада током 2021. и 2022. године било време пандемије корона вируса и да се под спавањем подразумевало и када је лице болесно или у кревету.

Нешто мање разлике су 2010. године пријавили и девојке и младићи код активности конзумирања хране и пића, али је тенденција иста – по првом истраживању вредности проведеног времена у тој активности биле су ниже.

Графикон 1.12. показује колики проценат девојака и младића у току 24 часа спава и води бригу о личној хигијени.

Графикон 1.12. Спавање и брига о личној хигијени, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

У 04:00 h било је почетно време за унос активности у дневнике. Преко 90% девојака и младића уписало је активности спавања и личне хигијене у периоду од 01:00 h до 06:30 h, односно то је време када је велика већина девојака и младића уписала да је спавала.

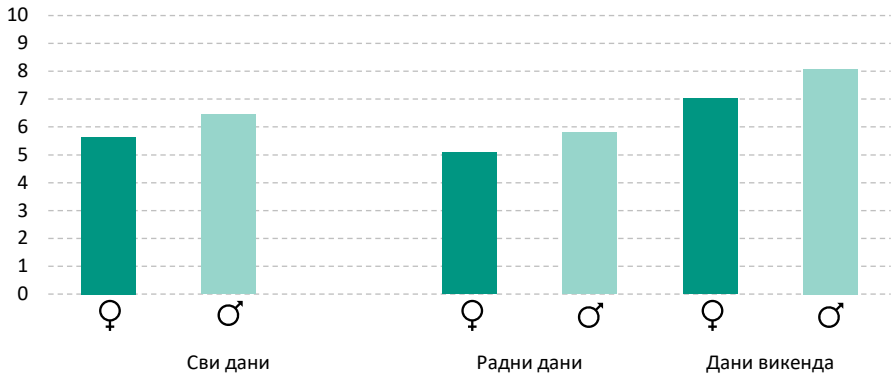
На графикону се види да су највеће разлике у трајању времена спавања и личне хигијене између девојака и младића између 6:30 h и 9:00 h, јер је до 11 п.п. више девојака уписало наведене активности.

Поредећи податке из првог и другог истраживања, на графикону се види да су по другом истраживању девојке одлазиле на спавање раније током вечери у већем проценту него младићи.

Млади и слободно време

Слободно време је време за које свако лице само одређује да ли ће га провести уз ТВ или радио-програм, у бављењу спортом, у биоскопу или у дружењу са пријатељима.

Графикон 1.13. Просечно време проведено у слободним активностима, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, радни дани и дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Девојке су у просеку уписале да су у слободним активностима свим данима проводиле мало више од пет и по сати (5:38 h), док су младићи проводили сат дуже – шест и по сати (6:26 h).

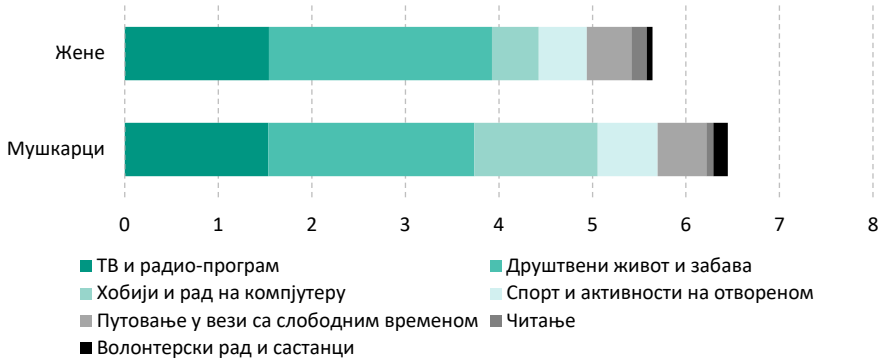
Посматрајући само радне дане, девојке су проводиле мало дуже од пет сати (5:05 h), а младићи непуних шест сати (5:47 h).

Данима викенда, девојке су у слободним активностима проводиле два сата дуже него радним данима (7:01 h), а младићи дуже од два сата него радним данима (8:04 h). Девојке су краће време проводиле у слободним активностима него младићи, и највеће разлике у времену проведеном у слободним активностима су нерадним данима када девојке имају сат краће од младића.

Поредећи слободно време из првог и другог истраживања за све дане, види се да су девојке 2010. проводиле пола сата дуже времена у слободним активностима него у поновљеном истраживању 2021, а младићи сат дуже.

На графикону 1.14. приказане су појединачне активности на нивоу шифара 1 и 2 и види се да су младићи, када се посматра укупно слободно време, у слободним активностима провели скоро један сат дуже од девојака.

Графикон 1.14. Просечно време проведено у слободним активностима, ниво активности 1 и 2, становништво старости 15–29 година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Код девојака је од свих активности најзаступљенија активност друштвени живот и забава у којој су девојке у просеку свим данима проводиле дуже од два сата (2:23 h), а младићи мало краће (2:12 h). Као следећа активност и код девојака, и код младића, појављује се праћење ТВ и радио-програма, у којој су проводили једнако времена (девојке 1:32 h, младићи 1:32 h). Треће по заступљености код девојака су активности спорта и активности на отвореном (0:30 h), док су код младића (1:19 h) активности повезане са хобијима и радом на компјутеру.

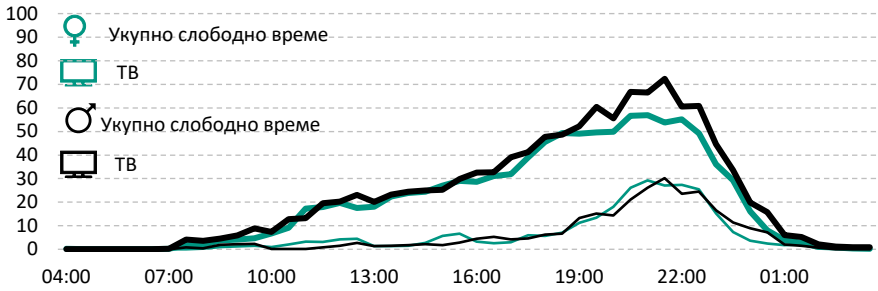
Према подацима из 2021. године, девојке су 11 минута дуже од младића проводиле у активностима друштвеног живота и забаве, а пет минута дуже у читању.

Поредећи податке из 2010. и 2021. године, по првом истраживању било је највише заступљено праћење ТВ и радио-програма, а као друге по реду биле су забележене активности друштвеног живота и забаве, док су 2021. ове активности замениле редослед.

Графикон 1.15. садржи податке о томе колико је процената младих жена и мушкараца проводило своје време у слободним активностима радним данима, а колико је процената њих само гледало ТВ програм, као и у које време су ове активности обављане.

Проценат младих жена и мушкараца који радним данима проводе време у слободним активностима полако расте током дана. Подаци се односе на дане од понедељка до петка, и на основу њих се може видети када млади користе слободно време током радне недеље.

Графикон 1.15. Укупно слободно време и гледање ТВ програма, становништво старости 15–29 година, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

Сваки други младић је од 19:00 h до 23:00 h током радних дана, обављао активности слободног времена, док је свака друга девојка обављала исте активности у нешто краћем интервалу – од 20:30 h до 22:00 h.

ТВ програм су свака пета девојка и сваки пети младић пратили у периоду од 20:30 h до 23:00 h.

Поредећи прво и друго истраживање, види се да је по првом истраживању сваки други младић почињао да се бави слободним активностима раније него по другом и завршавао касније, а да су девојке почињале исто нешто раније, а завршавале у исто време као 2021. године.

Младе смо питали и за здравље

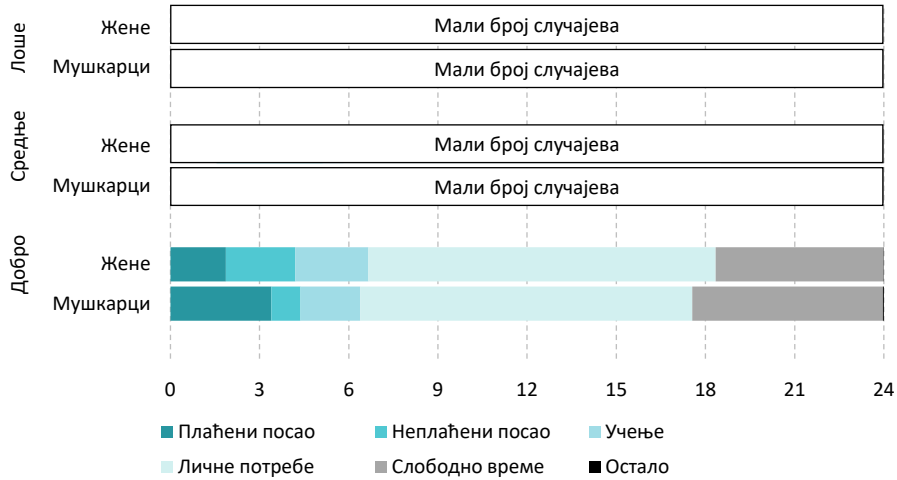
Једно од питања у упитнику за лице, које је било употребљено у Истраживању о коришћењу времена, односило се на личну оцену општег здравственог стања. За потребе ове анализе, спојени су одговори „веома добро" и „добро" у категорију „добро", као и „лоше" и „веома лоше" у категорију „лоше".

На графикону 1.16. подаци о просечном времену проведеном у основним активностима приказани су према самопроцени здравственог стања као „добро", „средње" и „лоше".

Из графикона се види да дужина времена проведеног у плаћеном или неплаћеном послу углавном зависи од процене здравственог стања младих.

У истраживању о коришћењу времена из 2021. године мали број анкетираних и девојака и младића који су изјавили да им је здравствено стање лоше или средње и зато на графикону 1.16. нема приказа података за њих.

Графикон 1.16. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15–29 година, према здравственом стању по сопственој изјави и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Из података се види повезаност самопроцене здравственог стања и обављања плаћених послова. Наиме, анкетирани млади, који су рекли да су доброг здравственог стања, у плаћеним пословима девојке су проводиле непуна два сата (1:52 h), младићи непуна три и по сата (3:23 h).

Када се посматрају неплаћени послови младе генерације, девојке које су своје здравствено стање оцениле као добро, у неплаћеним пословима провеле су више од два сата (2:20 h), а младићи један сат (0:59 h).

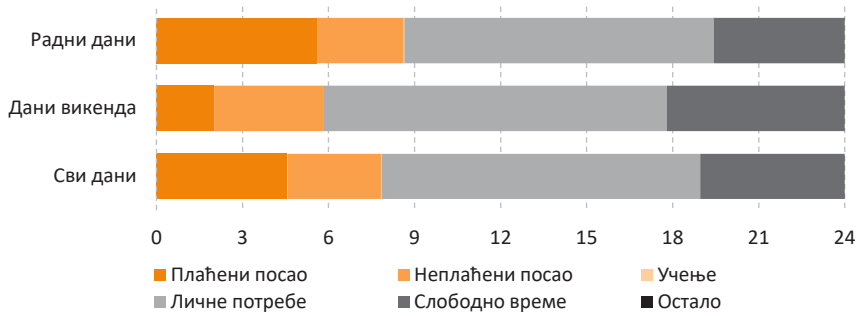
Поређење података из 2010. и 2021. године је могуће само за младе који су рекли да су доброг здравственог стања. Када се посматра плаћени рад девојака из првог и другог истраживања, време проведено у плаћеном раду нешто је дуже по подацима из 2021. године, док је време проведено у неплаћеном раду нешто краће. Код младића, време проведено у плаћеном раду је исто нешто дуже у поновљеном истраживању, док се време проведено у неплаћеном раду није променило.

ЛИЦА СРЕДЊЕГ ДОБА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И КОРИШЋЕЊЕ ВРЕМЕНА

У овом одељку бавићемо се припадницима средње генерације и њиховим активностима, односно приказаћемо како лица средње доби проводе своје време током дана и ноћи.

Подаци о томе у којим активностима лица старости 30–64 године проводе своје време приказани су на графикону 2.1. и односе се на радне дане, дане викенда и све дане.

Графикон 2.1. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 30–64 године; радни дани, дани викенда и сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Лица средњег доба радним данима у плаћеном послу проводе више од пет и по сати (5:35 h), у дане викенда проведу два сата (2:00 h), и то у просеку чини четири и по сата (4:34 h).

На другој страни, у неплаћеним пословима анкетирана лица средњих година у просеку проведу више од три сата (3:15 h), с тим што је разлика између радних дана (3:01 h) и дана викенда (3:49 h) више од школског часа.

Као што се могло и очекивати, у активностима учења се у просеку проводило мало времена (0:01 h). У активностима личних потреба, средња генерација проводила је свим данима мало више од 11 сати (11:06 h), а у тим активностима проводила је више од сата дуже викендом (11:57 h) него радним данима (10:46 h).

Што се тиче слободног времена, њега је свим данима било око пет сати (5:01 h), с тим што је викендом било мало више од шест сати (6:10 h), а радним даном мало више од четири и по сата (4:33 h).

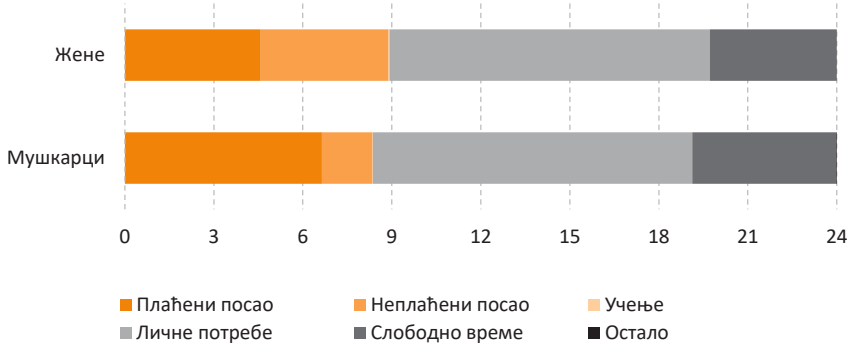
Када упоредимо податке из два спроведена истраживања, када су сви дани у питању, види се да се у плаћеном раду проводило више од пола сата дуже 2021. године (3:52 h, 2010; 4:34 h, 2021). Неплаћени посао је трајао школски час краће у поновљеном истраживању 2021. године (4:00 h, 2010; 3:15 h, 2021).

У оквиру активности личних потреба, и личне потребе су трајале нешто дуже у 2021. години (10:47 h, 2010; 11:06 h, 2021). Али, активности слободног времена трајале су нешто краће у односу на прво истраживање (5:17 h, 2010; 5:01 h, 2021).

Како жене и мушкарци старости од 30 до 64 године користе своје време?

Графикон 2.2. садржи податке о просечној дужини трајања шест основних активности истраживања током радних дана, према полу испитаника. Подаци показују да жене средњег доба у плаћеним пословима проведу око четири и по сата (4:35 h), а мушкарци два сата дуже од њих (6:38 h). Више од четири сата жене проведу у неплаћеним пословима (4:18 h), док се мушкарци у просеку неплаћеним пословима баве непуна два сата (1:42 h).

Графикон 2.2. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 30–64 године, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

У активностима личних потреба, и жене (10:47 h) и мушкарци (10:45 h) проводе непуних 11 сати. Мушкарци су имали скоро пет сати (4:51 h) слободног времена током радних дана, док су се жене слободним активностима бавиле нешто краће (4:16 h).

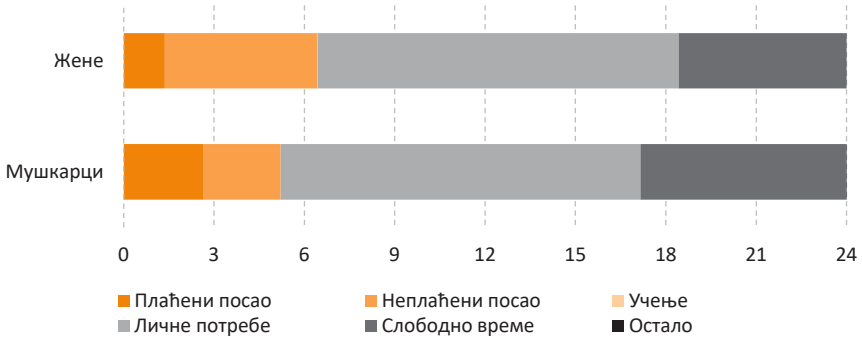
Поредећи податке из првог и другог истраживања, види се да су мушкарци средње генерације по првом истраживању радили дуже од пет сати (5:40 h), а по другом сат дуже (6:38 h), што се исто може рећи и за жене (3:35 h, 2010; 4:35 h, 2021).

Када је неплаћени рад у питању, жене су по првом истраживању радиле пет и по сати (5:26 h), а по другом сат краће (4:18 h), док су мушкарци радили скоро школски час краће у неплаћеним активностима (2:20 h, 2010; 1:42 h, 2021).

Када се посматрају личне потребе кроз два истраживања, подаци говоре да су и жене (10:34 h, 2010; 10:47 h, 2021) и мушкарци (10:28 h, 2010; 10:45 h, 2021) нешто дуже време проводили по другом истраживању.

У слободном времену мушкарци су проводили пола сата дуже по првом истраживању (5:27 h, 2010; 4:51 h, 2021), а жене само пет минута дуже 2010. него 2021. године (4:21 h, 2010; 4:16 h, 2021).

Графикон 2.3. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 30–64 године, према полу; дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када се посматрају активности плаћеног рада средње генерације током викенда из два истраживања, види се да су мушкарци по првом истраживању у плаћеном раду проводили десетак минута дуже него 2021. године (2:51 h, 2010; 2:39 h, 2021), а жене скоро једнако време (1:24 h, 2010; 1:22 h, 2021).

Неплаћени рад жена средње генерације је по првом истраживању износио дуже од пет и по сати, а по другом скоро пола сата краће (5:34 h, 2010; 5:04 h, 2021), док су мушкарци провели скоро једнако времена (2:29 h, 2010; 2:33 h, 2021).

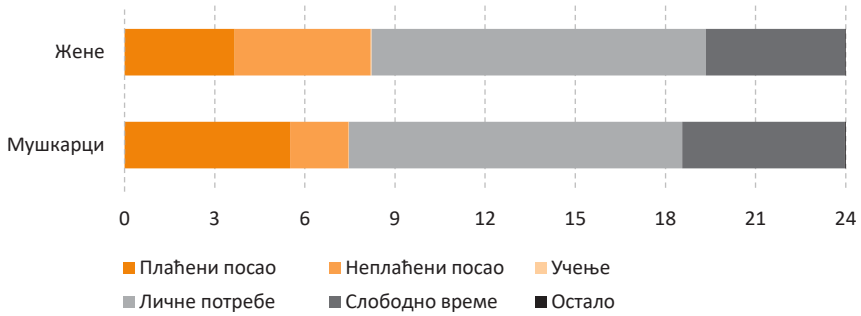
У обављању активности личних потреба, по првом истраживању пола сата краће него у поновљеном истраживању 2021. године провели су и мушкарци (11:30 h, 2010; 11:56 h, 2021) и жене (11:22 h, 2010; 11:57 h, 2021).

Када су у питању слободне активности викендом, мушкарци су по првом истраживању имали петнаестак минута дуже време него по другом (7:05 h, 2010; 6:48 h, 2021), а жене једнако време по оба истраживања (5:33 h, 2010; 5:33 h, 2021).

На графикону 2.4. представљени су подаци о коришћењу времена лица старости 30–64 године према полу и односе се на све дане, односно и на радне дане и на дане викенда. По подацима истраживања, мушкарци проведу у просеку пет и по сати у плаћеним активностима (5:30 h), а жене мало дуже од три и по сата (3:40 h).

Када се посматрају неплаћени послови, жене у неплаћеним пословима у просеку током свих дана проведу четири и по сата (4:31 h), и то је више него двоструко дуже од мушкараца (1:57 h).

Графикон 2.4. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Уколико посматрамо време проведено у активностима личних потреба, мушкарци у овим активностима проводе 11 сати (11:05 h), и разлика је незнатна у корист жена (11:07 h).
Ако посматрамо активности слободног времена, мушкарци су у њима провели око пет и по сати (5:24 h), а жене скоро непун сат краће (4:38 h).

Када упоредимо податке из 2010. и 2021. године, по првом истраживању мушкарци средње генерације су у плаћеном раду проводили пола сата краће него 2021. (4:52 h, 2010; 5:30 h, 2021), а жене скоро школски сат краће (2:57 h, 2010; 3:40 h, 2021). На продужење времена жена у плаћеном раду у 2021. у односу на 2010. годину утицала је и пандемија, због већег ангажовања лица женског пола у здравству, услугама неге, трговини итд.

Када се гледа неплаћени рад, жене су у неплаћеном раду по првом истраживању проводиле сат времена дуже него по другом (5:29 h, 2010; 4:31 h, 2021), док су мушкарци проводили пола сата дуже (2:22 h, 2010; 1:57 h, 2021).

Када се упореде активности личних потреба, и по првом и по другом истраживању разлике између полова биле су незнатне (жене 10:48 h, 2010; 11:07 h, 2021; мушкарци 10:45 h, 2010; 11:05 h, 2021), односно четврт сата дуже у новом истраживању. То се може довести у везу са пандемијом корона вируса јер се лежање због болести, посете лекару, вакцинације итд. могу подвести под личне потребе.

Када је слободно време у питању, мушкарци су по првом истраживању проводили непуних шест сати, а у поновљеном пола сата краће (5:55 h, 2010; 5:24 h, 2021), док су жене проводиле слично време у активностима слободног времена (4:42 h, 2010; 4:38 h, 2021).

У табели 2.1. приказани су подаци за изабране активности, за лица старости од 30 до 64 године, за све дане, по полу.

Средња генерација трећину времена током дана проводи у послу, у плаћеном, и/или неплаћеном. Жене у плаћеном послу проведу у просеку непуна четири сата (3:40 h), а мушкарци пет и по сати (5:30 h). Скоро свака друга жена обављала је плаћене активности (49%), и два од три мушкарца (66%). Жене које су обављале плаћене послове у њима су проводиле скоро седам и по сати (7:28 h), а мушкарци више од осам сати (8:17 h).

У просеку су се жене бавиле кућним или другим неплаћеним пословима четири и по сата (4:31 h), велика већина жена их је и обављала (96%), зато је и разлика између прве и треће мере мала – само десетак минута (4:42 h). Када је неплаћени рад мушкараца у питању, они су га у просеку обављали непуна два сата (1:57 h), и с обзиром да је четири од пет мушкараца (79%) обављало неплаћене активности, просечно време оних који су обављали те активности продужено је за пола сата (2:28 h).

Табела 2.1. Просечно време, учешће становништва у обављању основних активности и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Плаћени посао	3:40	5:30	49	66	7:28	8:17
Неплаћени посао	4:31	1:57	96	79	4:42	2:28
Учење	0:01	0:00	1	0	2:15	2:50
Личне потребе	11:07	11:05	100	100	11:07	11:05
Слободно време	4:38	5:24	98	99	4:42	5:29
Остало	0:00	0:01	3	4	0:29	0:35

У активностима личних потреба и слободног времена учествовала је већина испитаника и зато скоро да ни нема разлике између прве и треће мере.

Поредећи резултате првог и другог истраживања, види се да је плаћени рад жена био краћи по првом него по другом истраживању, али и да је по другом истраживању повећано учешће жена у плаћеном раду.

Мушкарци су по првом истраживању имали мање вредности плаћеног посла него по другом, али и мање учешће у обављању активности.

Неплаћени рад жена средњих година по првом истраживању био је за сат дужи него по другом истраживању, а учешће у обављању било је скоро идентично, што је и утицало да време проведено у неплаћеним активностима оних који су их и обављали буде краће по другом истраживању.

Неплаћени рад мушкараца средњих година био је нешто дужи по првом него по другом истраживању, а учешће једнако.

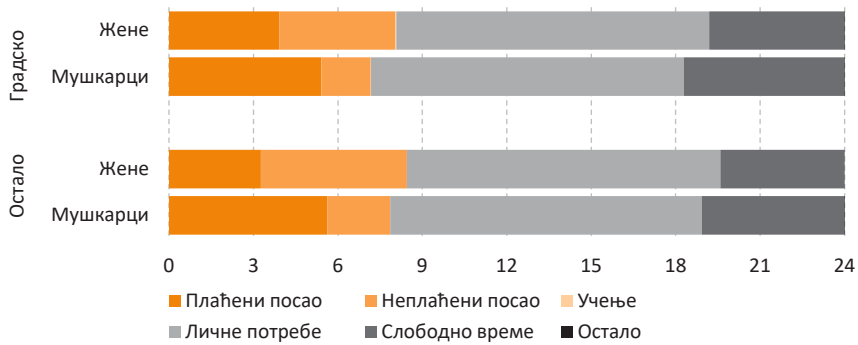
Детаљније о времену средње генерације

На графикону 2.5. виде се подаци о просечном времену у изабраним активностима лица средње генерације, према типу насеља.

Жене старости од 30 до 64 године у градским срединама у просеку проведу непуна четири сата у плаћеним пословима (3:55 h), а жене у осталим насељима знатно краће (3:15 h). Жене у неплаћеном раду у градским срединама проведу мало дуже од четири сата (4:06 h), а у осталим насељима мало дуже од пет сати (5:11 h).

Мушкарци у градским насељима у плаћеном раду проводе скоро пет и по сати (5:24 h), а у осталим дуже од пет и по сати (5:37 h). Када је неплаћени рад у питању, мушкарци у градским срединама проводе непуна два сата (1:44 h), а у осталим насељима пола сата дуже (2:14 h).

Графикон 2.5. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 30–64 године, према типу насеља и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Код активности личних потреба нема разлике међу половима између градских насеља (мушкарци 11:07 h, жене 11:07 h) и осталих насеља (мушкарци 11:04 h, жене 11:08 h).

Када је слободно време у питању, жене га у градским срединама имају скоро пет сати (4:47 h), а у осталим ни четири и по сата (4:23 h). Међу мушкарцима су такође разлике наштрб мушкараца из осталих средина, јер подаци показују да у градским срединама они имају дуже од пет и по сати (5:40 h), а у осталим срединама пет сати (5:02 h) слободног времена.

Када се пореде подаци из првог и другог истраживања, види се да су у плаћеном послу жене из градских средина 2010. године проводиле знатно краће време него 2021, као и да је разлика нешто мања када су жене из осталих средина у питању.

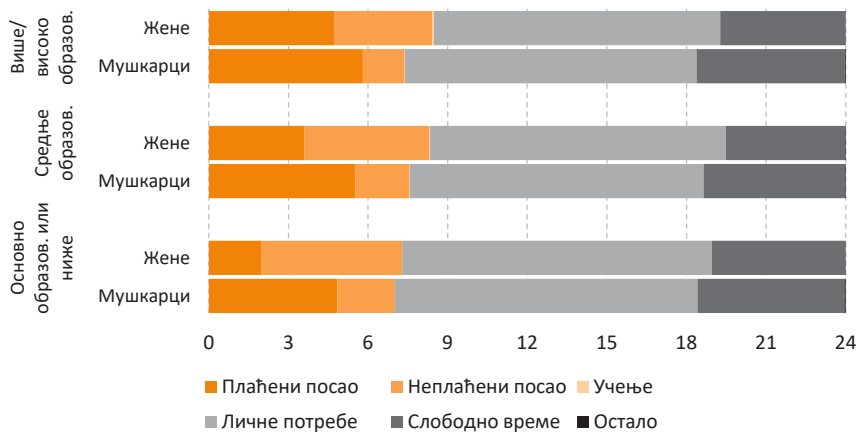
Када су у питању мушкарци из градских средина, они су у плаћеним активностима проводили 2010. дуже од четири и по сата, а 2021. године скоро пет и по сати. Мушкарци из осталих насеља по првом истраживању проводили су у плаћеним активностима нешто дуже од пет сати, а десет година касније дуже од пет и по сати.

Неплаћеним радом мушкарци из градских средина бавили су се по првом истраживању 2010. дуже од два сата, а 2021. године знатно краће. Мушкарци у осталим насељима су у неплаћеном раду по првом истраживању провели два и по сата, а по другом истраживању нешто краће.

Графикон 2.6. показује основне активности према највишем степену образовања и полу средње генерације. Подаци показују да се време проведено у плаћеним активностима продужава што је образовање више, и код жена (основно/ниже 1:59 h; средње 3:35 h; више/високо 4:43 h), и код мушкараца (основно/ниже 4:51 h; средње 5:31 h; више/високо 5:48 h).

Када се гледају неплаћени послови, ситуација је супротна јер што је виши степен образовања, то су ниже вредности времена проведеног у неплаћеним активностима и код жена (основно/ниже 5:18 h; средње 4:42 h; више/високо 3:42 h) и код мушкараца (основно/ниже 2:09 h; средње 2:02 h; више/високо 1:34 h).

Графикон 2.6. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 30–64 године, према највишем степену образовања и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када су у питању личне потребе, време проведено у њима такође се скраћује повећањем нивоа образовања и за жене (основно/ниже 11:39 h; средње 11:09 h; више/високо 10:47 h) и за мушкарце (основно/ниже 11:23 h; средње 11:04 h; више/високо 11:00 h).

Када посматрамо време проведено у слободним активностима, и за жене и за мушкарце, време проведено у овим активностима, није у директној корелацији са образовањем (жене: основно/ниже 5:02 h; средње 4:29 h; више/високо 4:43 h; мушкарци: основно/ниже 5:32 h; средње 5:20 h; више/високо 5:34 h).

Ако се пореди време у плаћеним пословима средње генерације старог и новог истраживања, подаци из оба истраживања показују да што је степен образовања жена виши, то је и дуже време које су жене провеле у плаћеним пословима. Када су у питању мушкарци, плаћени послови по истраживању 2021. имају исте тенденције, док су подаци из 2010. године благо одступали од овог правила када је у питању високо образовање.

Када бисмо погледали неплаћене послове, и по првом и по другом истраживању и жене и мушкарци средње генерације показују тенденцију да што је образовање више, то се скраћује време проведено у неплаћеним пословима.

Табела 2.2. садржи три основне мере истраживања о коришћењу времена, које је приказано према превозном средству коришћеном током путовања и према полу.

Припаднице средње генерације у просеку су у путовању пешице провеле мало дуже од пола сата (0:36 h), ту је активност обављало шест од десет жена (59%) и оне су у просеку ту активност обављале пун сат (1:01 h). Мушкарци су у просеку пола сата провели у ходању пешице (0:30 h), сваки други је обављао ту активност (49%), и они који су обављали ту активност такође су цео сат провели у пешачењу (1:02 h).

Табела 2.2. Просечно време, учешће становништва у обављању активности путовања и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Ходање пешице	0:36	0:30	59	49	1:01	1:02
Вожња јавним превозом	0:10	0:06	13	8	1:15	1:29
Вожња путничким аутомобилом	0:19	0:39	30	53	1:03	1:14
Вожња бициклом	0:03	0:04	6	8	0:57	0:53
Остала превозна средства	0:00	0:05	1	6	1:04	1:34
Укупно путовање	1:09	1:27	82	91	1:24	1:36

Жене су у просеку користиле јавни превоз само десет минута дневно (0:10 h), користила га је скоро свака осма жена (13%) и оне које су га користиле провеле су дуже од једног сата дневно (1:15 h) у јавном превозу. Када су мушкарци у питању, они су у јавном превозу проводили нешто краће време (0:06 h), користио га је сваки тринаести мушкарац средњих година (8%), и у њему је у просеку сат и по проводио свако ко га је користио (1:29 h).

У вожњи путничким аутомобилом свака жена средњих година у просеку проведе двадесетак минута (0:19 h), то чини скоро свака трећа жена (30%) и просечно време оних жена које су и користиле путничко возило износи један сат дневно (1:03 h). Мушкарци у просеку проведу више од пола сата у вожњи путничким аутомобилом (0:39 h), скоро сваки други користи аутомобил (53%), и они који су користили путничко возило просечно проведу у вожњи више од сата (1:14 h).

Вожња бициклом је за жене средње генерације трајала у просеку три минута (0:03 h), бицикл је за превоз користила свака седамнаеста жена (6%) и оне које су возиле бицикл то су радиле у просеку цео сат (0:57 h) дневно. Мушкарци су возили бицикл у просеку четири минута (0:04 h), сваки тринаести је возио бицикл и они који су то радили, чинили су то мало краће од сата (0:53 h).

Као последња на листи су остала превозна средства, и жене средње генерације су се у просеку њима возиле краће од једног минута – то је чинило њих један проценат, и у просеку су оне које су користиле остала превозна средства у њима провеле један сат. Када говоримо о мушкарцима, у просеку су мушкарци средње генерације у вожњи осталим превозним средствима провели пет минута – то је чинило њих шест процената. Просечно време оних мушкараца који су се возили осталим превозним средствима износи сат и по (1:34 h).

Укупно време путовања за жене средње генерације било је једнако по првом и другом истраживању, учешће је било нешто веће по првом, а просечно време оних које су обављале путовање било је нешто краће него 2021. године. Када су у питању мушкарци средњих година, они су по оба истраживања имали исто просечно време, учешће је било мало веће у првом, а просечно време оних који су обављали активности било је скоро једнако.

Када се пореде подаци за ходање из првог истраживања за жене средњег доба, скоро је једнако просечно време као и за 2021. годину, учешће жена је било нешто више по првом истраживању, и оне које су ходале пешице, проводиле су у ходању око сат времена. Мушкарци средњих година су, пак, дуже време проводили у пешачењу 2010, имали су веће учешће, и они који су обављали ове активности имали су једнако време као и 2021. године, око сат времена.

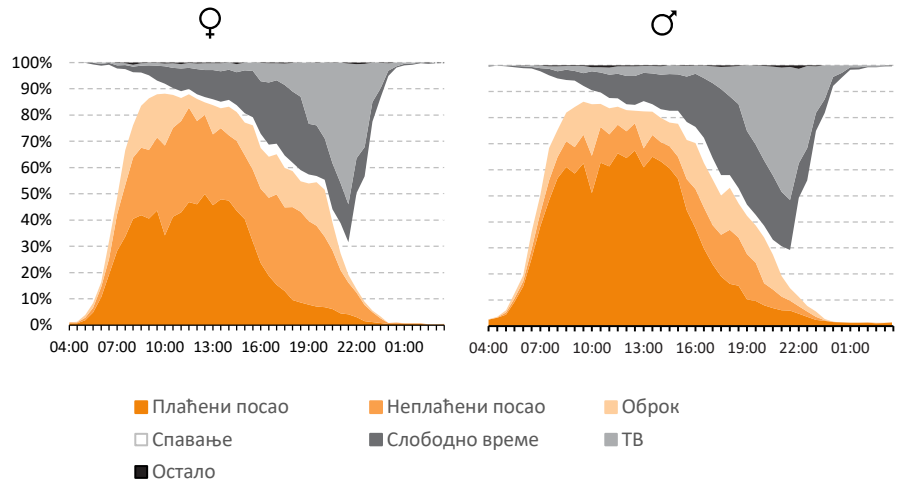
Када се гледа јавни превоз, жене средњих година су 2010. године имале и нешто више вредности времена проведеног у јавном превозу, мало већи проценат жена је користио јавни превоз, а и мало је дуже просечно време оних жена које су и обављале ове активности. Мушкарци су такође имали нешто дуже просечно време проведено у јавном превозу, мало веће је било и учешће, као и дуже време оних који су користили јавни превоз.

У путовању аутомобилом жене средње доби проводиле су нешто краће време 2010. године, скоро двоструко мање их је било него по другом истраживању и време оних које су обављале ове активности било је једнако (око сат времена). Мушкарци су по првом истраживању много краће време проводили путујући колима него по другом, много је мање било и учешће мушкараца у путовању аутомобилом, а време оних који су обављали ову активност било је једнако, око сат и по.

Дневни ритам средње генерације

Темпограми 2.1. и 2.2. приказују како становништво Републике Србије старости између 30 и 64 године користи своје време 2021. године. Темпограм 2.1. садржи дневне активности женског и мушког становништва и односи се на радне дане, тј. на дане од понедељка до петка.

Темпограм 2.1. Распоред времена проведеног у активностима током дана, становништво старости 30–64 године, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

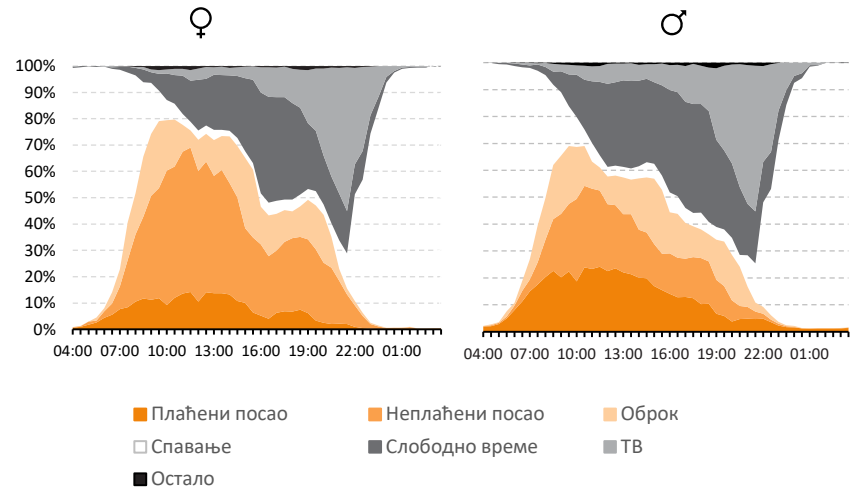
Скоро свака друга жена средње доби радним данима ради плаћене послове у периоду од 08:00 h до 15:00 h (углавном између 40% и 50%), док трећина њих обавља неплаћене послове између 10:00 h и 13:00 h, као и од 17:00 h до 20:00 h. Али, двојица од тројице мушкараца радним даном раде плаћене послове од 10:30 h до 14:30 h, док неплаћене обавља сваки шести мушкарац, и то у периоду од 16:00 h до 19:30 h.

Када посматрамо активности слободног времена радним данима, њих је уписао сваки трећи мушкарац у периоду од 17:00 h до 19:00 h, а свака четврта жена у периоду од 16:30 h до 19:00 h. ТВ програм су радним даном гледали свака друга жена, и сваки други мушкарац у периоду од 21:00 h до 22:00 h.

Када се упореде подаци првог и другог истраживања, види се да су жене по првом истраживању за 10 п.п. мање радиле на плаћеним пословима, али за исто толико више у неплаћеним активностима. Мушкараца је такође за око 10 п.п. било мање у плаћеним пословима 2010. године у односу на 2021, а интересантно је да су мушкарци задржали податак по којем сваки пети ради неплаћене послове, с тим што је 2010. то било у периоду од 9:00 h до 12:00 h, а 2021. године у периоду од 18:00 h до 19:30 h.

Темпограми су направљени и за изабране активности које су анкетирана лица средње генерације обављала данима викенда. Тако су жене 2021. године у плаћеним активностима суботом или недељом са 10% до 14% учешћа радиле од 8:00 h до 15:00 h, док су мушкарци учествовали са скоро двоструко већим учешћем (20% до 24%) у истом периоду (8:00 h до 14:00 h).

Темпограм 2.2. Распоред времена проведеног у активностима током дана, становништво старости 30–64 године, према полу; дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

Када се посматра неплаћени посао викендом, више од половине жена (40–55%) ради неплаћене послове у времену од 9:30 h до 14:00 h, док је највеће учешће мушкараца (20–30%) у скоро истом периоду (од 9:00 h до 14:00 h).

Слободно време мало мање користе жене данима викенда, и то од 16:00 h до 19:30 h, са учешћем од 33% до 40%, док га мушкарци користе од 15:30 h до 19:30 h, са скоро истим учешћем (од 33% до 41%).

Када се упореде подаци првог и другог истраживања за плаћени посао, види се да су жене 2010. викендом радиле раније и са нешто мањим учешћем него 2021. године, док је скоро сваки четврти мушкарац радио у исто време као и 2021. Неплаћене послове радили су једнако и жене и мушкарци као и 2021. године.

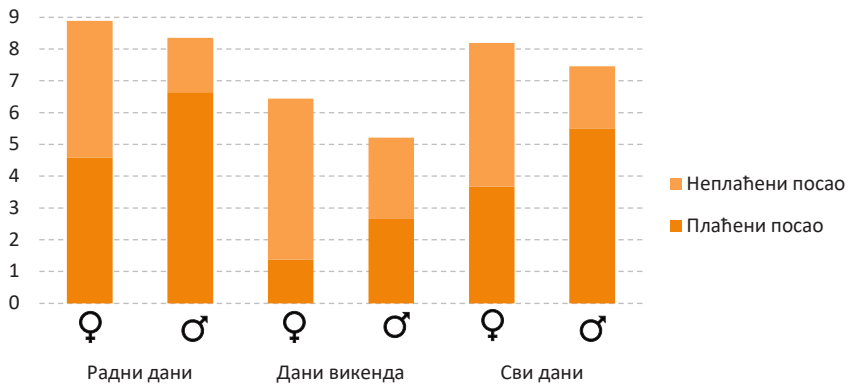
Плаћени и неплаћени посао средње генерације

Графикон 2.7. садржи податке о плаћеном и неплаћеном раду средње генерације, старости од 30 до 64 године, по полу и врсти дана.

Жене радним данима у укупном послу проводе девет сати, и однос плаћеног и неплаћеног посла износи 52% према 48%. Мушкарци радним данима проведу осам и по сати у укупном послу, с тим што проводе четири петине времена у плаћеним пословима (79% према 21%).

Када се посматрају подаци приказани за дане викенда, види се да жене раде више од сат времена дуже него мушкарци (жене 6:26 h, мушкарци 5:12 h), и очигледна је и несразмера у плаћеном и неплаћеном послу. Наиме, жене викендом раде плаћени посао непун сат и по, а неплаћени пет сати (плаћени 1:22 h, неплаћени 5:04 h), док мушкарци и у плаћеним и у неплаћеним пословима проводе по око два и по сата (плаћени 2:39 h, неплаћени 2:33 h).

Графикон 2.7. Просечно време проведено у укупном послу, становништво старости 30–64 године, према полу; радни дани, дани викенда и сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када се погледају подаци за све дане према полу, жене су око 45 минута дуже радиле укупан посао него мушкарци (жене 8:11 h, мушкарци 7:27 h), а несразмера између плаћеног и неплаћеног посла и даље остаје између жена (плаћени 3:40 h, неплаћени 4:31 h) и мушкараца (плаћени 5:30 h, неплаћени 1:57 h).

Када се упореде подаци за радне дане из првог и другог истраживања, види се да су жене проводиле у укупном раду девет сати као и 2021, с тим што је било за сат веће учешће неплаћеног посла 2010. године. Мушкарци су, са друге стране, 2010. провели нешто краће време у укупном послу него 2021. године, али треба истаћи да је око три четвртине времена проведено у плаћеним пословима.

Када се упореде подаци за дане викенда из првог и другог истраживања, жене су 2010. радиле скоро цео сат дуже него 2021. године, с тим што су и 2010. и 2021. провеле четири петине времена у неплаћеним пословима. Када се упореде подаци за укупан посао за све дане из два истраживања, види се да су жене радиле више од осам сати и 2010. и 2021. и то је износило више од сат времена дуже од мушкараца 2010, а нешто краће од сат времена 2021. године. Све у свему, 2010. године мушкарци су у плаћеним пословима провели две трећине времена, а 2021. три четвртине времена. Жене су пак у плаћеним пословима 2010. године провеле једну трећину времена, а 2021. нешто мање од пола укупног времена.

Три основне мере из Истраживања о коришћењу времена налазе се у табели 2.3. и подаци показују да жене средње генерације у просеку на плаћеним пословима проводе више од три и по сата (3:40 h), а четири и по на неплаћеним. Мушкарци пак проведу пет и по сати у плаћеном раду и краће од два и по у неплаћеном.

Када се посматрају неплаћени послови, жене су у просеку сваким даном радиле четири и по сата (4:31 h), а мушкарци два сата (1:57 h). Скоро све жене (96%) обављале су неплаћене послове и зато је мала разлика у времену оних жена које су обављале неплаћене послове у односу на целокупан просек за жене (4:42 h), док су четворица од петорице мушкараца обављала неплаћене послове и у просеку они су у овим активностима провели два и по сата (2:28 h).

Табела 2.3. Просечно време, учешће у обављању активности плаћеног и неплаћеног посла и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Плаћени посао	3:40	5:30	49	66	7:28	8:17
Неплаћени посао	4:31	1:57	96	79	4:42	2:28

Године 2021, свака друга жена радила је плаћене послове (49%) и у њима је проводила седам и по сати, док су двојица од тројице мушкараца радила плаћене послове и у њима проводила више од осам сати.

У односу на 2010, жене су плаћени посао обављале за школски час краће него 2021. године, док је неплаћени трајао сат дуже него 2021. Када се посматрају подаци за мушкарце, 2010. године они су радили пола сата краће плаћени посао, а пола сата дуже неплаћени посао.

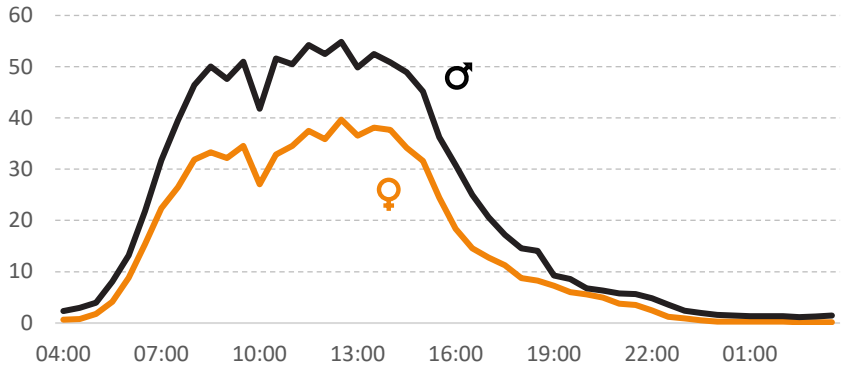
Када се посматра учешће лица која обављају активности, 2010. године нешто је мање било учешће жена које су радиле на плаћеним пословима и оне које су радиле, проводиле су скоро једнако време у плаћеним пословима. Године 2010. било је мање учешће мушкараца који су свим данима обављали плаћене послове, али је зато време оних који су их обављали било нешто дуже.

Године 2010, жене су неплаћени посао радиле сат дуже него 2021. године, а мушкарци пола сата дуже. Учешће жена није се значајно променило, као ни мушкараца.

Графикон 2.8. приказује 24-часовни распоред и учешће лица у плаћеном послу за средњу генерацију, према полу.

Из података се види да учешће мушкараца током целог дана има веће вредности него код жена и да се те вредности крећу од 1% до 55% током дана за мушкарце, а од 0,2% до 40% за жене.

Графикон 2.8. Плаћени посао, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

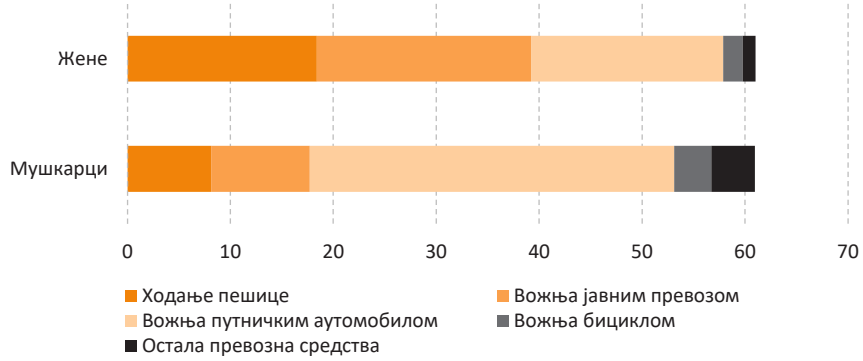

У просеку, свим данима, у периоду од 8:30 h до 14:30 h између 15 и 19 п.п. више мушкараца него жена ради на плаћеним пословима. Највећа разлика је 19 п.п. у 10:30 h.

Поређење резултата првог и другог истраживања показује да су и жене и мушкарци мање радили у 2010. години.

Графикон 2.9. садржи податке о томе колико времена и у којем превозном средству припадници средње генерације Републике Србије проводе у вожњи до, и са посла.

Графикон 2.9. Просечно време проведено у путовању до и са посла, становништво старости 30–64 године, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (у минутима)

И жене и мушкарци проведу у превозу у просеку радним даном око један сат (жене 1:00 h, мушкарци 0:57 h), с тим што постоји разлика у начину превоза.

Тако жене средње генерације више од трећине времена проведу у јавном превозу (34%, 0:20 h), а нешто мање од трећине у путничком аутомобилу (30%, 0:18 h), односно у ходању пешице (30%, 0:18 h). Вожња бициклом пријављена је са малим учешћем и кратким трајањем (3,1%, 0:01 h).

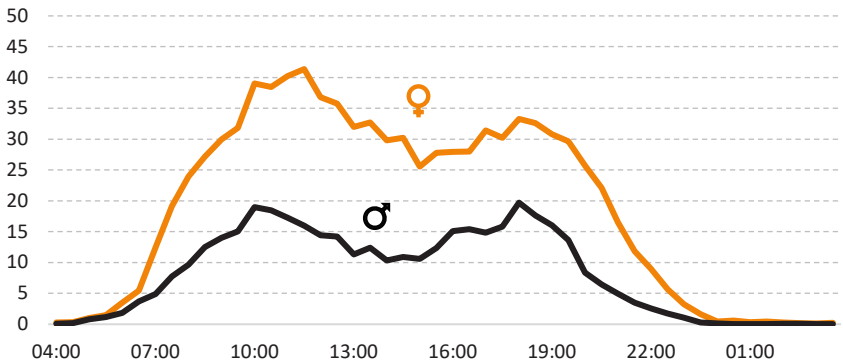
Мушкарци најчешће пријављују вожњу путничким аутомобилом (58%, 0:35 h), а потом следе вожња јавним превозом (16%, 0:09 h) и ходање пешице (13%, 0:08 h). Бицикл је возило 6% мушкараца средње генерације (0:04 h).

Када се упореде подаци са подацима из 2010, жене су тада у јавном превозу проводиле мало више времена него 2021. године, а у ходању пешице скоро исто време, уз напомену да је ходања пешице било на другом месту. Путнички аутомобил мање су користиле по првом истраживању него по другом.

Мушкарци су 2010. најчешће користили путничко возило, али у нешто мањем обиму и трајању него 2021. године. На другом месту се налази јавни превоз и ходање пешице у већем обиму и дужем трајању него 2021. године. Бицикл је средња генерација тада пријавила са малим учешћем и кратким трајањем.

На графикону се види да је учешће жена у неплаћеним активностима знатно веће него мушкараца, све време током дана и ноћи.

Графикон 2.10. Неплаћени посао, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

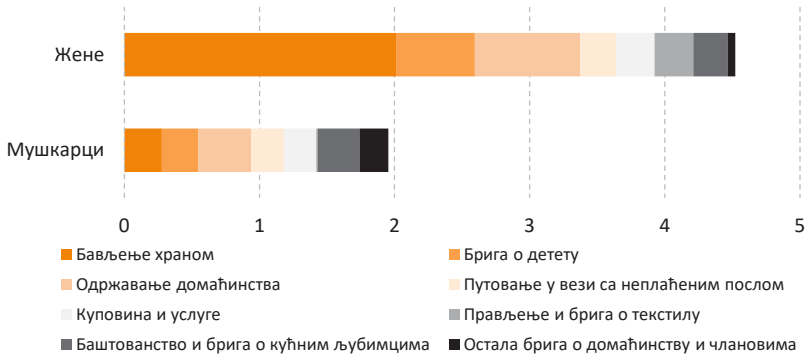
У периоду између 9:00 h и 19:30 h свим данима учешће жена средње генерације је између 30% и 41%, док учешће жена пада испод 5% увече од 23:00 h до 6:00 h ујутру.

Жене су имале све време током дана веће учешће у неплаћеним активностима него мушкарци, и у периоду од 10:00 h до 14:00 h њихово учешће било је веће од учешћа мушкараца и до 25 п.п.

Скоро у истом периоду у оба истраживања учешће жена средње генерације било је испод 5%. Интересантно је да је 2010. само у неколико временских тачака учешће мушкараца било мало веће него учешће жена, док 2021. године није било таквих случајева.

Графикон 2.11. приказује просечно време које се свим данима проводи у неплаћеним активностима које су приказане на нивоу активности 2.

Графикон 2.11. Просечно време проведено у неплаћеним активностима, ниво активности 2, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Говорећи о укупним неплаћеним активностима, жене средње генерације су у просеку у неплаћеним пословима провеле четири и по сата (4:31 h), а мушкарци два сата (1:57 h).

Највише времена у неплаћеним пословима жене средње генерације провеле су у бављењу храном (2:00 h), у одржавању домаћинства (0:46 h) и у активностима бриге о детету (0:35 h). Мушкарци су највише времена провели у активностима одржавања домаћинства (0:23 h), и једнако времена су проводили у бављењу храном (0:16 h) и бризи о детету (0:16 h).

Једине две активности у којима су анкетирани мушкарци средње генерације провели дуже него жене исте генерације су баштованство и брига о кућним љубимцима (0:18 h), и остала брига о домаћинству и члановима (0:12 h). Жене су у баштованству и бризи о кућним љубимцима провеле мало краће време (0:15 h) него мушкарци, док се активностима остале бриге о домаћинству и члановима скоро нису ни бавиле (0:03 h).

Када се упореде подаци из 2010. и 2021. године, припаднице средње генерације су по првом истраживању проводиле сат времена дуже у неплаћеним активностима, док су мушкарци проводили пола сата дуже.

Личне потребе средње генерације

На укупне личне потребе (спавање, оброци, лична хигијена и др.) жене средње генерације у просеку потроше скоро једнако време (11:07 h) као и мушкарци средње генерације (11:05 h).

Табела 2.4. Просечно време, учешће у обављању активности личних потреба и просечно време оних који су их и обављали, ниво активности 1 и 2, становништво старости 30–64 године према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Личне потребе	11:07	11:05	100	100	11:07	11:05
Спавање	8:03	8:02	100	100	8:03	8:02
Конзумирање хране/пића	2:03	2:02	100	100	2:03	2:02
Испијање кафе	0:42	0:35	82	72	0:51	0:49
Остале личне потребе	1:01	1:01	98	98	1:02	1:03

С обзиром на то да је за личне потребе (спавање, конзумација хране и остале личне потребе) учешће свих анкетираних лица средње генерације 100%, просечно време проведено у активностима исто је као и просечно време оних који су те активности и обављали.

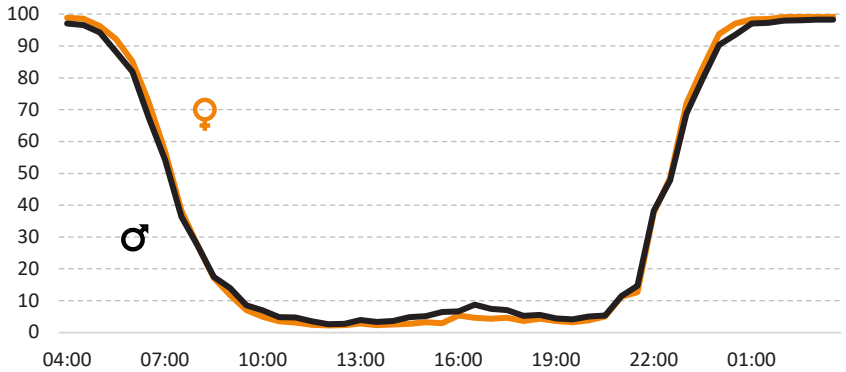
У испијању кафе, које је уврштено као специфична национална активност на нивоу активности 2, жене у просеку проведу непун школски час (0:42 h), а мушкарци мало дуже од пола сата (0:35 h). С обзиром на то да је ове активности уписало 82% анкетираних жена средње генерације, и 72% мушкараца средње генерације, просечно време жена које су и пиле кафу износи 0:51 h, а мушкараца 0:49 h.

Када упоредимо време проведено у личним активностима из првог и другог истраживања о коришћењу времена, жене и мушкарци средње генерације су у просеку двадесетак минута краће време проводили 2010. године.

Активности конзумирања хране и пића су и за жене и за мушкарце средње генерације по првом истраживању трајале десетак минута краће него 2021. године.

Колико је учешће жена и мушкараца средње доби, који у различито време током 24 часа спавају или воде бригу о личној хигијени, може се видети на графикону 2.12.

Графикон 2.12. Спавање и брига о личној хигијени, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

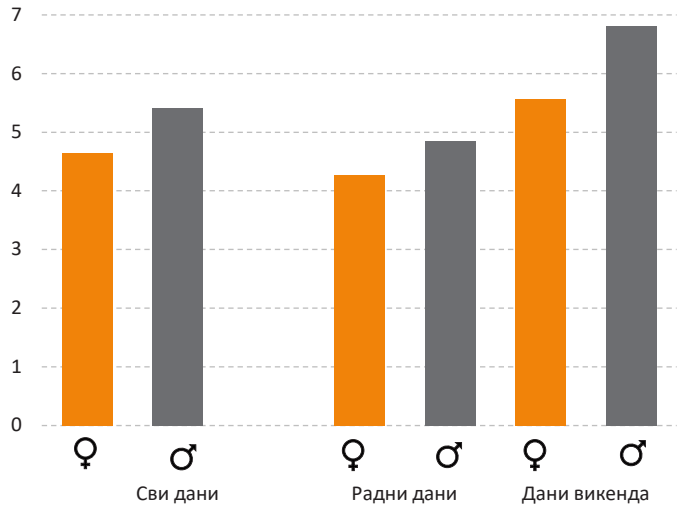
Велика већина жена средње генерације, односно њих преко 90%, уписала је да одлази на спавање и бави се личном хигијеном у периоду између поноћи и 5:30 h ујутру, док је исти проценат мушкараца исте генерације то чинио у периоду између поноћи и 6:00 h. Од 4.00 h до 8:00 h нешто је већи проценат жена (до 5%) средње генерације него мушкараца које су забележиле активности спавања и личне хигијене. Слично је и у вечерњим часовима – од 22:30 h до 4:00 h до 3%.

Поредећи податке из првог и другог истраживања, види се да нема већих разлика у понашању жена и мушкараца средње генерације.

Средња генерација и слободно време

Жене средње генерације имају мање слободног времена него мушкарци. Ако се гледају сви дани, жене су уписале да су за школски час краће време провеле у слободним активностима – жене средње генерације 4:38 h, а мушкарци средње генерације 5:24 h.

Графикон 2.13. Просечно време проведено у слободним активностима, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, радни дани и дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

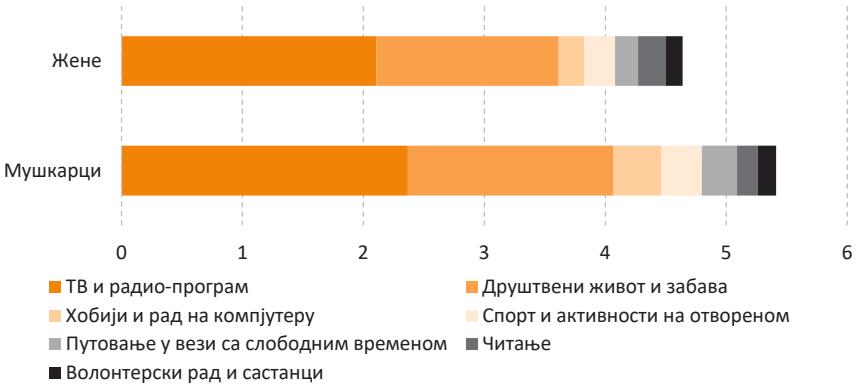

Посматрајући само радне дане, жене средње генерације су у слободним активностима проводиле мало дуже од четири сата (4:16 h), а мушкарци пола сата дуже (4:51 h). Али, данима викенда жене средње генерације проводиле су пет и по сати (5:33 h), а мушкарци непуних седам сати (6:48 h), односно више него сат дуже од жена.

Када посматрамо податке који се односе на време проведено у слободним активностима за све дане, из два спроведена истраживања види се да су жене по оба истраживања провеле слично време у слободним активностима, али и да су мушкарци по првом истраживању имали нешто више времена проведеног у слободним активностима него по другом.

У којим појединачним активностима (на нивоу 1 и 2) жене и мушкарци средње генерације најчешће проводе своје време може се видети на графикону 2.14, као и то да су мушкарци 2021. године имали сат времена дуже у укупним слободним активностима него жене средње генерације.

Графикон 2.14. Просечно време проведено у слободним активностима, ниво активности 1 и 2, становништво старости 30–64 године, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

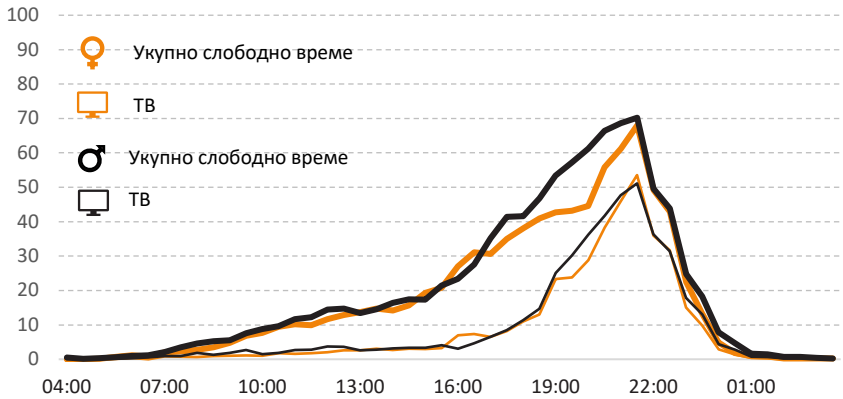
Код жена и мушкараца средње генерације од свих слободних активности најзаступљенија је активност праћења ТВ и радио-програма (жене 2:06 h, мушкарци 2:22 h). У активностима друштвеног живота и забаве, жене средње генерације провеле су сат и по (1:30 h), а мушкарци нешто дуже (1:41 h). У активностима хобија и рада на компјутеру мушкарци су провели непуних пола сата (0:23 h), док су жене провеле четврт (фртаљ) сата у спорту и активностима на отвореном (0:15 h).

Једина активност у којој су жене средње генерације провеле дуже време од мушкараца била је активност читања, у којој су провеле три минута дуже него мушкарци.

Поредећи податке из првог и другог истраживања, по оба истраживања најзаступљеније је било праћење ТВ и радио-програма, док су као друге по реду биле забележене активности друштвеног живота и забаве. По подацима из 2010. године, види се да су мушкарци имали пола сата више времена проведених у укупим слободним активностим у односу на 2021. годину, док су жене средње генерације провеле скоро исто време.

Графикон 2.15. садржи податке према полу о коришћењу слободног времена током радних дана и о гледању ТВ програма.

Графикон 2.15. Укупно слободно време и гледање ТВ програма, становништво старости 30–64 године, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

Сваки други мушкарац средње генерације обављао је активности слободног времена од 19:00 h до 22:00 h током радних дана, док је свака друга жена средње генерације обављала исте активности у нешто краћем интервалу – од 20:30 h до 22:00 h. ТВ програм су пратили свака четврта жена и сваки четврти мушкарац средње генерације, у периоду од 20:00 h до 23:00 h.

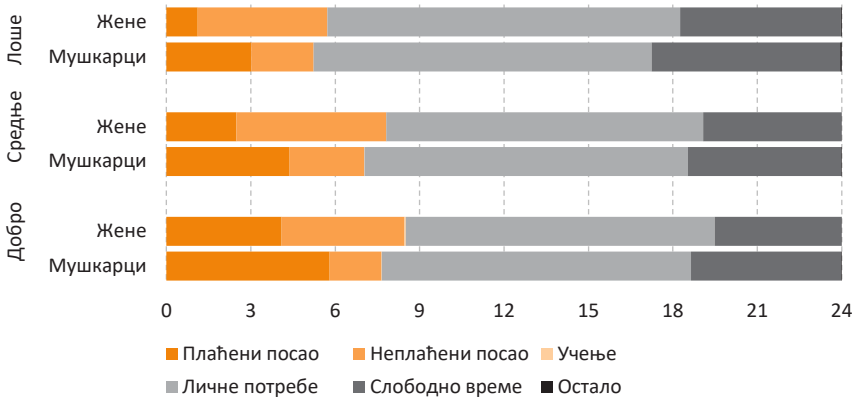
Поредећи прво и друго истраживање, види се да је по првом истраживању сваки други мушкарац средње генерације почињао да се бави слободним активностима нешто касније него по другом, и завршавао у исто време, а да су жене средње генерације почињале у исто време и завршавале нешто касније.

Средња генерација и здравље

Када је реч о личној оцени општег здравственог стања лица старости 30–64 године, графикон 2.16. приказује њихове основне активности према самопроцени здравственог стања.

Време проведено у плаћеним пословима и код жена и код мушкараца средње генерације скраћује се у складу са оценом здравственог стања, што се може видети на графикону 2.16. (жене 4:05 h, 2:29 h и 1:06 h, мушкарци 5:47 h, 4:22 h и 3:00 h).

Графикон 2.16. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 30–64 године, према здравственом стању по сопственој изјави и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када се погледају неплаћене активности, жене које су у њима провеле најдуже време су оне које су своје здравствено стање процениле као средње (5:19 h), потом следе жене које су процениле да су лошег здравственог стања (4:37 h), а најкраће оне које су рекле да су доброг здравственог стања (4:22 h). Што се тиче мушкараца, и они су имали исти редослед: средње здравствено стање (2:39 h), потом лоше (2:13 h) и на крају добро (1:51 h).

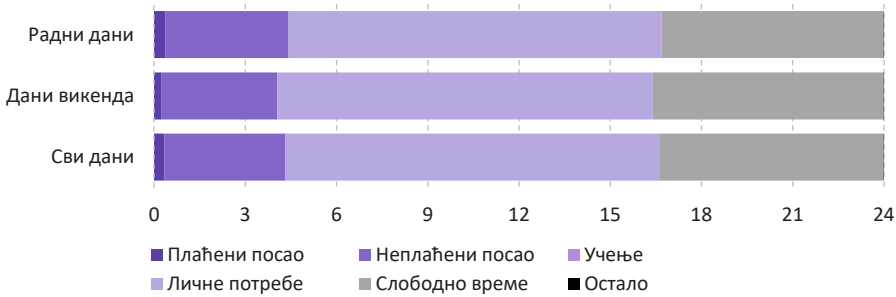
Поредећи податке из 2010. и 2021, види се да су 2010. године жене које су рекле да су доброг здравственог стања проводиле краће време у плаћеним пословима него 2021, а да су друге две категорије имале више вредности проведеног времена. У свим категоријама самопроцене здравственог стања мушкарци средње генерације проводили су нешто краће време у плаћеним пословима по првом истраживању. Што се тиче неплаћених послова, и жене и мушкарци су 2010. у њима провели дуже време него 2021. године.

СТАРИЈА ЛИЦА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И КОРИШЋЕЊЕ ВРЕМЕНА

У овом одељку приказаћемо како старији становници користе своје време током дана. Не би требало да заборавимо да је већина лица која имају преко 65 година у пензији и да су самим тим и другачије организовали свој дан у односу на припаднике других старосних група.

Графикон 3.1. приказује податке који илуструју у којим активностима лица старости 65 и више година проводе своје време и то радним данима, данима викенда и свим данима.

Графикон 3.1. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 65 и више година; радни дани, дани викенда и сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Старији становници краће време проводе на плаћеним пословима. По подацима из 2021. они, у просеку за све дане, у плаћеним пословима проведу двадесетак минута (0:19 h), радним данима мало дуже (0:22 h), и нешто краће данима викенда (0:14 h).

Када је у питању неплаћени посао, старија лица свим данима у оваквим пословима проведу око четири сата (3:58 h), нерадним данима нешто краће (3:48 h), и нешто дуже радним данима (4:03 h).

У активностима личних потреба, односно у спавању и одржавању личне хигијене, старија лица проведу дуже од пола дана свим данима (12:17 h), док је разлика између радних (12:16 h) и нерадних дана (12:20 h) веома мала.

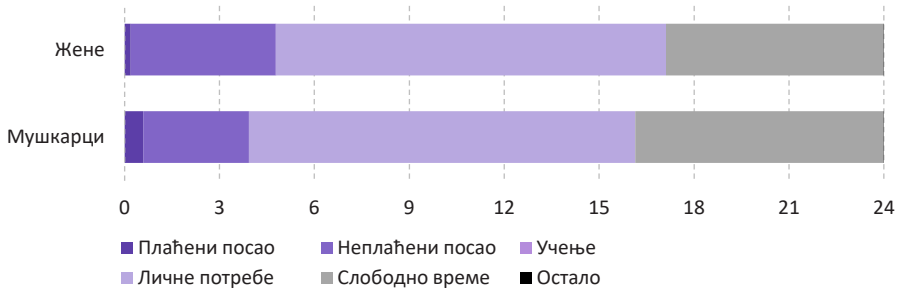
Старије особе су свим данима у слободним активностима у просеку проводиле скоро седам и по сати (7:22 h), радним данима (7:17 h), а нерадним данима (7:35 h).

Поредећи прво и друго истраживање, види се да су старија лица скоро двоструко дуже време проводила у плаћеним пословима деценију раније (0:46 h, 2010; 0:19 h, 2021), а да су мале разлике у времену проведеном у неплаћеним пословима између два истраживања (4:03 h, 2010; 3:58 h, 2021). Активности личних потреба су мало дуже трајале по новом истраживању (12:13 h, 2010; 12:17 h, 2021), док су у слободном времену проводили дуже време по новом истраживању (6:54 h, 2010; 7:22 h, 2021).

Како жене и мушкарци у старијем добу користе своје време?

Када се посматрају активности забележене само радним данима према полу, код лица старости 65 и више година, на графикону 3.2. уочљиве су разлике пре свега у обављању плаћених и неплаћених послова.

Графикон 3.2. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 65 и више година, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Жене су плаћене послове 2021. године обављале десетак минута (0:11 h), а мушкарци три пута дуже (0:35 h). На другој страни, жене су радним данима проводиле четири и по сата у неплаћеним пословима (4:35 h), а мушкарци око три и по сата (3:20 h).

Када су личне потребе у питању и жене (12:19 h) и мушкарци (12:12 h) су у њима проводили мало дуже од пола дана. За слободно време било је издвојено нешто дуже време код старијих мушкараца (7:51 h), него код жена (6:52 h).

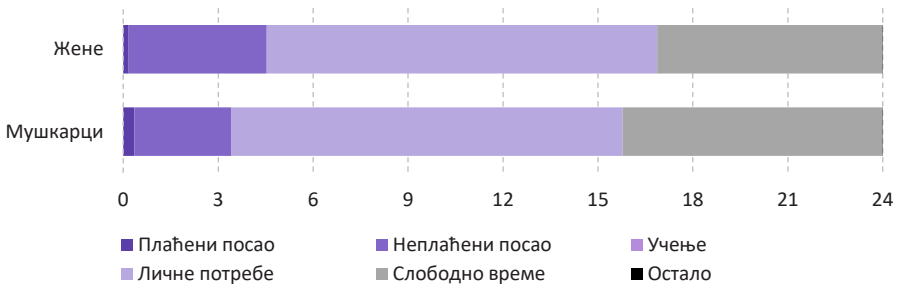
Поредећи са првим истраживањем из 2010. године, у плаћеном раду старије жене провеле су пола сата, а у новом скоро три пута краће време, што је случај и код мушкараца.

Неплаћени рад старије жене обављале су скоро пет сати 2010. године, а пола сата краће по другом истраживању, док су мушкарци провели једнако време на неплаћеним пословима по оба истраживања.

Поредећи време за личне потребе радним данима, види се да су у поновљеном истраживању и мушкарци и жене проводили скоро једнако време. Када је слободно време у питању, мушкарци су 2010. проводили нешто дуже од седам сати, а 2021. пола сата дуже, док су жене 2010. провеле око шест и по сати, а 2021. године пола сата дуже.

Када говоримо о главним активностима старијих лица током нерадних дана, односно данима викенда, и ту постоје релативно значајне разлике међу старијим лицима према полу. Тако, мушкарци су у плаћеним пословима викендом 2010. године провели један сат, а 2021. три пута краће (1:02 h, 2010; 0:21 h, 2021), што се поновило и код жена (0:24 h, 2010; 0:09 h, 2021).

Графикон 3.3. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 65 и више година, према полу; дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

На графикону 3.3. уочавају се и разлике у дужини трајања неплаћених послова, јер су код жена ове активности трајале дуже од четири сата (4:21 h), а код мушкараца мало дуже од три сата (3:03 h), чиме се потврђује да су родне разлике при обављању неплаћених послова уочљиве и међу старијом генерацијом.

Најмање разлике према полу постоје међу старијима када се посматрају активности у вези са личним потребама. Жене (12:20 h) викендом проводе једнако времена као и мушкарци (12:21 h) у активностима спавања, личне хигијене, узимања оброка итд. На другој страни, мушкарци више од осам сати (8:13 h) проведу у слободним активностима викендом, а жене мало дуже од седам сати (7:06 h).

Поредећи податке из два истраживања, види се да су старија лица 2010. три пута дуже време проводила у плаћеним пословима него 2021. године.

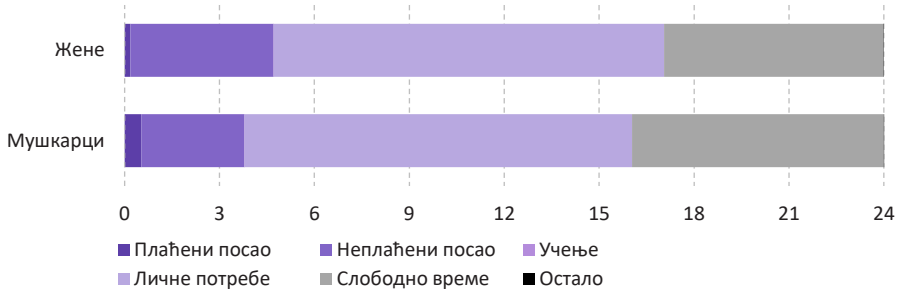
У активностима неплаћених послова жене су нерадним данима 2010. године проводиле двадесетак минута дуже него по другом истраживању, што се може рећи и за мушкарце.

Када су у питању активности личних потреба, у њима су мушкарци по првом истраживању проводили мало краће време него по другом, док је код жена ситуација обрнута. Када се пореди слободно време старијих у два истраживања, подаци показују да су 2010. и жене, и мушкарци, проводили нешто краће време него 2021.

Графикон 3.4. садржи податке о коришћењу времена лица старијих од 65 година за све дане. Тако, мушкарци проведу у просеку пола сата у плаћеним активностима (0:31 h), а жене три пута краће (0:11 h).

Али жене у неплаћеним пословима проведу четири и по сата (4:31 h), а мушкарци мало дуже од три сата (3:15 h).

Графикон 3.4. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

У времену проведеном у активностима личних потреба мала је разлика између полова, јер анкетирана лица старије генерације у тим активностима проводе више од 12 сати – жене 12:19 h, а мушкарци 12:14 h.

Мушкарци су у активностима слободног времена проводили непуних осам сати (7:57 h), а жене сат времена краће (6:56 h).

Када се пореде подаци из два истраживања за старија лица, види се да су у плаћеним активностима по првом истраживању старији мушкарци провели двоструко дуже време него у поновљеном истраживању, што важи и за жене. Неплаћени рад жена је по старом истраживању био нешто дужи него по другом истраживању, док је за мушкарце он био мало краћи по првом истраживању.

Када су личне потребе у питању, оне су по првом истраживању биле незнатно краће и код мушкараца, и код жена.

Табела 3.1. садржи податке за лица старости 65 и више година о изабраним активностима за све дане. Подаци су приказани према полу, кроз три основне мере које се користе у истраживању о коришћењу времена.

Тако, старије жене су у просеку у плаћеним пословима проводиле десетак минута (0:11 h), а мушкарци пола сата (0:31 h), с тим што је у плаћеном послу учествовало 6% жена и 11% мушкараца. Када се погледа просечно време оних који су и обављали плаћене послове, жене су радиле скоро три и по сата (3:23 h), а мушкарци непуних пет (4:51 h).

Табела 3.1. Просечно време, учешће становништва у обављању основних активности и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Плаћени посао	0:11	0:31	6	11	3:23	4:51
Неплаћени посао	4:31	3:15	93	85	4:53	3:49
Учење	0:00	0:00	0	0	2:10	2:00
Личне потребе	12:19	12:14	100	100	12:19	12:14
Слободно време	6:56	7:57	100	100	6:57	7:57
Остало	0:00	0:00	2	2	0:37	0:35

Жене су у просеку обављале активности неплаћеног посла четири и по сата (4:31 h), а мушкарци мало дуже од три сата (3:15 h). Укупно, 93% жена и 85% мушкараца обављало је те активности, па је и време оних који су их и обављали мало продужено (жене 4:53 h, мушкарци 3:49 h).

И код ове старосне групе, пошто је активности личних потреба и слободног времена уписао велики проценат анкетираних, скоро да ни нема разлике између прве и треће мере за ове активности.

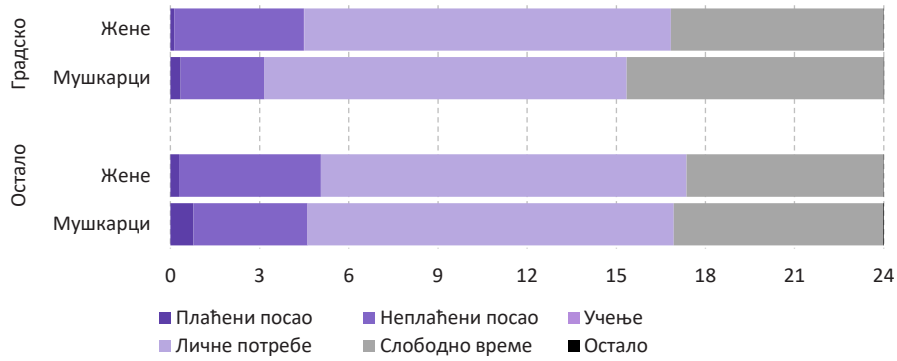
Детаљније о времену старијих лица

У овом делу анализираћемо како старији становници Републике Србије користе своје време према типу насеља у којем живе.

На графикону 3.5. одмах се може уочити да старији становници који живе у градским насељима (жене 0:17 h, мушкарци 0:46 h) двоструко дуже време проводе у плаћеним пословима него старија лица из осталих насеља (жене 0:07 h, мушкарци 0:20 h).

Дуже време у неплаћеним пословима проведу становници осталих насеља (мушкарци 3:50 h, жене 4:46 h) него становници градских насеља (мушкарци 2:49 h, жене 4:22 h).

Графикон 3.5. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 65 и више година, према типу насеља и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када поредимо личне потребе старијих жена, жене из градских (12:20 h) и осталих средина (12:18 h) проводе скоро једнако време, док мушкарци из осталих насеља (12:19 h) проводе мало дуже време у односу на мушкарце из градских насеља (12:11 h).

Када је слободно време у питању, и жене (7:08) и мушкарци (8:38 h) из градских насеља имају више слободног времена него жене (6:37 h) и мушкарци (7:03 h) из осталих насеља.

Када поредимо податке из два истраживања, када је плаћени рад жена у питању, види се да су старије жене из градских насеља по оба истраживања радиле само седам минута, док су жене из осталих насеља радиле скоро непун сат по првом истраживању, а краће од двадесетак минута 2021. године.

Када су мушкарци из градских насеља у питању, и они су по првом истраживању 2010. године радили дуже него по другом. Исто се односи и на мушкарце из осталих насеља, јер су мушкарци из осталих насеља у плаћеним пословима по првом истраживању провели сат и по, а по другом школски час.

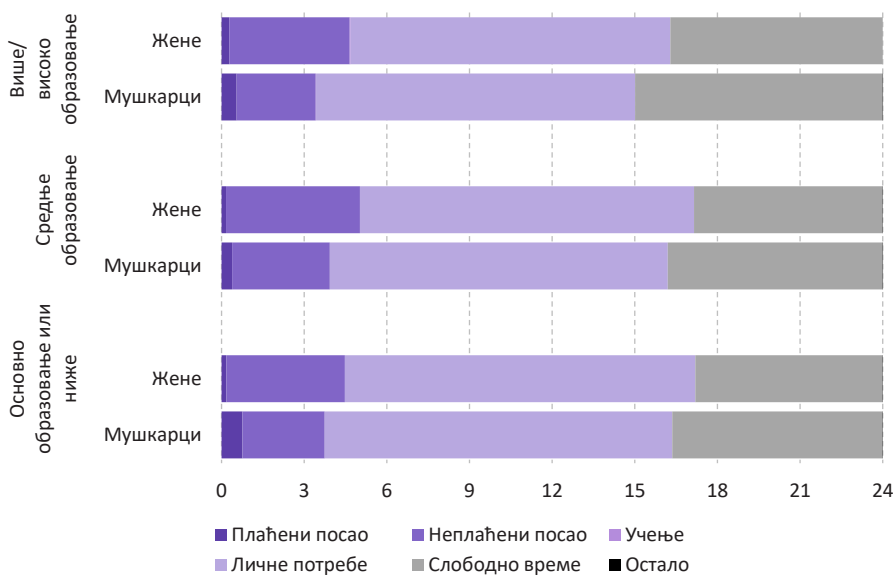
Неплаћени рад жена из градских насеља по првом истраживању износио је нешто дуже од четири и по сата, и мало краће по другом истраживању. И жене из сеоских насеља су у неплаћеном раду проводиле нешто дуже време по првом истраживању него по другом.

Неплаћени рад мушкараца из градских насеља био је нешто дужи на основу резултата првог истраживања него на основу резултата другог, док је за мушкарце из осталих насеља време проведено у неплаћеним пословима 2010. било краће него 2021. године.

Према подацима представљеним на графикону 3.6. види се да међу старијим женама најдуже време у плаћеном послу имају оне које су завршиле више/високо образовање (основно/ниже 0:10 h; средње 0:09 h; више/високо 0:17 h). Када су у питању мушкарци, они који су завршили основно и ниже образовање највише су времена провели на плаћеним пословима, па потом следе они који су завршили више/високо образовање (основно/ниже 0:45 h; средње 0:23 h; више/високо 0:33 h).

Када се посматрају неплаћене активности, ни овде нема правилности у повезаности нивоа образовања и проведеног времена, јер најдуже време на неплаћеним активностима проводе жене са средњом школом, а пола сата краће оне које су завршиле ниже и више образовање (основно/ниже 4:18 h; средње 4:51 h; више/високо 4:22 h). Иста ситуација је и код мушкараца (основно/ниже 2:58 h; средње 3:32 h; више/високо 2:52 h).

Графикон 3.6. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 65 и више година, према највишем степену образовања и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када се посматрају личне потребе према степену образовања, и код жена (основно/ниже 12:42 h; средње 12:07 h; више/високо 11:35 h) и код мушкараца (основно/ниже 12:37 h; средње 12:15 h; више/високо 11:34 h) важи правило да што лице има виши степен образовања, то краће време користи за активности личних потреба.

Када се упореди време проведено у слободним активностима по степену образовања, и код жена (основно/ниже 6:47 h; средње 6:50 h; више/високо 7:43 h) и код мушкараца (основно/ниже 7:37 h; средње 7:47 h; више/високо 8:58 h), време проведено у слободним активностима продужава се са степеном образовања.

Подаци из првог и другог истраживања за старију генерацију показују да када су жене и плаћени посао у питању, што је више образовање, продужује се и време проведено у плаћеним пословима. Изненађује да ниједна старија жена са средњом школом по првом истраживању 2010. године није забележила да је обављала плаћени посао. Код другог истраживања нема потврде везе плаћеног посла и школске спреме ни код жена, ни код мушкараца.

Када су неплаћени послови у питању, по првом истраживању из 2010. године, за мушкарце време опада са повећањем нивоа образовања. Код жена је време за пола сата дуже код жена које имају средње образовање, у односу на жене са нижим и вишим образовањем. Ново истраживање из 2021. године показује да важи исти тренд и код мушкараца и код жена, тако да жене са средњим образовањем највише времена проведу у обављању неплаћених послова.

У времену проведеном у личним потребама предњаче и мушкарци и жене са основном школом и по једном и по другом истраживању. Што је образовање више, то се краће време проводи у наведеним активностима по оба истраживања и код старијих жена и мушкараца.

Слободно време се и код жена и код мушкараца из генерације старијих продужава у складу са вишим нивоом образовања.

Табела 3.2. садржи податке за три основне мере (просечно време, учешће становништва у обављању активности и просечно време оних који су и обављали те активности) према превозном средству које је коришћено током путовања, и према полу. Старије жене током дана у просеку проведу мало више од пола сата у пешачењу (0:36 h), то чини свака друга жена (54%) и оне које су пешачиле у просеку су то чиниле мало дуже од сата (1:07 h). Старији мушкарци у просеку проведу непун сат (0:48 h), пешачење је уписао сваки шести од десеторице мушкараца (62%), и просечно време оних који су и пешачили износи дуже од сат времена (1:18 h).

Јавни превоз је старија генерација у просеку користила, и жене и мушкарци, само два минута (0:02 h), и било је евидентирано и њихово мало учешће (5% жене, 4% мушкарци). Просечно време оних који су обављали вожњу јавним превозом износило је око један сат (жене 0:57 h, мушкарци 1:12 h).

Табела 3.2. Просечно време, учешће становништва у обављању активности путовања и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Ходање пешице	0:36	0:48	54	62	1:07	1:18
Вожња у јавном превозу	0:02	0:02	5	4	0:57	1:12
Вожња у путничком аутомобилу	0:05	0:12	9	18	1:01	1:09
Вожња бициклом	0:00	0:02	1	5	0:48	0:54
Остала превозна средства	0:00	0:02	1	3	0:55	1:02
Укупно путовање	0:45	1:08	61	76	1:14	1:29

Вожњу путничким аутомобилом користиле су старије жене у просеку пет минута (0:05 h), а мушкарци двоструко дуже (0:12 h). Свака десета жена евидентирала је вожњу путничким возилом (9%), док је то чинио сваки пети старији мушкарац (18%). Све у свему, и старије жене и старији мушкарци су у путовању аутомобилом провели око сат времена (жене 1:01 h, мушкарци 1:09 h).

Када се упореди укупно путовање за старије жене са подацима из првог истраживања, старије жене су имале скоро једнако просечно време, учешће жена било је мало више 2010. године, док је просечно време оних који су обављали те активности било краће по првом истраживању. Када се упореди укупно путовање за мушкарце, просечно време било је мало дуже по првом истраживању, као и учешће старијих мушкараца и просечно време оних који су путовали.

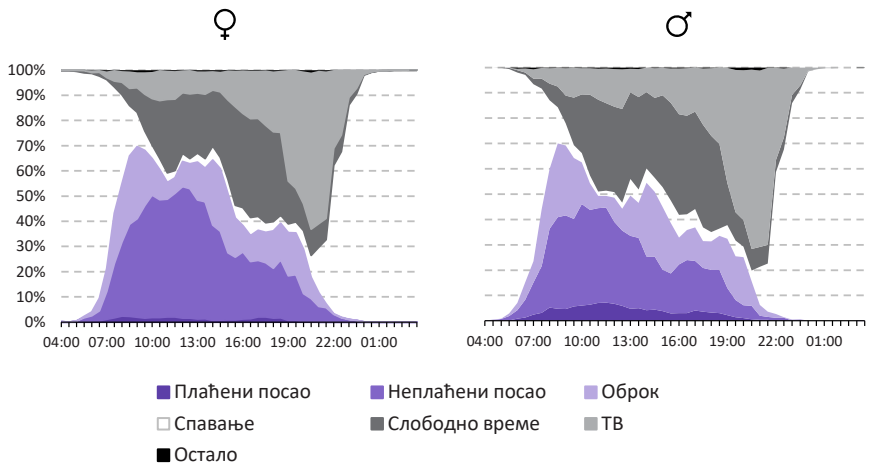
Поредећи са првим истраживањем, ходање пешице трајало је мало дуже 2010. у односу на 2021. годину, и има веће учешће.

Када се пореде подаци за вожњу путничким аутомобилом, просечно време и учешће становништва старије генерације били су нешто нижи него по другом истраживању, па је нешто дуже просечно време оних који су обављали те активности.

Старија лица и дневни ритам

Дневни ритам представља визуелни приказ дневних активности анкетираних лица на темпограмима. Подаци показују да је свака педесета жена старости 65 и више година у малом проценту обављала плаћени посао радним данима (око 2%). Када се гледају неплаћени послови, свака друга жена их обавља у времену од 10 h до 13 h.

Темпограм 3.1. Распоред времена проведеног у активностима током дана, становништво старости 65 и више година, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

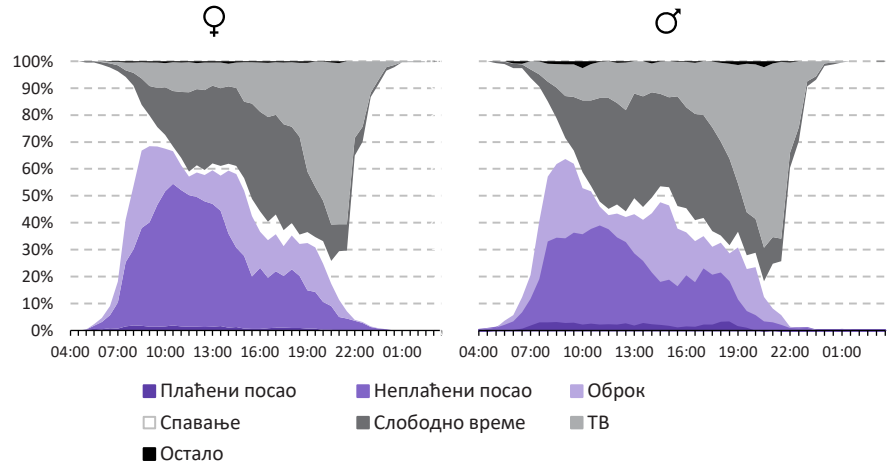
Када се гледа плаћени посао старијих мушкараца, њих је између пет и седам процената обављало плаћене послове у периоду између 8:00 h и 14:00 h. Неплаћене послове је сваки трећи мушкарац обављао између 8:00 h и 12:00 h.

Када се посматрају активности слободног времена, свака трећа жена је забележила активности слободног времена од 15:00 h до 18:30 h, док је сваки трећи мушкарац слободно време користио у периоду од 10:30 h до 19:00 h.

Подаци из 2010. године показују да су и старије жене, и старији мушкарци, радним данима у већем проценту обављали плаћене послове, а да је старија популација по оба истраживања задржала скоро једнако учешће за неплаћене послове.

Данима викенда свака педесета старија жена 2021. године забележила је да је обављала неки плаћени посао од 8:00 h до 10:00 h, док је неплаћени посао обављала свака друга жена од 10:00 h до 12:30 h.

Темпограм 3.2. Распоред времена проведеног у активностима током дана, становништво старости 65 и више година, према полу; дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

Мушкарци су имали мало веће учешће: јер је сваки тридесети старији мушкарац забележио плаћене активности од 8 h до 10 h, као и у касним поподневним сатима (17:00 h до 19:00 h). Када је у питању неплаћени посао, у периоду од 8:30 h до 12:30 h неплаћене активности је уписао сваки трећи мушкарац и свака друга жена у периоду од 10:00 h до 11:30 h.

Када се гледају слободне активности старијих жена, између 30% и 40% њих уписало је слободне активности у периоду од 11:30 h до 19:00 h, док је исти проценат старијих мушкараца уписао слободно време од 10:30 h до 19:00 h.

Када се упореде подаци првог и другог истраживања за нерадне дане, подаци из 2010. показују да су старије жене у мало већем учешћу обављале плаћене послове него 2021, као и да је свака друга жена обављала неплаћене послове током истог периода као и 2021. године. Када је у питању слободно време, старије жене су проводиле краће време и са мањим учешћем него 2021. године.

Старији мушкарци су у већем проценту него 2021. године обављали плаћене послове и у преподневним, и поподневним сатима, а исти проценат мушкараца обављао је неплаћене послове. Сваки трећи мушкарац је током целог дана обављао слободне активности са већим учешћем него 2021. године.

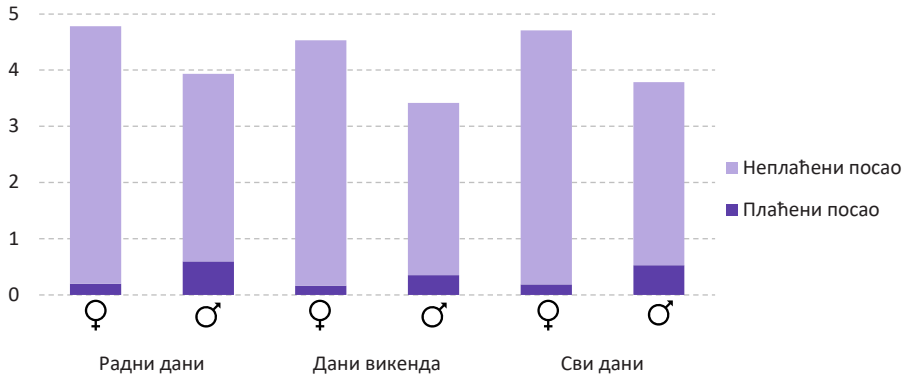
Старија популација и плаћени и неплаћени посао

На графикону 3.7. приказани су подаци о томе колико сати жене и мушкарци проведу у укупном раду који чини плаћени и неплаћени рад заједно, као и према томе да ли су у питању радни дани, нерадни, или се анализирају сви дани.

Жене су 2021. године радним данима радиле непуних пет сати (4:46 h), а мушкарци четири сата (3:56 h). Жене су плаћени посао обављале само 4% времена (0:11 h), а мушкарци 15% (0:35 h), а из података се види и велика заступљеност неплаћеног рада код жена (96%).

Данима викенда, жене у укупном послу проведу четири и по сата (4:31 h), а мушкарци сат мање (3:25 h), с тим што је структура учешћа у плаћеном и неплаћеном послу код жена иста као и радним данима (4% према 96%), а код мушкараца 10% према 90%.

Графикон 3.7. Просечно време проведено у укупном послу, становништво старости 65 и више година, према полу; радни дани, дани викенда и сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Без обзира на то да ли је у питању радни дан или дан викенда, жене су у укупном послу проводиле сат времена дуже од мушкараца (жене 4:42 h, мушкарци 3:47 h), а учешће плаћеног посла остаје исто код жена без обзира на врсту дана (жене 4%, мушкарци 14%).

Када се посматрају сви дани за поређење, и жене и мушкарци су 2010. године радили укупне послове око пола сата дуже него 2021. године.

Табела 3.3. садржи податке о три основне мере које се односе на активности плаћеног и неплаћеног посла старијих лица за све дане збирно – и за радне, и за нерадне дане.

Табела 3.3. Просечно време, учешће у обављању активности плаћеног и неплаћеног посла и просечно време оних који су их и обављали, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Плаћени посао	0:11	0:31	6	11	3:23	4:51
Неплаћени посао	4:31	3:15	93	85	4:53	3:49

Када је у питању мера просечног времена, жене су 2021. године у плаћеном послу провеле скромних десетак минута дневно (0:11 h), а мушкарци пола сата (0:31 h). Што се тиче неплаћеног рада, жене су у њему у просеку проводиле четири и по сата (4:31 h), а мушкарци нешто више од три сата (3:15 h).

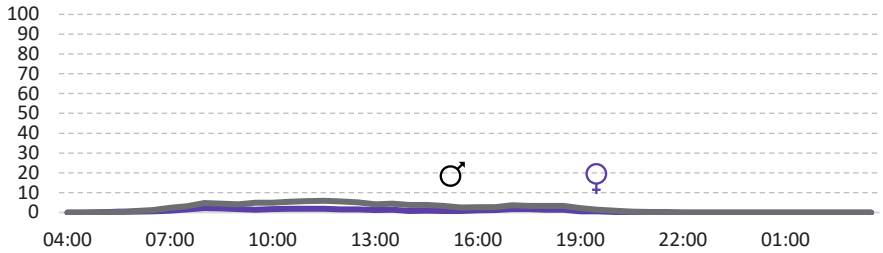
Свака седамнаеста жена уписала је плаћени рад (6%), док је то учинио сваки девети мушкарац (11%), а оне жене које су уписале плаћене активности, у њима су у просеку провеле непуна три и по сата (3:23 h), а мушкарци непуних пет сати (4:51 h).

Неплаћени посао је уписала скоро свака старија жена (93%), као и четворица од петорице мушкараца (85%). Оне жене које су обављале неплаћене послове, у њима су у просеку проводиле непуних пет сати (4:53 h), а мушкарци непуна четири сата (3:49 h).

Када се пореде подаци из 2010. и 2021, види се да су и жене и мушкарци проводили двоструко дуже време у плаћеном послу 2010. године. Поредећи податке за неплаћени рад, жене старије генерације су по првом истраживању двадесетак минута дуже време проводиле у неплаћеном раду него по другом, а мушкарци краће.

Када се посматра у које су време старији током дана обављали плаћене послове, као и њихово учешће, може се видети да су вредности мале и за старије мушкарце, и за старије жене.

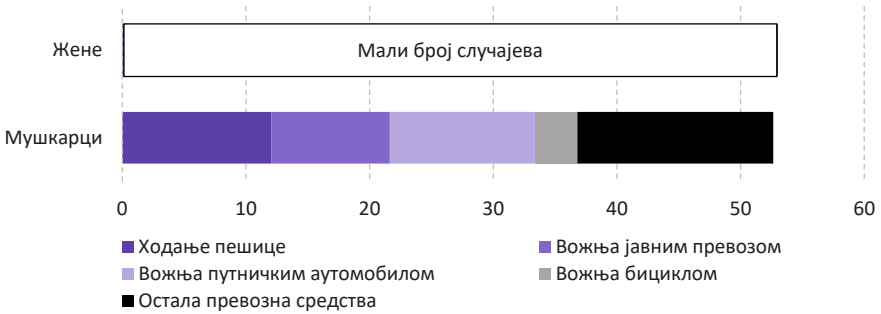
Графикон 3.8. Плаћени посао, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

Нешто је веће учешће старијих мушкараца у односу на старије жене скоро током целог дана и разлике међу њима крећу се до четири п.п. у корист мушкараца. Једино од 5:00 h до 6:00 h жене су процентуално дуже радиле за 0,2 п.п.

Када се упореде подаци првог и другог истраживања, види се да су 2010. године мушкарци учествовали и до 10%, а жене до 5%, као и да су се те вредности преполовиле по другом истраживању.

Графикон 3.9. Просечно време проведено у путовању до и са посла, становништво старости 65 и више година, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (у минутима)

Мушкарци у превозу до и са посла у просеку радним даном проведу краће од сат времена (0:53 h), уз напомену да постоји разлика у коришћеном превозном средству.

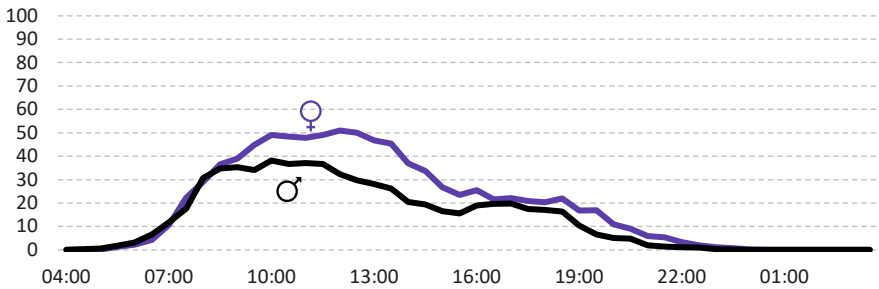
Скоро сваки трећи мушкарац уписао је да је користио неко од осталих превозних средстава (30%, 0:16 h), а скоро сваки пети је ходао пешице (23%, 0:12 h) или се возио путничким аутомобилом (22%, 0:12 h). Јавни превоз је нешто мање њих користило (18%, 0:09 h), а најмање је било оних који су користили бицикл (7%, 0:03 h).

Број дневника старијих жена није био довољан за анализу података који се односе на путовање до и са посла ни из једног истраживања!

Ако погледамо неплаћене послове и учешће старије генерације према полу 2021. године, на графикону 3.10. уочава се веће учешће старијих жена у односу на старије мушкарце током целог дана, као што је био случај и са друге две генерације.

Од 10:00 h до 13:00 h свака друга жена се бави неплаћеним пословима, док то ради сваки трећи мушкарац. Разлика међу половима у току дана иде до 20 п.п. више за жене, али је интересантно да су мушкарци бројнији у неплаћеним пословима од 4:30 h до 8:00 h, што се види и на графикону.

Графикон 3.10. Неплаћени посао, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

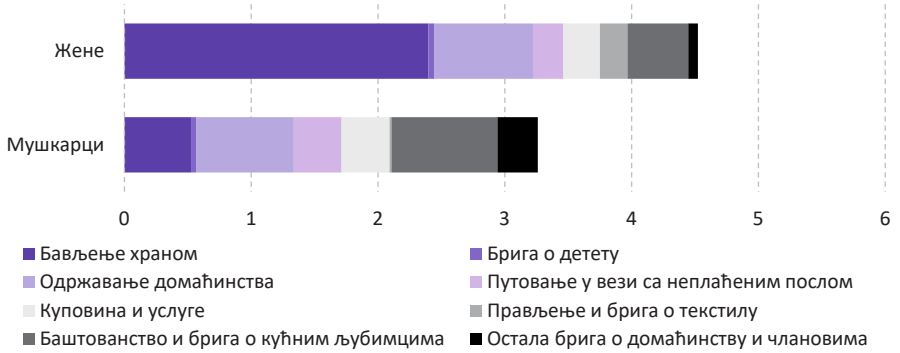

Од 1:30 h до 3:30 h, ниједно анкетирано лице није обављало неплаћене послове.

Када упоредимо податке из 2010. и 2021. године, остаје тренд да жене доминирају неплаћеним пословима, да је свака друга старија жена нешто раније почињала да обавља неплаћене послове, али и да су мушкарци били мало бројнији у неплаћеним активностима у односу на жене касно увече и рано ујутру по подацима истраживања из 2010. године.

На графикону 3.11. приказани су подаци на другом нивоу активности неплаћених послова. Подаци су за жене и мушкарце старије генерације и за све дане.

Графикон 3.11. Просечно време проведено у неплаћеним активностима, ниво активности 2, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Укупне неплаћене активности жена старије генерације износе четири и по сата (4:31 h), а мушкараца нешто дуже од три сата (3:15 h).

Највише времена у неплаћеним пословима старије жене проводе у бављењу храном (2:23 h), затим у одржавању домаћинства (0:46 h) и баштованству и бризи о кућним љубимцима (0:28 h). Старији мушкарци, од свих неплаћених активности, највише времена проводе у баштованству и бризи о кућним љубимцима (0:50 h), затим у одржавању домаћинства (0:46 h) – једнако времена као и старије жене, а у бављењу храном проведу пола сата (0:31 h).

Када се погледају активности у којима су старији мушкарци проводили дуже време од старијих жена, издвајају се баштованство и брига о кућним љубимцима (22 минута дуже), остала брига о домаћинству и члановима (15 минута дуже), путовање у вези са неплаћеним пословима (осам минута дуже), и куповина и услуге (пет минута дуже).

По првом истраживању 2010, старије жене су у укупним неплаћеним пословима проводиле нешто дуже време него 2021. године, а мушкарци скоро једнако. Када се погледају активности на другом нивоу, старије жене су по оба истраживања највише времена проводиле у бављењу храном, а старији мушкарци у баштованству и бризи о кућним љубимцима.

Личне потребе старијих лица

Скоро половину дана лица старија од 65 година проведу у обављању личних потреба, и из података у табели 3.4. види се да је то за двадесетак минута дуже од 12 сати код старијих жена (12:19 h), а петнаестак минута дуже од 12 сати код старијих мушкараца (12:14 h).

Табела 3.4. Просечно време, учешће у обављању активности личних потреба, и просечно време оних који су их и обављали, ниво активности 1 и 2, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима и %)

	Просечно време		Учешће становништва у обављању активности		Просечно време оних који су и обављали те активности	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Личне потребе	12:19	12:14	100	100	12:19	12:14
Спавање	8:59	8:53	100	100	8:59	8:53
Конзумирање хране/пића	2:17	2:23	100	100	2:18	2:23
Пијење кафе	0:42	0:41	77	78	0:55	0:53
Остале личне потребе	1:02	0:57	97	95	1:04	1:00

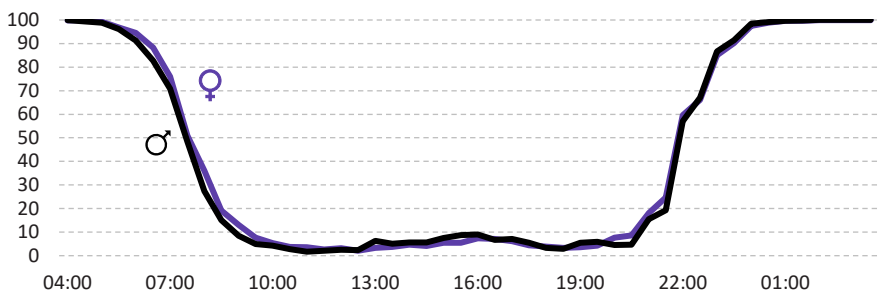
Непуних девет сати су и жене (8:59 h) и мушкарци (8:53 h) старије генерације проводили у активностима спавања, а мало дуже од два сата у конзумирању хране и пића (старије жене 2:17 h, старији мушкарци 2:23 h).

Време проведено у испијању кафе је једнако код старијих жена (0:42 h), и код старијих мушкараца (0:41 h).

Поредећи резултате из 2010. и 2021, види се да су 2010. године и старије жене и старији мушкарци нешто краће време проводили у активностима укупних личних потреба и конзумирању хране и пића, а нешто дуже време проводили су у спавању.

Графикон 3.12. показује колики проценат жена и мушкараца старијег доба у различитим периодима дана спава или води бригу о личној хигијени.

Графикон 3.12. Спавање и брига о личној хигијени, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

Као и код друге две генерације, у 4.00 h највећи проценат старијих анкетираних лица спава. Подаци показују да преко 90%, и старијих жена, и старијих мушкараца, на спавање одлази у 23:30 h, а да се буди у 6:00 h. На графикону се види да се током целог дана старије жене и старији мушкарци смењују са учешћем у активностима спавања и бриге о личној хигијени.

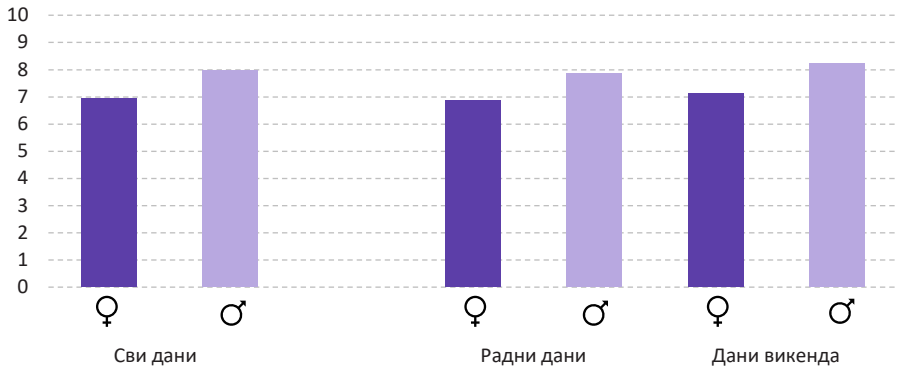
У периоду од 2:00 h до 4:00 h сви анкетирани старији мушкарци су уписали да су спавали или одржавали личну хигијену, односно њихово учешће у овим активностима било је 100%.

Поредећи податке из 2010. и 2021. године, може се видети да су старији мушкарци по првом истраживању и до 4 п.п. у периоду од 9 h до 16 h имали веће учешће у активностима спавања и личне хигијене у односу на старије жене.

Старије доба и слободно време

Слободно време је време за које ми сами можемо да одредимо како ћемо га провести, и то да ли уз ТВ или радио-програм, или дружећи се са породицом или пријатељима. Као што можемо и да претпоставимо, од три генерације највише слободног времена имају старија лица, а подаци на графикону показују да су мушки представници старије генерације у укупном слободном времену током свих дана провели један сат више од женских представница.

Графикон 3.13. Просечно време проведено у слободним активностима, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, радни дани и дани викенда, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

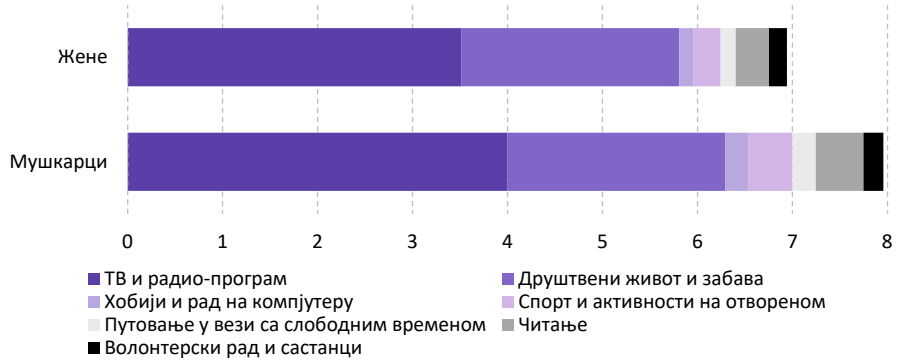

Старије жене су у просеку свим данима 2021. године у слободним активностима провеле скоро седам сати (6:56), а старији мушкарци скоро осам сати (7:57 h). С обзиром на то да старија лица углавном нису више радно активна, код ове генерације су и мале разлике у трајању слободног времена радним данима и данима викенда (жене радни дани 6:52 h, дани викенда 7:07 h; мушкарци радни дани 7:51 h, дани викенда 8:13 h).

Када упоредимо време у слободним активностима свим данима за старију генерацију за 2010. и 2021, видимо да су 2010. и старије жене и старији мушкарци проводили краће време у слободним активностима него 2021. године.

На графикону 3.14. приказане су појединачне слободне активности на нивоу шифара активности 1 и 2, и можемо рећи да старија лица у Републици Србији највећи део свог слободног времена проводе гледајући ТВ програм.

Графикон 3.14. Просечно време проведено у слободним активностима, ниво активности 1 и 2, становништво старости 65 и више година, према полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

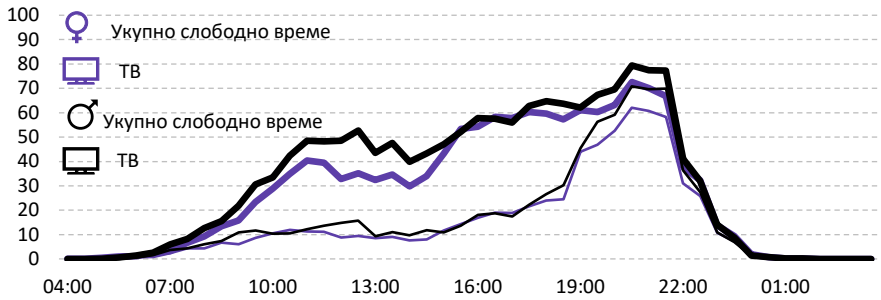

Старије жене у просеку дневно гледају ТВ програм три и по сата (3:30 h), а мушкарци пола сата дуже (3:59 h). Једнако време су и старије жене (2:17 h) и старији мушкарци (2:17 h) провели у активностима друштвеног живота и забаве, а као трећа активност и код једних и код других се издвојило читање, у чему су старији мушкарци (0:30 h) проводили десет минута дуже од старијих жена (0:20 h). Све у свему, у свим активностима слободног времена старији мушкарци су проводили дуже време од старијих жена.

Поредећи податке из 2010. и 2021. године, и по првом и по другом истраживању најдуже време било је проведено у праћењу ТВ програма, и у активностима друштвеног живота и забаве.

Графикон 3.15. садржи податке о томе колико је процената жена и мушкараца старијег доба проводило своје време у слободним активностима, колико је њих гледало ТВ програм, као и у које време су ове активности обављали радним данима.

Графикон 3.15. Укупно слободно време и гледање ТВ програма, становништво старости 65 и више година, према полу; радни дани, Република Србија, 2021/2022. (време и %)

Учешће старијих жена и старијих мушкараца, који проводе време у слободним активностима и у гледању ТВ програма, полако расте током дана.

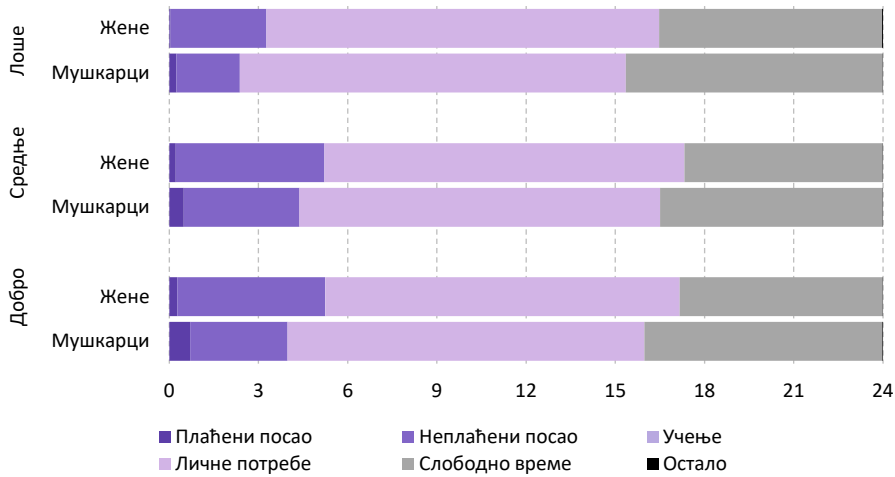
Сваки други старији мушкарац и свака друга старија жена су током радних дана уписали да су у периоду од 15:30 h до 22:00 h обављали неку од активности слободног времена. Сваки други старији становник уписао је гледање ТВ програма, и то мушкарци у периоду од 19:30 h до 21:30 h, а жене од 20:00 h до 21:30 h.

Поредећи прво и друго истраживање, види се да је по првом истраживању сваки други старији становник, било да је мушког или женског пола, своје активности слободног времена почињао цео сат раније него по другом истраживању.

И старије смо питали за здравље

Графикон 3.16. приказује основне активности старије популације према личној процени здравственог стања у категоријама израженим као „добро“, „средње“ и „лоше“.

Графикон 3.16. Просечно време проведено у активностима, становништво старости 65 и више година, према здравственом стању по сопственој изјави и полу; сви дани, Република Србија, 2021/2022. (у сатима)

Када анализирамо плаћени посао старије генерације 2021. године, време проведено у плаћеним активностима скраћује се паралелно са променама у самопроцени здравственог стања – старије жене, добро здравствено стање (0:15 h), средње (0:13 h) и лоше (0:02 h), старији мушкарци, добро (0:41 h), средње (0:28 h) и лоше (0:14 h).

Посматрајући неплаћени посао старије генерације, из података се види да су једнако време у неплаћеним пословима провеле жене које су рекле да су доброг (4:58 h) и средњег (4:59 h) здравственог стања, а да су и жене лошег здравственог стања у неплаћеним пословима провеле више од три сата (3:13 h). У неплаћеним пословима старији мушкарци који су рекли да су средњег здравственог стања провели су скоро четири сата (3:53 h), они који су рекли да су доброг здравственог стања нешто мање (3:17 h), и најмање они који су рекли да су лошег здравственог стања (2:08 h).

Поредећи податке из 2010. са подацима из 2021. године, види се да су у 2010. и старије жене и старији мушкарци у плаћеним пословима провели нешто више времена него 2021, а да су у неплаћеним пословима мушкарци доброг и средњег здравственог стања провели мање времена него у поновљеном истраживању, док су све жене провеле више времена.

ЗАКЉУЧАК

Један од најзначајнијих налаза истраживања односи се на разлике у расподели времена између жена и мушкараца. Жене, без обзира на старосну групу, проводе више времена у неплаћеним пословима, посебно у пословима повезаним са домаћинством и бригом о породици. Са друге стране, мушкарци проводе више времена у плаћеним пословима.

Оваква расподела времена указује на и даље присутне традиционалне родне улоге. Ипак, резултати показују и одређене позитивне помаке, посебно у погледу већег учешћа мушкараца у неплаћеним активностима у односу на претходни период. Подаци истраживања такође омогућавају и увид у распоред активности током дана. Плаћени рад је најзаступљенији у јутарњим и преподневним часовима, док су неплаћени послови најчешћи у поподневним и вечерњим сатима. Слободно време доминантно је у вечерњим сатима, посебно код млађе и старије популације. Код младих је изражено коришћење вечерњих сати за друштвене активности и дигиталне садржаје, док старија популација више времена проводи уз телевизијски програм и породичне активности.

Посебан значај има анализа слободног времена, јер оно представља важан индикатор квалитета живота. Резултати показују да старија популација има највише слободног времена, али се оно често користи за пасивне активности, као што су гледање телевизије или одмор. Насупрот томе, млађа популација слободно време чешће користи за друштвене активности, спорт и коришћење интернета. Код средње генерације слободно време је ограничено због радних обавеза, што може имати утицај на равнотежу између пословног и приватног живота. Ови резултати указују на потребу развоја политика које би омогућиле боље усклађивање пословних и приватних обавеза.

Истраживање о коришћењу времена је важан инструмент за креирање социјалних политика, нарочито у области родне равноправности, радне политике и подршке различитим генерацијама. Анализа података извршена је кроз три основна индикатора: просечно време проведено у активности, учешће становништва у активности и просечно време оних који су активност обављали. Овакав приступ омогућава свеобухватно разумевање не само трајања активности, већ и распрострањености одређених образаца понашања. Ови подаци могу да допуне статистику рада кроз мерење неплаћеног рада и да помогну у разумевању друштвених промена.

На основу спроведене анализе може се закључити да начин коришћења времена представља важан индикатор друштвених и економских односа. Разлике у расподели времена указују на постојање различитих друштвених улога и обавеза, али и на промене које се постепено дешавају.

Све у свему, истраживање показује да:

- Родне разлике у расподели времена остају значајне: жене проводе дуже време у неплаћеном раду, мушкарци дуже у плаћеном и слободном времену.
- Млади су генерација која најдуже учи и користи дигиталне технологије.
- Средња генерација је највише оптерећена радом, нарочито жене.
- Старији имају најдуже слободно време, али га проводе углавном пасивно.

Свеобухватно посматрано, истраживање пружа драгоцене информације о свакодневном животу становништва Републике Србије и представља важну основу за будућа истраживања и анализе, као и креирање политика и доношење стратешких одлука.

Како три генерације користе време у Републици Србији, 2021/2022.

САЖЕТАК

Увод и методологија

Истраживање о коришћењу времена (ИКВ) спровео је Републички завод за статистику (РЗС) у Републици Србији у периоду од априла 2021. до априла 2022. године, као друго по реду истраживање ове врсте. Прво истраживање о коришћењу времена спроведено је 2010/2011. године. На основу података из истраживања 2021/2022 настала је публикација *Како три генерације користе време у Републици Србији, 2021/2022*, у сарадњи са Популационим фондом УН (UNFPA) у Србији која се пре свега заснива на резултатима другог таласа истраживања, уз одређене делове у којима се даје и поређење са подацима из првог истраживања из 2010/2011. године. Публикација представља свеобухватну анализу начина на који становници Србије распоређују своје време током дана, са посебним фокусом на разлике између младих (15–29 година), становништва средњег доба (30–64 године) и старијих лица (65 и више година).

Методологија истраживања је усклађена са европским методолошким стандардима (HETUS 2018), што омогућава упоредивост са другим земљама. Циљ *Усаглашених препорука за истраживања о коришћењу времена (Harmonised European Time Use Surveys* — HETUS) из 2018. године био је обезбеђење јединственог приступа процесу прикупљања, обради и представљању података.

Циљ истраживања је приказ структуре свакодневних активности становништва, укључујући плаћени рад, неплаћени рад, учење, личне потребе и слободно време, као и идентификација разлика према полу, старости, образовању и другим социоекономским карактеристикама. Посебан значај истраживања огледа се у могућности мерења неплаћеног рада, који често остаје невидљив у традиционалним економским анализама, а посебно је важан за разумевање родне равноправности.

Подаци за ово истраживање прикупљени су помоћу дневника као главног инструмента истраживања. Испитаници старости 15 година и више водили су дневнике активности за два унапред изабрана дана (један радни и један дан викенда), бележећи своје активности у интервалима од по десет минута. Испитаници су својим речима уписивали активности које су обављали, тако да је у дневницима забележено време када су започели и када су завршили своје активности. Они су попуњавали дневнике бележећи главну и паралелну активност, локацију, коришћење технологије и друштво у којем су били.

На основу ових података омогућено је прецизно сагледавање структуре времена током 24 часа, са могућношћу израчунавања колико је свака од уписаних епизода трајала и ко ју је обављао.

Основне статистичке мере

Три основне статистичке мере коришћене у анализи су:

- **Просечно време** – укупно време активности подељено бројем свих испитаника,
- **Учешће становништва** – проценат лица која су обављала активности,
- **Просечно време оних који су активност обављали** – просечно време које се односи само на оне који су активност и обављали.

Трећа мера пружа приступ који омогућава разликовање група које уопште не учествују у одређеним активностима од оних које то чине интензивно.

Главни налази истраживања

Један од најзначајнијих налаза истраживања односи се на разлике између мушкараца и жена у расподели времена. Жене, без обзира на старосну групу, проводе више времена у неплаћеним пословима, посебно у пословима повезаним са домаћинством и бригом о породици. Са друге стране, мушкарци проводе више времена у плаћеним пословима.

Оваква расподела указује на и даље присутне традиционалне родне улоге. Ипак, резултати показују и одређене позитивне помаке, посебно у погледу већег учешћа мушкараца у неплаћеним активностима у односу на претходни период. Подаци истраживања такође омогућавају и увид у распоред активности током дана. Плаћени рад је најзаступљенији у јутарњим и преподневним часовима, док су неплаћени послови најчешћи у поподневним и вечерњим сатима. Слободно време доминантно је у вечерњим сатима, посебно код млађе и старије популације. Код младих је изражено коришћење вечерњих сати за друштвене активности и дигиталне садржаје, док старија популација више времена проводи уз телевизијски програм и породичне активности.

Посебан значај има анализа слободног времена, јер оно представља важан индикатор квалитета живота. Резултати показују да старија популација има највише слободног времена, али се оно често користи за пасивне активности, као што су гледање телевизије или одмор. Насупрот томе, млађа популација слободно време чешће користи за друштвене активности, спорт и коришћење интернета.

Код средње генерације слободно време је ограничено због радних обавеза, што може имати утицај на равнотежу између пословног и приватног живота. Ови резултати указују на потребу развоја политика које би омогућиле боље усклађивање пословних и приватних обавеза.

Општи налази за целу популацију

Када се посматрају сви испитаници старији од 15 година, добија се следећа структура дана просечног становника:

Рад (плаћени + неплаћени + учење): 6:41 дневно – укупно дуже од 6,5 сати дневно (3:08 плаћени, 3:08 неплаћени, учење 0:25):

- Плаћени посао: три сата (3:08),
- Неплаћени посао: три сата (3:08),
- Учење: у просеку 25 минута дневно (0:25).

Личне потребе: највећи део дана, скоро 11,5 сати за спавање, исхрану, хигијену и слично (11:28).

Слободно време: непуних шест сати (5:48).

Остале активности: занемарљиво мало (0:01).

Разлике по полу су значајне:

- Жене у просеку краће раде плаћени посао (2:23) него мушкарци (3:56), али дуже неплаћени (4:09 према 2:03).
- У слободном времену мушкарци имају предност (6:11 према 5:27).
- Личне потребе су приближно једнаке, са благом предношћу жена.

У поређењу са истраживањем из 2010. године:

- Плаћени рад је благо продужен (за око 13 минута).
- Неплаћени рад је код жена скраћен за 42 минута, а код мушкараца за 13 минута.
- Личне потребе су продужене за око 20 минута.
- Слободно време је остало приближно једнако, али са променама по полу (жене дуже, мушкарци краће).

Општи налази за три генерације

❖ **Млади (15–29 година)**

Млади су генерација која највише времена проводи у учењу поредећи све три генерације, али и у слободним активностима.

- **Учење**: просечно 2 сата и 13 минута дневно, што је значајно дуже него код других генерација.
- **Слободно време**: преко 6 сати дневно, најдуже у дружењу, забави и коришћењу дигиталних уређаја.
- **Плаћени рад**: релативно кратко време, јер велики део младих још студира или је незапослен.
- **Неплаћени рад**: краће него код старијих, али жене и овде носе већи терет кућних послова.

У поређењу са 2010. годином, млади су проводили 12 минута више дневно у учењу, али и више времена у дигиталним активностима и забави.

❖ **Лица средњег доба (30–64 године)**

Ова генерација је највише оптерећена радом.

- **Плаћени рад**: у просеку 4–5 сати дневно, што је најдуже међу генерацијама.
- **Неплаћени рад**: значајан, нарочито код жена (преко 4 сата).
- **Слободно време**: ограничено, око 5 сати дневно.
- **Личне потребе**: приближно 11,5 сати.

Жене средњег доба имају двоструко оптерећење – плаћени и неплаћени рад, што им оставља краће време за одмор и слободне активности. Мушкарци дуже време проводе у плаћеном раду и слободном времену.

У односу на 2010. годину, код жена је дошло до скраћења времена неплаћеног рада, али и даље остаје значајно дуже него код мушкараца.

❖ **Старија лица (65+ година)**

Старија популација има највише слободног времена, али и специфичне обрасце активности.

- **Слободно време**: преко 7 сати дневно, углавном у гледању телевизије, дружењу и одмору.
- **Личне потребе**: дуже од 12 сати, због дужег спавања и здравствених потреба.
- **Плаћени рад**: готово занемарљив.

• **Неплаћени рад**: око четири сата дневно (3:58), углавном у кућним пословима и бризи о домаћинству.

У поређењу са 2010. годином, старији данас проводе дуже време у личним потребама (због здравствених активности током пандемије COVID-19), а краће у неплаћеном раду.

Значај истраживања

Истраживање показује да:

• Родне разлике у расподели времена остају значајне: жене проводе дуже време у неплаћеном раду, мушкарци дуже у плаћеном и слободном времену.

• Млади су генерација која најдуже учи и користи дигиталне технологије.

• Средња генерација је највише оптерећена радом, нарочито жене.

• Старији имају најдуже слободно време, али га проводе углавном пасивно.

Подаци су основа за мерење неплаћеног рада, посебно жена, и омогућавају креирање политика у области рада, родне равноправности, образовања, културе и здравља. Пандемија COVID-19 утицала је и на структуру дана, јер је дуже време проведено у личним потребама – болест, вакцинација, посете лекару.

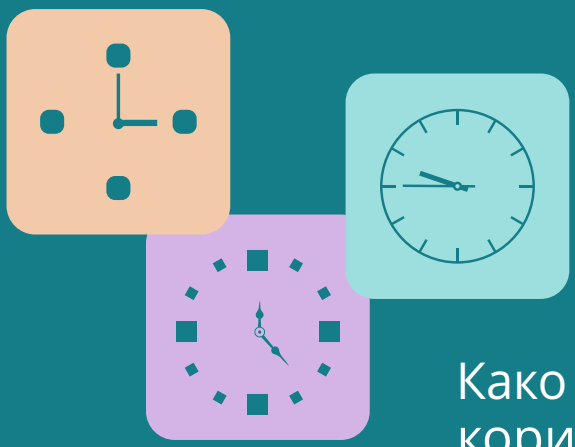
Закључак

Истраживање о коришћењу времена је важан инструмент за креирање социјалних политика, нарочито у области родне равноправности, радне политике и подршке различитим генерацијама. Анализа података извршена је кроз три основна индикатора: просечно време проведено у активности, учешће становништва у активности и просечно време оних који су активност обављали. Овакав приступ омогућава свеобухватно разумевање не само трајања активности, већ и распрострањености одређених образаца понашања. Ови подаци могу да допуне статистику рада кроз мерење неплаћеног рада и да помогну у разумевању друштвених промена.

На основу спроведене анализе може се закључити да начин коришћења времена представља важан индикатор друштвених и економских односа. Разлике у расподели времена указују на постојање различитих друштвених улога и обавеза, али и на промене које се постепено дешавају.

- Истраживање показује јасне генерацијске и родне разлике у коришћењу времена и подели рада, утицај образовања на организацију и начин на који се проводи време, значај слободног времена за квалитет живота итд.
- Жене и даље носе већи терет неплаћеног рада, док мушкарци имају дуже слободно време.
- Млади су усмерени на учење и дружење, средња генерација на рад, а старији на одмор.

Свеобухватно посматрано, истраживање пружа драгоцене информације о свакодневном животу становништва Србије и представља важну основу за будућа истраживања и анализе, као и креирање политика и доношење стратешких одлука.

Како три генерације користе време у Републици Србији, 2021/2022.

stat.gov.rs

ISBN 978-86-6161-293-0